

ਪਰਦੇਸ਼ ਦਾ ਦਿਮਾ

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ ਏ (ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ)

www.pardesitimes.com

pardestimes

ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਸਪਰਪਿਤ

VOL- 12 No. 300 August 1, 2018

E-mail : info@pardesitimes.com

Ph 510-938-7771

Ph510-516-3536

ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਖਹਿਰਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਮੀਟਿੰਗ

ਯੂਨੀਅਨ ਸਿਟੀ- ਅੱਜ ਹੰਗਾਮੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸੱਦੀ ਗਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਇਕ ਭਰਵਾਂ ਇਕੱਠ ਰਾਜਾ ਸਵੀਟਸ ਯੂਨੀਅਨ ਸਿਟੀ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ। ਮੀਟਿੰਗ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਸ. ਮਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਾਹਲ ਹੁਰਾਂ ਨੇ ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਅ ਕੇ ਇਕ-ਇਕ ਕਰਕੇ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਂ

ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਕਿ ਸਭ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸੁਣੇ ਜਾ ਸਕਣ। ਬੁਲਾਰਿਆਂ 'ਚ ਮਨਜਿੰਦਰ ਸੰਧੂ, ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ, ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ ਸਰਪੰਚ, ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਮਿੱਕੀ ਸਰਾਂ, ਬੀਬੀ ਸ਼ੀਨਾ ਸਾਹਨੀ (ਜੋ ਕਿ ਬੇ-ਏਰੀਆ ਦੇ ਆਪ ਦੇ ਵੱਡੇ ਲੀਡਰ ਹਨ), ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ੋਰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀ ਰੈਲੀ ਲਈ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਹੁਰਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਦੀ 'ਆਪ' ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇੰਨੇ ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਾ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਆਸੀ ਹੁਣ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ।

ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤੇ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾ ਕੇ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾ ਕੇ ਸਾਥ ਵੱਲੋਂ ਖੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਲੀਡਰ ਵਜੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਬਿਲਕੁਲ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਪਰ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਕੰਨਾਂ ਦੀ ਬਾਹਲੀ ਹੀ ਕੱਚੀ ਹੈ, ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹਲਕਾ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਜੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਿਤਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਵੀ ਲੈਣਾ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਸਾਰਿਆਂ 'ਚ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਇਕ ਧੜੱਲੇਦਾਰ ਲੀਡਰ ਹੈ ਤੇ ਸਾਡਾ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਸਾਥ ਦੇਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਮਿੱਕੀ ਸਰਾਂ ਜੋ ਕਿ ਆਪ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਿਰਕੱਢ ਲੀਡਰ ਤੇ ਇੱਥੋਂ 'ਆਪ' ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਵੀ ਹਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਦੇ ਨਾਲ ਕਈ ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਵੀ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ 'ਚ ਕੰਵਰ ਸੰਧੂ, ਮਾਸਟਰ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਨਾਜ਼ਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨਸੀਆ, ਜੱਗਾ ਹੀਸੇਵਾਲ, ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕਮਾਲੋ, ਪਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ, ਰੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਬੁੱਧ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵੀ ਹਨ।

(ਬਾਕੀ ਖਬਰ ਤੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

Padam Builders Inc.
ਸਾਡੇ ਕੰਮ ਦੀ 100 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਗਾਰੰਟੀ

ਅਸੀਂ ਨਵੇਂ ਮਕਾਨ, ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਮੋਲ, ਸ਼ੋਅਰੂਮ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਦਾ ਕੰਮ ਫਾਉਂਡੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਤੱਕ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

Bhupinder Singh Padam
email: padambuilders@gmail.com
Licensed # 1019803

CELL 510-565-6667

3143 ARDEN ROAD, HAYWARD CA- 94545

ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਕਿ ਸਭ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸੁਣੇ ਜਾ ਸਕਣ। ਬੁਲਾਰਿਆਂ 'ਚ ਮਨਜਿੰਦਰ ਸੰਧੂ, ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ, ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ ਸਰਪੰਚ, ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਮਿੱਕੀ ਸਰਾਂ, ਬੀਬੀ ਸ਼ੀਨਾ ਸਾਹਨੀ (ਜੋ ਕਿ ਬੇ-ਏਰੀਆ ਦੇ ਆਪ ਦੇ ਵੱਡੇ ਲੀਡਰ ਹਨ), ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ੋਰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀ ਰੈਲੀ ਲਈ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਹੁਰਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਦੀ 'ਆਪ' ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇੰਨੇ ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਾ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਆਸੀ ਹੁਣ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ।

ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਰੈਲੀ 'ਚ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪੰਜਾਬ ਰਹਿੰਦੇ ਦੋਸਤਾਂ-ਮਿੱਤਰਾਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ

Allstate
You're in good hands.

Avninder Singh
Insurance Specialist, CA Lic. # 0822501

Auto - Home - Life - Health - Business - Commercial

PH.(510) 441-7490
Toll free (877) 441-7490

30042 MISSION BLVD. SUITE 221 HAYWARD, CA 94544

ਜਸਪਰੀਤ ਸਿੰਘ
ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ, ਨਿਯੁਕਤ ਤੇ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ

ਰਵਿਊਜੀ ਸਟੇਅ, ਬੱਚਾ ਗੋਦ ਲੈਣਾ, ਡਿਪੋਰਟੇਸ਼ਨ, ਵਿਆਹ, ਐਚ ਵਨ, ਐਲ ਵਨ, ਲੇਬਰ ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮੁਫਤ ਸਲਾਹ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦਫਤਰ   ਨਿਯੁਕਤ ਦਫਤਰ   ਸੈਕਰਮੈਂਟੋ ਦਫਤਰ   ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਦਫਤਰ

44790 S. Grimmer   37-18-73rd ST.   2945 W. Capitol   4491 W. Shaw Ave #
blvd. # 204 Fremont,   Ste 401   Ave. West   300B
CA 94538   Jackson Height. NY 11372   Sacramento CA-95691   Near Costco
510-657-6444   718-533-8444   916-372-448   Fresno, CA 93722
phone 559-271-5511

Joshi Law Firm
Attorneys at Law ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ

www.joshilawfirm.com info@joshilawfirm.com

ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ   ਆਧਾਰ ਤੇ   ਪਟੀਸ਼ਨ
ਡਿਪੋਰਟੇਸ਼ਨ   ਗਾਰੀਨ ਕਾਰਡ   ਬੱਚੇ ਦੀ
ਅਸਾਈਲਮ   ਐਡਜਸਟਮੈਂਟ   ਕਸਟਡੀ
ਸਿਟੀਜਨਸ਼ਿਪ   ਆਫ ਸਟੇਟਸ   ਭੱਤਾ ਜਾਂ ਖਰਚਾ
ਗਾਰੀਨ ਕਾਰਡ   ਫੈਮਲੀ ਲਾਅ   ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ
ਫੈਮਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ   ਤਲਾਕ ਦੀ   ਖਰਚਾ
ਵਿਆਹ ਦੇ

TANVIR JOSHI
SBN: 302226

(559) 312-0083 (O) (888) 630-1230 (F)

516 W. SHAW AVE STE 200 FRESNO, CA 93704

Certified Global Green
Insurance Agent

INSURANCE AGENCY

ਹੈਲਥ ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਫੋਨ: 510-487-1000

MANN@GGIABA.COM

Mann Insurance Brokers Inc.
4123 Dyer St., #230, Union City, CA 94587

See me today and get the discounts and service you deserve

Gurbinder S Mavi
Insurance Lic# 0F22244
Bus: 650-326-0660, Cell : 408-829-6284
988 El Monte Ave Mountain View, CA 94040

Like a Good Neighbor, State Farm is There www.gmavi.com

State farm mutual Automobile Insurance Company, State Farm Indemnity Company Bloomington, IL

AUTOBAHN Body & Paint

Specializing in Convenience & Quality

ਭੱਟਿੰਗ ਅਤੇ ਪੇਂਟ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਮਿਲੇ

Baghel Singh Jaswal
Ph: (650) 966-1840, Fax: (650) 966-1023
www.autobahnbodypaint.com

778 Yuba Drive, Mountain View, CA 94041

Open Enrollment Ends 31st Jan 2017

Punjab Insurance Brokers Inc.
EBA in CA Punjab Financial & Insurance Services

ਏਬਾਮਾ ਕੇਅਰ   ਕਵਰਡ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ

INDERJEET SINGH MANN
CA Lic# 0H82488

Certified Insurance Agent

COVERED CALIFORNIA

1-888-978-6522   www.punjabinsurance.com

AARON ENTERTAINMENT IN ASSOCIATION WITH PCA BAY AREA PRESENTS

USA *Tour* 2018

ASHA SHARMA
(HOST)

BABBU MAAN

LIVE IN CONCERT

FRIDAY 31th AUGUST 2018

BAY AREA

CHABOT COLLEGE PERFORMING ARTS CENTRE
25555 HESPERIAN BLVD, HAYWARD, CA 94545

DOORS OPEN 7PM

FOR SPONSORSHIPS AND FURTHER INFO CALL ;
JAY SHARMA - +510 378 8316 | JASS AULAKH - +510 760 4275
MICKEY SRA- +408 966 7019 | ASH SINGH - +510 378 8449
MANNY BHANDAL- +831 588 0725

AARONENTERTAINMENTUSA@GMAIL.COM
DESIGNED BY-RAMAN MORANWALIA

Sponsored by- Pardes Times

ਖਤਮ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਤੀਜੇ ਬਦਲ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ- ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪੈਰ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੀ ਨਵੀਂ ਪਾਰਟੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਹੁਣ ਤਿਨਕਾ-ਤਿਨਕਾ ਕਰਕੇ ਬਿਖਰਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੁਣ ਬਚੀ-ਖੁਚੀ ਤਾਕਤ ਵੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਦਖਲ ਕਾਰਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹਾਰ ਚੁੱਕੀ ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਹੁਣ ਜਲਦੀ ਹੀ ਖਿੱਡ-ਪੁੱਡ ਜਾਣ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਦਿੱਲੀ 'ਹਾਈਕਮਾਨ' ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਕਾਰਨ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਤਫਾਕ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬਾਗੀ ਵਿਧਾਇਕ 'ਬਠਿੰਡਾ ਰੈਲੀ' ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਸਿਆਸੀ ਕੱਦ ਮਾਪਣਗੇ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਬਾਗੀ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਅੱਡੀ ਚੋਟੀ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਬਾਗੀ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੇ ਆਗੂ ਸੁਖਪਾਲ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਬਠਿੰਡਾ 'ਚ ਡੇਰੇ ਲਾ ਲਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਆਪ' ਵਾਲੰਟੀਅਰਾਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਬਾਗੀ ਵਿਧਾਇਕ ਬਠਿੰਡਾ ਰੈਲੀ ਲਈ ਐਲਾਨਨਾਮਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਭਲਕੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਪਾਰਟੀ 'ਚ ਹੀ ਰਹਿ ਕੇ ਆਪਣੀ ਲੜਾਈ ਲੜਨਗੇ ਅਤੇ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਦਲ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਬਾਗੀ ਵਿਧਾਇਕ ਕਾਹਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੇ। ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਿਰ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਾਗੀ ਵਿਧਾਇਕ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣਾ ਸਿਆਸੀ ਆਧਾਰ ਵੇਖਣਗੇ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਬਣੇ ਸਿਆਸੀ ਮਾਰੋਲ ਮਗਰੋਂ ਹੁਣ ਬਠਿੰਡਾ 'ਚ ਵਾਲੰਟੀਅਰਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਪੜ੍ਹਨਗੇ। ਉਸ ਮਗਰੋਂ ਹੀ ਬਾਗੀ ਵਿਧਾਇਕ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਗੇ। ਉਧਰ 'ਆਪ' ਹਾਈਕਮਾਨ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵੀ

ਬਠਿੰਡਾ ਰੈਲੀ 'ਤੇ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਵਾਲੰਟੀਅਰਾਂ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਇਕੱਠ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਅਗਲੇ ਫੈਸਲੇ ਹੋਣੇ ਹਨ। ਬਾਗੀ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਠਿੰਡਾ ਰੈਲੀ ਲਈ ਪਾਵਰਕੌਮ ਦਾ ਖੇਡ ਸਟੇਡੀਅਮ ਚੁਣਨਾ ਵੀ ਨਵੇਂ ਇਸ਼ਾਰੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੂਤਰ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਦਰੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ 'ਆਪ' ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਿੱਡ ਜਾਵੇ, ਇਸੇ ਲਈ ਬਰਮਲ ਕਲੋਨੀ ਦਾ ਖੇਡ ਸਟੇਡੀਅਮ ਬਾਗੀ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਸੁਸਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ। ਬਠਿੰਡਾ ਬਰਮਲ ਦੇ

ਮੁੱਖ ਇੰਜਨੀਅਰ ਕੁਲਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਗਰਗ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਬਰਮਲ ਵੱਲੋਂ ਖੇਡ ਸਟੇਡੀਅਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਫੀਸ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 'ਆਪ' ਨੇ ਰੈਲੀ ਲਈ ਸਟੇਡੀਅਮ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲਿਆਉਣਗੇ ਤਾਂ ਸਟੇਡੀਅਮ ਫੀਸ ਭਰਾ ਕੇ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। 'ਆਪ' ਦੇ ਬਠਿੰਡਾ ਆਗੂ ਦੀਪਕ ਬਾਂਸਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਤੋਂ ਬਠਿੰਡਾ ਬਰਮਲ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਾਗਮ 'ਚ ਕਰੀਬ 10

ਹਜ਼ਾਰ ਕੁਰਸੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬਠਿੰਡਾ ਪਰਨੀਤ ਭਾਰਦਵਾਜ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ 'ਆਪ' ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ 2 ਅਗਸਤ ਦੇ ਇਕੱਠ ਲਈ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਆਪ' ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਐੱਸ ਐੱਸ ਪੀ ਅਤੇ ਬਰਮਲ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਤੋਂ ਐਨਓਸੀ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਆਖਿਆ ਹੈ।

ਬਠਿੰਡਾ ਰੈਲੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਰੋਧੀ: ਪਰਵਾਸੀ ਵਿੰਗ

'ਆਪ' ਦੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਪਰਵਾਸੀ ਵਿੰਗ ਦੀ ਕਨਵੀਨਰ ਜਸਕੀਰਤ ਮਾਨ, ਮੀਡੀਆ ਕਨਵੀਨਰ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਖੋਸਾ, ਬੁਲਾਰਾ ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਆਗੂ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਵਿਰਕ, ਸੋਹਣ ਚੀਫ਼ੜਾ, ਪਾਲ ਰੰਧਾਵਾ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕੰਗ, ਸੁਰਜੀਤ ਜੰਡੂ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਢਿੱਲੋਂ, ਹਰਨੇਕ ਮਠਾਣੂ, ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਵਿੰਗ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਸੁਕੀਕਾਤ ਅਤੇ ਡਾ. ਗੁਰਦੀਪ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਬਠਿੰਡਾ ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਰੋਧੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਖਹਿਰਾ ਯਤੋ ਵੱਲੋਂ 2 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਹੀਲਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਸਮੁੱਚੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਬੜੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈ ਰਹੀ ਹੈ।

ਖਹਿਰਾ ਯਤੋ ਇਸ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ 'ਚ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਧਾਇਕ ਤੇ ਲੀਡਰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪੱਬਾਂ ਭਾਰ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਹੈ ਜਦਕਿ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਰੋਧੀ ਗਰਦਾਨ ਕੇ ਪਾਰਟੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਆਗੂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਤਹਿਸੀਲ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਵੀ ਸਰਗਰਮ ਹਨ। ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਵੱਲੋਂ 13 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਸੂਬਾ ਪੱਧਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਸਿਸੋਦੀਆ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਖਹਿਰਾ ਯਤੋ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਸੱਦ ਲਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸ੍ਰੀ ਖਹਿਰਾ ਨੂੰ ਬਤੌਰ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਅਲਾਟ ਹੋਈ ਸਰਕਾਰੀ ਕੋਠੀ ਵਿੱਚ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿਧਾਇਕ ਕੰਵਰ ਸੰਧੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੱਜ ਵੀ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਆਗੂ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਗਲਤ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਵਾਲੰਟੀਅਰਾਂ ਦੇ ਦਬਾਅ ਕਾਰਨ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚੋਂ ਲਿਫਾਫਾ ਕਲਚਰ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਨੇ ਸੁਖਪਾਲ ਖਹਿਰਾ ਦੀ ਥਾਂ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦਾ ਆਗੂ ਲਾਉਣ ਉੱਪਰ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਮੋਹਰ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਲਿਫਾਫਾ ਕਲਚਰ ਕਿਵੇਂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਈਕਮਾਡ ਨੇ ਡਾ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਬਿਨਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਹਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ।

'ਆਪ' ਦੀ ਖਿੱਚੋਤਾਣ ਕਾਰਨ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨਿਰਾਸ਼

ਸਿਡਨੀ- ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖਿੱਚੋਤਾਣ ਕਾਰਨ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਹੈ। ਉਹ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਔਖੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਐਨਆਰਆਈਜ਼ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਆਗੂਆਂ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਖਰਚਾ ਕਰਕੇ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਲਈ ਫੰਡਜ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਹੁਣ ਉਹ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਠੱਗੇ ਹੋਏ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਇਹ ਆਗੂ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹਟਾਏ ਗਏ ਵਿਧਾਇਕ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਦੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਨਸ਼ਾ ਮੁਕਤ ਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦਾ

ਸੁਪਨਾ ਤੋੜਨ ਲਈ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਕੋਸਿਆ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਅਤੇ ਪਾਰਕਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿਥੇ ਵੀ ਚਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਜੁੜਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪਾਟੋ-ਧਾਤ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪਾਰਕਲੀ ਦੇ ਕਰੀਬ ਡੇਢ ਦਹਾਕਾ ਸੇਵਾਦਾਰ ਰਹੇ ਅਤੇ ਆਸਟਰੇਲੀਅਨ ਆਰਮੀ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਸਾਰਜੰਟ ਮੇਜਰ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਖਹਿਰਾ ਨੂੰ ਮੁੜ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬਹਾਲ ਕਰਨ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਦਲੇਰੀ

ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਖਹਿਰਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਤਰਕ ਨਾਲ ਸ਼ਬਦੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਟੱਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਕੀਤੇ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਆਏ 'ਆਪ' ਆਗੂ ਐੱਚ.ਐੱਸ. ਫੁਲਕਾ ਦੀ ਆਇ ਭਗਤ ਅਤੇ ਫੰਡ ਇਕੱਠਾ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਰਹੇ ਇੱਕ ਪਰਵਾਸੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸਤਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸੋਂ ਚੋਣ ਫੰਡ ਲੈ ਕੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾਇਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਰਟੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ

ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਵੇਖ ਕੇ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਠਿੱਬੀਆਂ ਲਾ ਕੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲਾਇਆ। ਹੁਣ ਮਜ਼ਬੂਤ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਰੀਬ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜਥੇਦਾਰ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਛੋਟੇਪੁਰ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਕਨਵੀਨਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਲਾਹੁਣ ਲਈ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਤੋਂ ਗਈ ਚਿੱਠੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਹੁਣ ਤੱਕ ਰਾਜ ਬਣਿਆ ਰਹਿਣਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਖਹਿਬਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਮੰਦਭਾਗਾ ਹੀ ਹੈ।

COLUMBIA PARTNERS

REAL ESTATE

DILBAG SINGH
Broker Lic # 74416
CBA MLS.

ਘਰ, ਮੋਟਲ, ਬਿਜਨੈਸ, ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਸ਼ਾਪਿੰਗ ਮਾਲ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਖਰੀਦਣੀ ਜਾਂ ਵੇਚਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ-

DILBAG SINGH
DIRECT: (206) 841-4132, OFFICE: (206) 588-2559
FAX: (206) 299-9199
EMAIL: dilbagbains@yahoo.com
8221 5th Ave NE Seattle WA 98115

Sex Problem
ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ

E-mail:- shweat077@yahoo.com
www.surajvanshipharmacy.com
ਪੂਰਾ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਬਾਰਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ

ਅਸਰ 3 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਬੁਢਾਪੇ 'ਚ ਜਵਾਨੀ ਮਾਣੋ

ਮਰਦਾਨਾ ਤਾਕਤ ਲਈ ਸਿਹਤ ਰੀਯੰਗ ਕੋਰਸ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ ਤਿੱਲਾ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ)

ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਭੈੜੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਤਰਨਾਕ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਔਰਤ ਦੇ ਕਾਬਿਲ ਨਾ ਰਹਿਣਾ, ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ, ਮਸਾਨੇ ਦੀ ਗਰਮੀ, ਪਿਸ਼ਾਬ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਉਣਾ, ਖੂਨ ਨਾ ਬਣਨਾ, ਖਾਂਦਿਆਂ ਪੀਂਦਿਆਂ ਸੁੱਕਦੇ ਜਾਣਾ ਆਦਿ ਤਮਾਮ ਤਕਲੀਫਾਂ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਫੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਾਡੀ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਜਮਾਈ ਹੋਈ ਦਵਾਈ ਅਤੇ ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ ਤੇਲ ਦੇ ਕੋਰਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਵਰਤਣ ਨਾਲ ਸੁਪਨਦੇਸ਼ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਵਾਈ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਗਏ ਗੁਜ਼ਰੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਝਲਕ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਸੈਕਸ ਵਿਚ ਭਰਪੂਰ ਜੋਸ਼ ਅਤੇ ਮਨਚਾਹਾ ਟਾਈਮ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਰ ਉਮਰ 'ਚ ਹਾਸਲ ਕਰੋ

ਡਾ. ਨੰਦ ਕਿਸ਼ੋਰ ਓਬਰੋਏ ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਰਤਨ ਰਜਿ. ਨੰ: 59/AY/PB. ਨਸਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ) ਤੇਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। **ਸਿਹਤ ਬਣਾਓ** ਵਾਲ ਝੜਨਾ ਜਾਂ ਸਫੈਦ ਹੋਣਾ

Surajvanshi Pharmacy (R)
MANUFACTURE & EXPORTER OF HERBAL PRODUCTS
25, New Model Town, Jalandhar (Punjab) INDIA.
Contact : Dr. Shweat Oberoi +91-98155-33933

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਕੀ ਬਦਲੇਗਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ?

ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕੋਈ ਪਸ਼ਤੂਨ ਫਿਰਕਾ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਬਹੁਮਤ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਕ੍ਰਿਕਟ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਖਿਡਾਰੀ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਾਂਗ ਆਪਣੀਆਂ ਤਰਜੀਹਾਂ ਨੂੰ ਗਿਣਾਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਕੇਤ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਦੋਸਤਾਨਾ ਸਬੰਧ ਰੱਖਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਹੈ। ਪਰ ਲੱਗੇ ਹੱਥ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲੇ। ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 70 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕੋ ਮੁਲਕ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੋਵੇਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਲੋਕੀ ਵੀ ਸ਼ਕਲ-ਸੂਰਤ, ਖਾਣ-ਪੀਣ ਪੱਖੋਂ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਦੀ ਭਾਰਤ ਦਾ ਹੀ ਇਲਾਕਾ ਸੀ। ਮੁਗਲ ਕਾਲ ਵੇਲੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਮੁਸਲਿਮ ਧਰਮ ਜ਼ਬਰੀ ਥੋਪਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਹ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਦਰਮਿਆਨ ਕਸ਼ਮੀਰ ਡੋਗਰੇ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਇਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਕਾਰ ਸੈਂਡਵਿਚ ਬਣ ਗਿਆ।

ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਦੀਆਂ ਤਰਜੀਹਾਂ ਵਧੀਆ ਹਨ ਪਰ ਜੋ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਅਜਿਹਾ ਹੋ ਸਕਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਵੱਡੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਖੇਡਦਾ ਰਿਹਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਕਦੀ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਲੋਕੀ ਦੋਵੇਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਰਲੇਵੇਂ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਥੋਂ ਦੀ ਫੌਜ ਜੋ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਸੁਖਾਵੇਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੱਟਤਪੰਥੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵੱਲ ਆਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਤਜਰਬੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਸ਼ਾਇਦ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਸਕਣ ਪਰ ਫਿਲਹਾਲ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਫੌਜੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਉਥੋਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸਿਵਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦਿੰਦੀ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸਿਵਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਮੁਲਕ ਦੇ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਤੇ ਕਾਬਜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਰਹੇਗਾ।

-ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ ਏ

Balbir Singh M.A.
Editor in Chief & Publisher
e-mail: bsma54@gmail.com

Tel : 510-938-7771, Ph : 510-516-3536

36415 RUSCHIN DR.
NEWARK, CA 94560

Buta Ram joshi Staff Reporter,
Fresno 559-803-0055

Web designed www.pardestimes.com
by Aman Bansil 510-589-2245

The Pardes Times And People Associated With It Are Not Responsible For Any Claims Made By The Advertisers And Don't Endorse Any Product Or Services Advertised In The Pardes Times. Please Consult Your Attorney Before , Buying/Hiring Contracting Through The Ads Published In The News Paper. The Pardes Times Is In Business Of Selling Spaces And Claims Made By Advertisers Are Not Tested/Confirmed By An Independent Source.

ਹਜ਼ੂਮੀ ਕਤਲਾਂ ਦੀ ਹਿੰਸਾ ਕਾਰਨ ਕੇਂਦਰ ਹੋਇਆ ਫ਼ਿਕਰਮੰਦ

ਹਜ਼ੂਮੀ ਕਤਲਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਸਖ਼ਤ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਰੋਕਣ ਦੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਦਸ਼ਹੂਰ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਾ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਜਿੱਥੇ ਸਮਾਜਿਕ ਦੁਫੇੜ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਜ਼ੋਰ ਫੜ ਗਈ ਹੈ, ਉਥੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਬਦਨਾਮੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤੋਂ ਫ਼ਿਕਰਮੰਦ ਹੋ ਕੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦਾ ਗਰੁੱਪ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਵੀ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਪੈਨਲ ਭੀੜਤੰਤਰ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਦਾ ਵਿਧੀ-ਵਿਧਾਨ ਤਿਆਰ ਕਰਨਗੇ। ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਗਰੁੱਪ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਖ਼ੁਦ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ ਕਰਨਗੇ ਜਦੋਂਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ ਰਾਜੀਵ ਗੋਬਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ। ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਗਰੁੱਪ ਵਿੱਚ ਸੁਸ਼ਮਾ ਸਵਰਾਜ, ਨਿਤਿਨ ਗਡਕਰੀ, ਰਵੀ ਸ਼ੰਕਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਤੇ ਬਾਵਰ ਚੰਦ ਗਹਿਲੋੜ ਵਰਗੇ ਨਾਮਵਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਜ਼ੂਮੀ ਕਤਲ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਰਾਜਸੀ ਸਿਰਦਰਦੀ ਬਣਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਸਿੱਧਾ ਦਖ਼ਲ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਮਸ਼ਵਰਾ ਹੀ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਚੰਦ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਸਦ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਹਜ਼ੂਮੀ ਕਤਲਾਂ ਸਬੰਧੀ ਉਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਅੰਕੜੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ

ਬਾਵਜੂਦ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ੂਮੀ ਕਤਲਾਂ ਦੇ 31 ਮਾਮਲੇ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅਲਵਰ (ਰਾਜਸਥਾਨ) ਵਿੱਚ 32 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਰਕਬਰ ਖ਼ਾਨ ਉਰਫ਼ ਅਕਬਰ ਖ਼ਾਨ ਵਾਲਾ ਤਾਜ਼ਾਤਰੀਨ ਮਾਮਲਾ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ ਜੋ ਭੀੜ ਦੀ ਜ਼ਾਲਮਾਨਾ ਬਿਰਤੀ ਤੋਂ

ਇਲਾਵਾ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਮੁਜਰਿਮਾਨਾ ਨਾਅਹਿਲੀਅਤ ਦੀ ਵੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਰਕਬਰ ਉਰਫ਼ ਅਕਬਰ ਨੂੰ ਅਖੌਤੀ ਗੁੱਠੀ ਰੱਖਿਆਂ ਦੇ ਟੋਲੇ ਨੇ ਕੱਟਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਪੁਲਿਸ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਹ ਤੱਥ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਹਸਪਤਾਲ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁੱਠੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ। ਇਲਾਜ 'ਚ ਦੇਰੀ ਕਾਰਨ ਹਸਪਤਾਲ ਪੁੱਜਣ ਤਕ ਉਹ ਦਮ ਤੋੜ ਗਿਆ। ਹਜ਼ੂਮੀ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਮੁਸਲਿਮ ਪਸ਼ੂ-ਪਾਲਕਾਂ ਜਾਂ ਪਸ਼ੂ ਵਪਾਰੀਆਂ ਉੱਤੇ ਅਖੌਤੀ ਗੁੱਠੀ ਰੱਖਿਆਂ ਦੇ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਫਿਰ ਇਸ ਨੇ ਬੱਚੇ ਚੁੱਕਣ ਦੇ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਲੈਣ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਲਿਆ। ਕਾਨੂੰਨ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜ਼ੋਰ ਫੜ ਜਾਏ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹਣਾ ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਕੁਝ ਹੁਣ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੌਦੀ ਸਰਕਾਰ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੇ ਕਤਲਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਸਬੰਧੀ ਤਹਿ-ਦਿਲੋਂ ਸੰਜੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਭਓ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਕੀ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਸਕੇਗੀ?

ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਇਕਮਿਕਤਾ ਤੋਂ ਤੋੜ ਵਿਛੋੜਾ

ਖਲੀਲ ਜਿਬਰਾਨ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ 'ਮਿਹਨਤ ਰਾਹੀਂ ਅਸੀਂ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਧੁਰ ਅੰਦਰਲੇ ਨਾਲ ਇਕਮਿਕ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ।' ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਅਤੇ ਪਦਾਰਥਕ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤਾਦ ਨੇ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਇਕਮਿਕਤਾ ਲਗਪਗ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਰੁੱਖਾਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਨਾ; ਦਰਿਆਵਾਂ, ਨਹਿਰਾਂ, ਛੱਪੜਾਂ ਵਿੱਚ ਤੈਰਨਾ ਅਤੇ ਕਈ ਕਈ ਮੀਲ ਤੁਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਘਰ ਦੇ ਪਾਲਤੂ ਜਾਨਵਰ ਅਤੇ ਘਰਾਂ, ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹੇ ਦਰੱਖਤਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਜੀਆਂ ਵਰਗਾ ਮੋਹ ਸੀ।

ਕਵਾਈ ਸਿਲਾਈ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਪੱਖੀਆਂ, ਮੰਜੇ, ਦਰੀਆਂ, ਖੇਸ ਆਦਿ ਉਣਦੀਆਂ ਸਨ। ਦੂਰੋਂ

ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰ

ਛੱਪੜਾਂ ਤੇ ਟੋਭਿਆਂ ਤੋਂ ਮਿੱਟੀ ਲਿਆ ਕੇ ਕੋਠੇ ਲਿੱਪਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਹੁਣ ਇਤਿਹਾਸ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਰਹਿਣ ਸਹਿਣ ਤੇ ਸਾਡੇ ਕੰਮ ਵੀ ਬਦਲ ਗਏ ਹਨ। ਅਨੇਕਾਂ ਉਹ ਸਿਰਦਰਦੀਆਂ ਅਸਾਂ ਬੇਵਜ੍ਹਾ ਹੀ ਸਹੇੜ ਲਈਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਗੈਰ ਵੀ ਸਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ, ਜੋ ਕੰਮ ਹੱਥੀ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਹੁਣ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਸਾਡੀ ਤੇਜ਼ ਰਫਤਾਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੈ। ਵਿਕਸਿਤ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਨ। ਭਾਵ ਜਿੱਥੇ ਜਿੰਨੇ ਵੱਧ ਸਾਧਨ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹਾਲਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਸੁਧਰੀਆਂ, ਪਰ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੋਕ ਕੰਗਾਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੁਜ਼ਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵੱਧ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਵਧੀ ਨੱਠ-ਭੱਜ ਅਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੌਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਾਧਨ ਜੁਟਾਉਣ ਦੀ ਹਵਾਸ ਨੇ ਇੱਕ ਨਾ ਮੁੱਕਣ ਵਾਲੀ ਬੇਚੈਨੀ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਮਨੁੱਖ ਲਗਾਤਾਰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ, ਥੱਕਿਆ, ਉਦਾਸ, ਨਿਰਾਸ਼ਾਵਾਦੀ ਹੋਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਲਗਾਤਾਰ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਉਪਰੰਤ ਸਾਡਾ

ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਮਨੁੱਖ ਵੱਲੋਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਸੁੱਖ ਸਹੂਲਤਾਂ ਹਨ। ਬਦਲੀ ਹੋਈ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਕੰਮ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਮਿਹਨਤ ਖਰਚ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨੇ ਸੰਭਾਲ ਲਏ ਹਨ। ਹੁਣ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਹੱਥ ਗਿਲਾਉਣ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਹੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ ਦੀ ਥਾਂ ਹੁਣ ਅਕਲ ਤੇ ਜੁਗਤ ਨੇ ਲੈ ਲਈ ਹੈ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਡਾਕਟਰ, ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ 'ਕੁਝ ਖਾਇਆ ਪੀਆ ਕਰੋ ਅਤੇ ਆਰਾਮ ਕਰੋ'; ਹੁਣ ਡਾਕਟਰ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ 'ਕੰਮ ਕਰਿਆ ਕਰੋ, ਆਪਣੇ ਖਾਣ ਪੀਣ 'ਤੇ ਵੀ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰੋ'। ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਪਹਿਰ ਦੇ ਤੜਕੇ ਜਾਗ ਕੇ ਹਲ ਵਾਹੁੰਦੇ ਕਈ ਮੀਲਾਂ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਲੋਕ ਮੱਝਾਂ, ਗਾਵਾਂ, ਭੇਡਾਂ ਬੱਕਰੀਆਂ ਚਾਰਨ ਲਈ ਬਾਹਰ ਦੂਰ ਚਰਾਂਦਾਂ ਤਕ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ, ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਪੱਠਿਆਂ ਦਾ ਕੁਤਰਾ ਕਰਦੇ, ਖੇਤਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਲਾਉਂਦੇ। ਜੇਕਰ ਫਿਰ ਵੀ ਕਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸਮਾਂ ਬਚਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਇਹ ਸਮਾਂ ਸਣ ਕੱਢ ਕੇ ਜਾਂ ਸਣ ਦੇ ਰੱਸੇ, ਵਾਣ ਆਦਿ ਵੱਟ ਕੇ ਬਤੀਤ ਕਰਦੇ। ਸਿਆਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕਣਕ ਦੀਆਂ ਭਰੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹਣ ਲਈ ਖੱਬੜ ਵੱਟਣਾ ਇੱਕ ਰੋਚਿਕ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜੋ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਨੌਜਵਾਨ ਮੁੰਡੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਂਦੇ, ਕਬੋੜੀ ਖੇਡਦੇ, ਬੋਰੀਆਂ ਚੁੱਕਦੇ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਰਗੀਆਂ ਅਲਾਮਤਾਂ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਿੱਤ ਚੇਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਘਰਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸੁਆਣੀਆਂ ਤੜਕੇ ਉਠ ਕੇ ਹੱਥ ਚੱਕੀ 'ਤੇ ਆਟਾ ਪੀਸਦੀਆਂ, ਦੁੱਧ ਚਿੜਕਦੀਆਂ, ਮਾਲ ਡੰਗਰ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕਰਦੀਆਂ, ਰੋਟੀ ਵੇਲੇ ਰੋਟੀਆਂ ਪਕਾ ਕੇ ਖੇਤੀ ਲੈ ਜਾਂਦੀਆਂ, ਵਿਹਲੇ ਸਮੇਂ ਉਹ ਮੂੰਗਲੀਆਂ ਨਾਲ ਉੱਖਲੀ ਵਿੱਚ ਚੌਲ ਛੜਦੀਆਂ, ਚਰਖੇ ਕੱਢਦੀਆਂ,

ਸਰੀਰਿਕ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਰਲ-ਮਿਲ ਕਰਨ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਹੁਣ ਸਮੇਂ ਦੀ ਯੂੜ ਵਿੱਚ ਕਿਧਰੇ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਪਸਾਰੇ ਵਿੱਚ ਹਰ ਸ਼ੈਲੀ ਲਗਾਤਾਰ ਬਦਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਬਦਲਾਅ ਸਦਾ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ, ਪਰ ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਵਸੀਲਿਆਂ ਤੋਂ ਟੁੱਟ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਸਰੀਰਿਕ ਕੰਮ ਘੱਟ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਗਾੜ ਓਨੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸਰੀਰਿਕ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਮਾਨਸਿਕ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਵੀ ਚਿੰਬੜ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਭਾਗ ਸਿਰਫ਼ 5-6 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕ ਹੀ ਵਾਕਫ਼ ਸਨ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਯਾਂ ਯਾਕ ਰੂਸੋ ਨੇ ਦੋ ਸਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ 'ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਸੰਜਮ ਦੋਵੇਂ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਹਨ।' ਅੱਜ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿੱਚ ਮਾਨਸਿਕ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲਗਾਤਾਰ ਵਾਧਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦਿਮਾਗ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਦੀ ਆਦਤ ਬਣਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਮਨੁੱਖ ਉਦਾਸੀ ਦੇ ਰੋਗ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਚਕਿਤਸਕ ਹੁਣ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲੱਗੇ ਹਨ ਕਿ ਸਰੀਰਿਕ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਕਾਰ ਬਤੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿੱਥੇ ਵਧੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਨਾਲ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਭਿਆਨਕ ਬਿਮਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਮਿਲੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਇਸ ਦਾ ਦੁਜਾ ਪੱਖ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਿਮਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਨਾਲ ਮੌਤ ਦਰ ਘਟੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਦਕਾ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਢਾਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਆਬਾਦੀ ਬਤੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਸਾਨੂੰ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ, ਕੱਪੜਾ ਅਤੇ ਸਿਰ ਲੁਕਾਵਿਆਂ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ, ਮਿੱਲਾਂ ਤੇ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਵਾ, ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਭੂਮੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨੇ ਸਾਡੀ ਸਰੀਰਿਕ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਰਸਾਇਣਕ ਖਾਦਾਂ, ਨਦੀਨ ਨਾਸ਼ਕ ਅਤੇ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਦਵਾਈ ਨਾਲ ਵਾਤਾਵਰਨ ਪਲੀਤ ਹੋਣ ਲੱਗਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਰੂ ਅਸਰ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਵਿਹਲੇ ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਅਨੇਕਾਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਲਗਾਤਾਰ ਸਹੇੜ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਡਾਕਟਰੀ ਵਿਗਿਆਨ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਖਾਣੇ ਤੋਂ ਜਿੰਨੀ ਐਨਰਜੀ (ਕੈਲੋਰੀਜ਼) ਹਾਸਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਰੀਰਿਕ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਐਨਰਜੀ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 22 ਤੇ)

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਤੋਂ ਪਿੰਡ ਭਰੋਟ (ਸਿਆਲਕੋਟ)- ਭਾਗ- 6

ਮਾਸਟਰ ਲਫ਼ਮਣ ਸਿੰਘ ਰਠੌਰ
ਫਰਿਜ਼ਨੇ, ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ
559-577-8162

(ਦੂਜੀ ਕਿਸਤ)

ਅਜੇ ਪੰਦਰਾਂ ਵੀਹ ਕੁ ਮੀਲ ਦੇ ਪੰਧ ਤੇ ਅਗਲਾ ਕਸਬਾ ਆਇਆ, ਉਹ ਸੀ 'ਚੱਕ ਨੱਥਾ', ਪੇਂਡੂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਪਾਂਧੀ ਸੜਕ ਦੇ ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਹੱਟੀਆਂ ਤੋਂ ਖਰੀਦੋ-ਫਰੋਖਤ ਕਰਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਏ, 'ਖਾਨਪੁਰ' ਬਾਅਦ ਪਿੰਡ 'ਖੰਡੀ' ਵੀ ਇਥੇ ਸੜਕ ਤੇ ਵੱਸਿਆ ਹੋਇਆ। ਦੋ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਮੋਟਰ ਵੇਅ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਤੇ ਸੜਕ ਵਿਚ ਦੱਸ ਕੁ ਫੁੱਟ ਚੌੜੀ ਪਟੜੀ ਤੇ ਹਰੇ ਘਾਹ ਦੇ ਬਣੇ ਖਿੱਤੇ ਆਮ ਦਿੱਸ ਰਹੇ ਸਨ। ਦੁਪਹਿਰ ਦੀ ਸੁਨਹਿਰੀ ਧੁੱਪ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਗਰਮੀ ਅਜੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਗਰਮ ਰੁੱਤ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਜੇਠ ਹਾੜ ਦੀ ਤਪਦੀ ਸੜਕੀ ਲੂਅ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੇ ਦਸਤਕ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ। ਅੱਜ ਦੇ ਸਫਰ ਤੇ ਚਲਦੇ ਅਸੀਂ ਨਗਰ 'ਕਸਤੀਲਾ' ਆ ਗਏ ਸਾਂ। ਹੁਣ ਸਾਡਾ ਪੰਧ ਪੈਰੋਂ ਪੈਰ ਨੇੜੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸੜਕ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਘਰੇਲੂ ਮੱਝਾਂ ਗਾਵਾਂ ਦਾ ਤਕੜਾ ਵੱਗ ਸੜਕ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਚਲਦੀ ਬੱਸ ਕਾਰ ਤੇ ਵੈਨਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਵਿਘਨ ਪੈਣ ਲੱਗਾ। ਵੱਗ ਦਾ ਮਾਲਕ ਬੇਪਰਵਾਹ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਖੈਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਵੈਨ ਨੂੰ ਚਲਾ ਕੇ ਅਰਸ਼ਿਦ ਨੇ ਸੜਕ ਪਾਰ ਕਰ ਹੀ ਲਈ। ਮੈਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਆਮ ਘੁੰਮਦੀਆਂ ਗਾਵਾਂ ਦਾ ਚੇਤਾ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਤਾਂ ਗੁੱਟ ਮਾਤਾ ਤੇ ਬਾਪ ਬਲਦਾਂ ਦੀ ਆਮ ਹੀ ਸੜਕਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ 'ਰਾਜਸੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਜਿਉਣਾ ਮੁਹਾਲ ਕਰ ਛੱਡਿਆ ਤੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਸੜਕੀ ਹਾਦਸਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਪਸ਼ੂ ਹੀ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਗਾਂ ਮਾਂ ਦਾ ਦੁੱਧ ਪੀ ਕੇ ਫੰਡਰ ਹੋਣ ਤੇ ਡੰਡੇ ਮਾਰ ਕੇ ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਕੱਢ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੱਗ ਦੇ ਵੱਗ, ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਕੀਮਤੀ ਫਸਲ ਉਜਾੜਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਦੁਖੀ ਕਿਸਾਨ ਡਾਂਗ ਮਾਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਗਾਂ ਦੇ ਅਖੌਤੀ ਰਖਵਾਲੇ ਤੜਪ ਉਠਦੇ ਹਨ। ਮੋਟਰ ਵੇਅ ਦੇ ਤੇ ਨਗਰ ਕਸਤੀਲਾ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਅਰਸ਼ਿਦ ਦੱਸਣ ਲੱਗਾ ਕਿ 'ਮਾਸਟਰ ਜੀ! ਸਮਝੋ ਆਪਾਂ ਔਪੜ ਗਏ ਆਂ। ਬੱਸ ਕਸਤੀਲੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਅਗਲੇ ਮੋੜਤੋਂ ਆਪਾਂ ਐਹ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਮੁੜਕੇ ਅਗਾਂਏ ਦਰਿਆ ਵੱਲ ਈ ਤੁਰੇ ਜਾਣਾ ਏ। ਵੈਨ ਦੀ ਤਾਕੀ ਵਿਚੋਂ ਬਾਂਹ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸਫਰ ਦੇ ਅੰਤਲੇ ਪਿੰਡ ਵੱਲ ਜਾਣ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। 'ਸ਼ੁਕਰੀਆ, ਅਰਸ਼ਿਦ ਸਾਹਿਬ! ਕਮਾਲ ਕਰ ਛੱਡਿਆ ਏ। ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ ਤੇ ਗੱਲਾਂਬਾਤਾਂ ਦੇ ਰੌਅ ਵਿਚ ਈ ਟਿਕਾਣੇ ਆ ਲੱਗੇ ਹਾਂ।' ਵੈਨ ਚਾਲਕ ਅਰਸ਼ਿਦ ਦੇ ਰੋਣਕੀ ਸੁਭਾਅ ਦੀ ਦਾਦ ਦਿੰਦਿਆਂ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਭਰੋਟ ਵੱਲ ਮੁੜ ਕੇ ਵੈਨ ਇਕ ਪਿੰਡ ਦੀ ਮਿਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਲਿੰਕ ਰੋਡ 'ਤੇ ਆ ਚੜ੍ਹੀ। ਪਿਛਲੀ ਰਾਤੋ ਕੁਝ ਕਿਣ-ਮਿਣੀ ਤੇ ਬੱਦਲ ਮੀਂਹ ਪੈਣ ਨਾਲ ਛੋਟੀ ਬਣੀ ਸੜਕ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਮੀਂਹ ਦੇ ਪਾਣੀ ਖੜ੍ਹਨ ਕਾਰਨ ਚਿੱਕੜ ਤੇ ਖੇਤਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੜਕ ਇਕਹਿਰੀ ਤੇ ਛੋਟੀ ਸੀ। ਵੈਨ ਦੀ ਚਾਲ ਵੀ ਧੀਮੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਕ ਛੋਟੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕੁਝ ਘਰਾਂ ਦੇ ਨੇੜਿਉਂ ਲੰਘ ਕੇ ਅਸੀਂ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਹੀ ਆ ਗਏ ਸਾਂ। ਪਿੰਡ ਤਾਂ ਬਹੁਤਾ ਵੱਡਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੱਕੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਦੇ ਬਣੇ ਘਰ ਤੇ ਪੇਂਡੂ ਛੋਟੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਆ ਵੜੇ ਸਾਂ। ਇਸ ਵੈਨ ਦਾ ਡਰਾਈਵਰ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਸਾਡੇ ਕੁਝ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਘਰ ਮਿਲਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਹੀ ਨਾਲ ਆਏ ਦਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵਡੇਰਿਆਂ ਦਾ ਇਕ ਪਿੰਡ ਸੀ। ਉਸ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਬੱਚੇ ਆਪਣੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਇਯ ਥਾਂ

ਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਕੁਦਰਤੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਬੰਦਾ ਆਪਣੇ ਵਡੇਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸੁਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਬਾਰੇ ਬੜੀ ਰੀਝ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਡੇ ਇੱਥੇ ਆਉਣ ਦਾ ਮੂਲ ਮੁੱਦਾ ਤੇ ਮਕਸਦ ਇਹੋ ਹੀ ਸੀ। ਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਇਕ ਨੋਕ ਤੇ ਭੱਦਰ ਪੁਰਸ਼ ਇਸ ਪਿੰਡ ਦਾ ਸਰਪੰਚ ਸੀ। ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਨਾਲ ਆਏ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਖੁਬ ਪਿਆਰ ਮੁਹੱਬਤ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਇਸ ਪਿੰਡ ਦਾ ਵੱਡਾ ਜ਼ਿੰਮੀਦਾਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਲੋਕ ਉਥੋਂ ਦੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਬੜੀ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੋ ਹੁਣ ਅਰਸ਼ਿਦ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਾਹਰਵਾਰ ਵੈਨ ਰੋਕ ਕੇ ਦਰਿਆ ਕੰਢੇ ਕੁਝ ਦਰਖਤਾਂ ਦੇ ਝੁੰਡ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਕੇ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ। 'ਵੇਖੋ ਜੀ, ਉਹ ਸਾਹਮਣੇ ਪੱਕੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੇ ਘਰ ਸੀ। ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਮੈਂ ਤੱਕਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਲੋਕ ਵੀ ਬੜੇ ਚੰਗੇ ਜੇ। ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਏ ਸੀ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਵਡੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਮੁਹੱਬਤ ਕਰਦੇ ਦੱਸਦੇ ਸਨ। ਸਰਪੰਚ ਦਾ ਘਰ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲਹਿੰਦੇ ਵੱਲ ਏ। ਮੈਨੂੰ ਪੱਕਾ ਪਤਾ ਏ। ਵੈਨ 'ਚੋਂ

ਖੁਸ਼ੀ ਆਓ ਭਗਤ ਜੀ ਆਇਆਂ ਨਾਲ ਸਦਭਾਵਨਾ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਹੋਏ। ਹਾਲ ਚਾਲ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸੁੱਖ-ਸਾਂਦ ਉਪਰੰਤ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਰੱਖੀਆਂ ਕੁਰਸੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੇ ਰੱਖੇ ਮੰਜਿਆਂ ਤੇ ਬੈਠਣ ਲਈ ਆਖਿਆ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਦੱਸ ਮਰਦ ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਕੁਝ ਕੁਰਸੀਆਂ ਉਤੇ ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਮੰਜਿਆਂ ਤੇ ਬਹਿ ਗਏ। ਬੈਠਕ ਵਾਰਵਾ ਵੱਡੀ ਪੰਜ ਗਮਿਆਂ ਦੀ, ਵੀਹ ਬਾਈ ਫੁੱਟ ਲੰਬੀ ਤੇ ਬਾਰਾਂ ਕੁ ਫੁੱਟ ਚੌੜੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਸੀਮਿੰਟ ਦਾ ਬਜਰੀ ਕੰਕਰੀਟ, ਲੈਂਟਰ ਦਾ ਛੱਤ ਰੰਗ ਰੋਗਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਬੈਠਕ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਕੰਧ ਵਿਚ ਦੋ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੇ ਅੱਠ ਬਾਈ ਛੇ ਦੀ ਵੱਡੀ ਤਾਕੀ ਖੋਲ੍ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਗੁਆਂਢੀ ਨਾਲ ਛੱਤ ਤੱਕ ਕੰਧ ਸੀ। ਸੀਮਿੰਟ ਇੱਟਾਂ ਨਾਲ ਰੱਖਣਿਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਦੋ ਅਲਮਾਰੀਆਂ, ਬਿਨਾਂ ਪੱਲੇ ਦਿਸ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਬੈਠਕ ਅੱਗੇ, ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਲਈ ਵਾਰਵਾ ਚੌਖੀ ਥਾਂ ਤੇ ਸੀਮਿੰਟੀ ਫਰਸ਼, ਬਹਿਣ ਉਠਣ ਲਈ ਘਰ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਸ਼ੋਕਤ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਵਿਹੜੇ ਦੀ

ਦੇ ਗਿਲਾਸ ਪੈਪਸੀ ਸੋਡੇ ਨਾਲ ਭਰ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਸ ਰ ਦ ਾ ਰ ੇ । ਪਹਿਲਾਂ ਸੋਡਾ ਪਾਣੀ ਪੀਵੇ ਤੇ ਫਿਰ ਰੋਟੀ ਵੀ ਤਿਆਰ ਹੋ ਰਹੀ ਏ। ਚਾਹ ਵੀ ਲਿਆ ਸੈਦਿਆ, ਅੰਦਰੋਂ!" ਰਾਜੇ ਕਜਾਫੀ ਨੇ ਇਕ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ। ਉਹਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦੀਆਂ ਸੁਰਖ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਚਿੱਚ ਤੇ ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਕਿਰਦੇ ਫੁੱਲ ਸਬਦ, ਸੁਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਸੀਨੇ ਠੰਡ ਪਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਨਾਲ ਦੇ ਉਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਚੌਧਰੀ ਵੀ ਮਿੱਠੀ ਬੋਲੀ ਦੇ ਬੋਲ ਉਚਾਰਣ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਸਾਂ ਬਬੇਰੀ ਨਾਂਹ ਨੁੱਕਰ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾ ਕੀਤਾ ਪਰ ਅੰਦਰ ਪਿਆਸ ਦੀ ਤੜਫ ਨੇ ਸੋਢਾ ਪੀ ਕੇ ਮਨ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰ ਲਿਆ। ਐਧਰ ਉਧਰ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਕੁ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਘਰ ਦੀ ਬੈਠਕ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਹੋਰ ਵੀ ਭਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਕੁਝ ਬੱਚੇ ਤੇ ਤਰੀਮਤਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੱਗਾਂ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁਰਤਾਂ ਨੂੰ ਤੱਕਣ ਲਈ ਖਬਰੇ ਕਦੋਂ ਕੁ ਦੇ ਉਤਵਲੇ ਸਨ। ਕਈਆਂ ਨੇ ਚਿੱਟੇ ਕੁਝਤੇ ਤੇ ਲੋਕ ਚਿੱਟੇ ਚਾਦਰੇ ਵੀ ਲਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਆਮ ਬੱਚੇ ਤੇ ਮੁੰਡੇ ਖੰਡੇ ਤਾਂ ਪਜਾਮਾ ਕਮੀਜ਼ ਦੇ ਲਿਬਾਸ ਪਾ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਖੇਡਦੇ ਹੋਏ ਆ ਗਏ ਸਨ। ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਈ ਉਸ ਰਾਜੇ ਦੇ ਸ਼ਰੀਕੇ ਵਿਚੋਂ ਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਆਂਢੀ ਗੁਆਂਢੀ, ਇਸ ਮਹਿਫਲ ਵਿਚ ਸ਼ਰੀਕ ਹੋਣ ਲਈ, ਕੋਲ ਆ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਅਜੇ ਚਾਹ ਨਹੀਂ ਆਈ ਸੀ ਪਰ ਰਾਜੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀਆਂ ਸਵਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਸੱਦ ਕੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਆਈਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਮਾਈਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਤੇ ਰਾਜੇ ਦੀ ਬੇਗਮ ਸਾਹਿਬਾ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਆ ਕੇ ਬੈਠੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਗਲੇ ਲੱਗ ਲੱਗ ਕੇ ਮਿਲੀਆਂ। ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਮਿਲਾਪ ਤਾਂ ਉਤਮ ਨਸੀਬਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਆ ਚੁੱਕੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਬੀਬੀ ਉਥੋਂ ਦੀ ਇਕ ਬਿਰਧ ਔਰਤ ਨੂੰ ਮਿਲ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਸੋ, ਉਸ ਬੁੱਢੀ ਮੁਸਲਿਮ ਔਰਤ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ, "ਮਾਈ ਨਸੀਰਾ! ਇਹ ਤੈਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਕੁਝ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ? ਰਾਜਾ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸੋ ਸਾਲ ਦੇ ਲੱਗਭੱਗ ਉਹ ਬਿਰਧ ਮਾਈ ਕੰਨ ਨੇੜੇ ਕਰ-ਕਰ ਸੁਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਪਰ ਕੰਨਾਂ ਦੀ ਸੁਣਨ ਸ਼ਕਤੀ ਬੜੀ ਘੱਟ ਗਈ ਸੀ।

ਨਿਕਲ ਕੇ ਸਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਬੱਚੇ ਉਧਰ ਨੀਝ ਲਾ ਲਾ ਵੇਖਣ ਲੱਗੇ। ਅਜੇ ਉਸ ਪਿੰਡ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਬੰਦਾ ਜਾਂ ਬੱਚਾ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਅਜੇ ਖੇਤ ਹੀ ਸਨ ਤੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੀ ਰੁਕੇ ਸੀ। ਦੂਰ ਇਕ ਘਰੋਂ ਦੋ ਜਨਾਨੀਆਂ ਮੂੰਹ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਸਾਨੂੰ ਵੇਖ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਇਕ ਬੇਰੀ ਦਾ ਰੱਖ ਤੇ ਹਰੀ ਪੱਗ ਦਾ ਲੜ ਛੱਡ, ਬਜ਼ੁਰਗ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਦਿੱਸਦਾ ਸੀ।

ਅਗਲੀ ਅੱਠ ਫੁੱਟ ਉਚੀ ਕੰਧ ਦੇ ਨਾਲ, ਸੱਠ ਸੱਤਰ ਫੁੱਟ ਲੰਮੀ, ਦੋ ਫੁੱਟ ਦੇ ਕਰੀਬ ਉਚੀ ਖੁਰਲੀ ਤੇ ਦਸ ਲੰਮੇ ਹਵਾਨੇ ਵਾਲੀਆਂ ਮੱਝਾਂ, ਦਸ ਬਾਰਾਂ ਵਲੈਤੀ ਤੇ ਕੁਝ ਦੇਸੀ ਗਾਵਾਂ ਤੇ ਕੱਟੇ ਵੱਛੀਆਂ, ਲੋਹੇ ਦੇ ਸੰਗਲ ਪਾ ਕੇ ਬੰਨੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਚੰਗੇ ਖਾਂਦੇ-ਪੀਂਦੇ ਕਿਰਸਾਨ ਜ਼ਿੰਮੀਦਾਰ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਅੱਗੇ ਲੰਘ ਕੇ ਇਕ ਹੋਰ ਬਰਾਂਡਾ ਛੱਤਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜੇ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਸਵਾਣੀਆਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਨਿਵਾਸ ਦੇ ਕਮਰੇ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਸੀ। ਇਸ ਘਰ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਚਾਰਦੀਵਾਰੀ ਵਿਚ ਖਾਸ ਸਾਕ-ਸਬੰਧੀ, ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਬੱਚੇ ਹੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਚਾਰ ਦੀਵਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਲਈ ਮੁਸਲਿਮ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਚਾਦਰ ਨਾਲ ਮੂੰਹ ਢਕ ਕੇ ਜਾਂ ਕਾਲਾ ਬੁਰਕਾ ਪਾ ਕੇ ਨਿਕਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਭ ਇਸਲਾਮਿਕ ਮੁਲਕਾਂ ਲਈ ਮਜ਼ਹਬੀ ਸ਼ਰਾ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਬੈਠਕ ਅੰਦਰ ਬੈਠਿਆਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਮੁਲਕਾਂ ਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਚੱਲ ਪਈਆਂ ਸਨ। "ਜੀ ਆਇਆਂ ਸਰਦਾਰ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਭਰਾ ਓ। ਕੋਈ ਫਰਕ ਬੋੜ੍ਹੈ?" ਹੱਥ ਜੋੜ-ਜੋੜ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਮਾਣ-ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਗੋਲ ਬਾਲੀ ਵਿਚ ਸੀਜੇ

ਫਿਰ ਵੀ ਖੱਪ ਖਪਾ ਕੇ ਕਈ ਗੱਲਾਂ, ਜਿੰਨਾ ਕੁ ਯਾਦ ਹੈ ਸੀ, ਦੱਸ ਰਹੀ ਸੀ। ਸੋ ਉਸ ਤੋਂ ਦਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁੱਛ ਰਿਹਾ ਸੀ, "ਬੇਬੇ! ਤੇਰੀ ਇਕ ਸਹੇਲੀ ਇੰਦਰਾ ਯਾਦ ਏ? ਸਾਡੇ ਵਡੇਰੇ ਬਾਬਾ ਸਰਦਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਧੀ, ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਖੇਡਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਏ। ਮਾਈ ਨੇ ਸੁਣਨ ਦੀ ਬੜੀ ਹੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤੇ ਆਖਿਰ ਬੋਲੀ, "ਕਿਹੜੀ? ਚੁਬਾਰੇ ਤੇ ਕੁਆਲੀ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਸਰਦਾਰ ਦੀ ਧੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਓ?"

ਪੰਜਾਬਣ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਨੇ ਮੈਡੀਕਲ 'ਚੋਂ ਲਏ ਸੌ ਫੀਸਦੀ ਅੰਕ

ਰੋਮ (ਇਟਲੀ)- ਇਟਲੀ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਅਨਮੋਲਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਨੇ 12ਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚੋਂ ਸੌ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅੰਕ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਾਂ ਚਮਕਾਇਆ ਹੈ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਵਿਚੋਂ ਸਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਆਰਜੀਨਿਆਨੋ ਦੇ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਬੀਤੇ ਦਿਨ ਬਾਰੂਵੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਐਲ-ਨਿਆਂ ਗਿਆ।

ਭੀਖੀ ਖੱਟੜਾ ਪਿੰਡ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਅਨਮੋਲਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਉਸਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਗਨ ਤੇ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਇਮਤਿਹਾਨਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਅਗਲੇਰੀ ਵਿੱਦਿਆ ਲਈ ਐਮ.ਬੀ.ਬੀ.ਐੱਸ. ਟੈਸਟ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਇੱਛੁਕ ਹੈ।

ਲੜਕੇ-ਲੜਕੀਆਂ ਲਈ ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ

ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਚੰਗੇ ਵਰ ਲੱਭ ਰਹੇ ਹੋ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਮੈਟਰੀਮੋਨੀਅਲ ਸੇਵਾ ਵਾਲੇ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਬਾਂਸਲ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰੋ:
647-234-4082
harbanssbansal@gmail.com

Low Rate Loans

Real Estate Loans

Commercial Loans

Apartment Loans

Construction Loans

Business Loans

Loans up to \$30 Million

Credit or income problems are welcome

ਜੇ ਤੁਹਾਡਾ ਕਰੈਡਿਟ ਨਹੀਂ ਜਾਂ ਇਨਕਮ ਘੱਟ ਹੈ, ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਥੱਸ ਇਕ ਵਾਰ ਫੋਨ ਕਰੋ

For more information Call:-

(408) 307-6331

ਰਾਮ ਹਰਸ਼ਿਮਰਨ ਸਿੰਘ ਐਮ. ਏ
510-355-2040
rhsingh2018@gmail.com

ਤਿੰਨ ਸਿੱਧੇ ਤੇ ਸਰਲ ਸਿਧਾਂਤ

ਭਾਵੇਂ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਬੜਾ ਸਿੱਧਾ ਤੇ ਸਰਲ ਹੈ। ਪਰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਬੜਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਕਿਰਤ ਕਰੋ, ਨਾਮ ਜਪੋ, ਵੰਡ ਛਕੋ।

ਏ ਗੁਰੂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਖਾਸ ਲੋਕਾਂ ਦਾ। ਤੁਹਾਡਾ ਆਚਰਣ, ਬੋਲਣ-ਚਾਲਣ, ਵਰਤਣਾ, ਕੰਮ ਕਰਨੇ, ਤੁਹਾਡਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਭ ਨਾਮ ਦੇ ਹੀ ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਭਾਗ ਹਨ। ਸਾਰਾ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਹੀ ਨਾਮ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ, ਧਰਤੀ ਤਾਂ ਇਕ ਕਿਣਕਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਖੁਦ ਨਾਮ ਦਾ ਇਕ ਅੰਸ਼ ਹੋ, ਹੁਣ ਦੱਸੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੌਣ ਨਾਮ ਦਾਨ ਵਿਚ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਤੋਂ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ? ਜਿਵੇਂ ਦਾ ਸਮਾਜ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ, ਉਵੇਂ ਦਾ ਹੀ ਸਿਰਜ ਲਿਆ ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਬੈਂਕਾਂ ਨਾਮ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਭਰ ਲਈਆਂ।

ਵੰਡ ਛਕਣ ਦੀ ਗੱਲ ਦਿਲ ਨੂੰ ਇੰਨੀ ਲੱਗੀ ਕਿ ਦਿਲ ਕੀਤਾ ਇਸ ਉਪਰ ਜਿੰਨਾ ਮਰਜ਼ੀ ਲਿਖੀ ਜਾਵਾਂ। ਵੰਡ ਕੇ ਛਕਣਾ ਸਿਰਫ ਲੰਗਰ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾਂ ਪਰ ਇਸਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਲੰਗਰ ਤੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਕਾਇਨਾਤ ਵੰਡ ਕੇ ਖਾ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਇਨਸਾਨ ਹੀ ਸਿਰਫ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਵੰਡਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਜਿੰਨੇ ਮਰਜ਼ੀ ਤਾਲੇ ਲਾ ਲਓ, ਰਹਿਣੀ ਇਹਦੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ। ਸਾਨੂੰ ਨਿੱਕੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਸਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤੇਰੀ ਬੁਗਨੀ ਆ ਤੇ ਇਹਨੂੰ ਭਰੀ ਚੱਲ ਸਾਰੀ ਉਮਰ, ਉਸ ਬੁਗਨੀ ਨੂੰ ਹੀ ਭਰੀ ਜਾਂਦੇ। ਫਿਰ ਉਹੀ ਬੁਗਨੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿੰਨਾ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇ ਜੇ ਬੁਗਨੀ ਸਾਂਝੀ ਹੋਵੇ ਤੇ ਸਾਂਝੀ ਵਰਤੀ ਜਾਵੇ, ਇਸੇ ਲਈ ਹੀ ਗੋਲਕ ਦਾ ਅਕਸ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਦਸਵੰਧ ਕੱਢਣਾ ਹਰ ਇਕ ਸਿੱਖ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਲੋਕ ਹੁਣ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਏ। ਜੇਕਰ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਪੇ ਨਜ਼ਰ ਮਰੀਏ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਮਾਮੂਲੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਦਵਾਈਆਂ, ਖਾਣਾ-ਪੀਣਾ, ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਿਕ ਕਿਰਿਆ ਵਾਸਤੇ ਕੁਝ ਧੰਨ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਸਾਧਨ ਆਦਿ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਦਸਵੰਧ ਦੀ ਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜੇ ਹੁਣ ਵੇਖੋ ਤਾਂ ਇਹ ਇਕ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਦੇਣ ਸੀ। ਇਸਦਾ ਰੂਪ ਬਦਲ ਕੇ ਟੈਕਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਕੀਤੀ ਕਮਾਈ ਵਿਚੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ਦਸਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੇਵੋਗੇ ਤਾਂ

ਸਰਕਾਰ ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਸਿਹਤ, ਪੜ੍ਹਾਈ, ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏਗੀ। ਪਰ ਦਸਵੰਧ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਟੈਕਸ ਕਰੋਪੀ।

ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਸੀ ਆਪ ਕੋਈ ਭਾਵੇਂ ਰੋਟੀ ਨਾ ਖਾਵੇ ਪਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਭੁੱਖਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੋਣ ਦਿੰਦਾ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ, ਸਾਰੇ ਸੂਬੇ, ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਖਾ ਕੇ ਵੀ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੱਜ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਗੋਰਿਆਂ ਨੇ ਕਿਆ ਬਾਖੂਬੀ ਇਸ ਦਸਵੰਧ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸਿਖਰਾਂ 'ਤੇ ਲੈ ਗਏ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਇਹਨਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਨਹੀਂ ਵੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪਹਿਲੋਂ ਉਸਨੂੰ ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਤੋਂ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਟੈਕਸ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਏ ਤੇ ਹਰ ਇਕ ਲਈ ਸਾਰੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਬਰਾਬਰ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਈ ਲੋਕ ਉਦੋਂ ਵੀ ਦਸਵੰਧ ਨਹੀਂ ਸਨ ਦਿੰਦੇ ਅਤੇ ਉਹ ਬੰਦੇ ਹੁਣ ਵੀ ਟੈਕਸ ਚੋਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਲੱਗਦਾ ਜੂਨ ਬਦਲ ਕੇ ਦੁਬਾਰਾ ਆ ਗਏ ਪਰ ਆਪਣੀ ਕਰਤੂਤ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ। ਦਸਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਸਿਰਫ ਧੰਨ ਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚੋਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਉਸ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਕੱਢਣ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਦਸਵਾਂ ਮਤਲਬ ਦਸਵਾਂ ਨਾ ਕਿ ਦੂਜਾ ਜਾਂ ਤੀਜਾ। ਜੇਕਰ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਆਏ ਤਾਂ ਸੌ ਰੁਪਏ ਦਸਵੰਧ ਵਿਚ। ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਤੁਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਹੀ ਦੇ ਕੇ ਆਓ। ਇਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖੋ, ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰੀ ਚੱਲੋ। ਇਸਦਾ ਬੜਾ ਫਾਇਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਲੋੜ ਪੈਣ ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੈਂਕ ਬੈਲੈਂਸ ਨੂੰ ਹਿਲਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਿਹਤ ਸਬੰਧੀ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵਿੱਦਿਆ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਵਿਚ, ਰੁੱਖ ਲਗਾ ਕੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਸਦਾ ਅਸਰ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਤਿਕਥਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡੇ ਉਪਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਕੁਝ ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਖੁਦ ਉਪਰ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਖਰਚ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਦਸਵੰਧ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਵੀ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਐਸੇ ਕੰਮ ਨੇ ਜੋ ਦਸਵੰਧ ਪਾਉਣ ਨਾਲ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹੇ

ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਕਰਕੇ ਵੇਖੋ ਸੱਚੀ ਸਾਫ ਨੀਅਤ ਨਾਲ ਦਸਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਕੱਢੋ, ਸਭ ਖਰਚੇ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ। ਬੋੜੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਕਿੰਨਾ ਧੰਨ ਇਕੱਠਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਤੁਸੀਂ ਖੁਦ ਹੈਰਾਨ ਹੋਵੋਗੇ। ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕੋਗੇ ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਸੁਪਨਾ ਸਨ।

ਦੂਜੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਸੱਚੇ ਮਨ ਨਾਲ ਦਸਵੰਧ ਕੱਢ ਕੇ ਵੰਡ ਛਕਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੋਗੇ, ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਤੁਹਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਬਹਾਰ ਆਵੇਗੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਦਸਵੰਧ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ ਗੁਰੂ ਵੱਲੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਘਰ ਦੀ ਗੋਲਕ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਧੰਨ ਹੈ, ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਵੀ ਆਪਣਾ ਆਪਾ ਬਾਹਰ ਰੱਖ ਕੇ ਗੁਰੂ ਵੱਲੋਂ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸਮਝੋ। ਸਪੀਕਰਾਂ ਵਿਚ ਨਾਮ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਹੋਰਾਂ ਉਤੇ ਛੱਡ ਦਿਓ। ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਖਾਣਾ ਖੁਆ ਕੇ ਸਪੀਕਰ ਵਿਚ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾ ਕੇ ਆਉਂਦੇ। ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਬਾਹਰ ਲੰਗਰ ਲਾਉਂਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਫਿਰ ਕਿਉਂ ਸੰਘ ਪਾੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਏ ਕਿ ਇਹ ਸਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਪੈਸੇ ਸੀ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਬੁਲਾਓ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਇਹ ਤਿੰਨ ਸਰਲ ਤੇ ਸੌਖੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅਪਣਾ ਕੇ ਦੇਖੋ, ਜੀਵਨ ਖੁਸ਼ਨੁਮਾ ਤੇ ਨਵਾਂ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ, ਲੋਕ ਤੁਹਾਡਾ ਨਾਮ ਲੈਣਗੇ। ਲੋਕ ਸਮਝਦੇ ਨੇ ਕਿ ਕਾਮਯਾਬ ਉਹ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੈਸੇ ਨੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਵੱਡਾ ਲਾਮ ਲਸ਼ਕਰ। ਪਰ ਕਾਮਯਾਬ ਉਹ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਸ ਜੱਗ ਤੋਂ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਹੱਸਦਾ ਚਿਹਰਾ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਉਤੇ ਸਕੂਨ ਹੋਵੇ। ਇਵੇਂ ਲੱਗੇ ਜਿਵੇਂ ਪਾਣੀ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਮਿਲਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਲਹਿਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਈ ਬੋਝੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦੇ ਕੇ ਪਾਰ ਉਤਾਰਿਆ ਹੋਵੇ। ਕਿਰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਮ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕਰਨ ਦਾ ਮਕਸਦ ਇਹੀ ਸੀ ਕਿ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਲੋਕ ਹੀ ਅਧਿਆਤਮਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅੰਤ ਵਿਚ ਵੰਡ ਛਕਣ ਦੀ ਗੱਲ ਦਿਲ ਦੀ ਦਇਆਵਾਨ ਮੂਰਤ ਦਸਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਖਹਿਰਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਮੀਟਿੰਗ

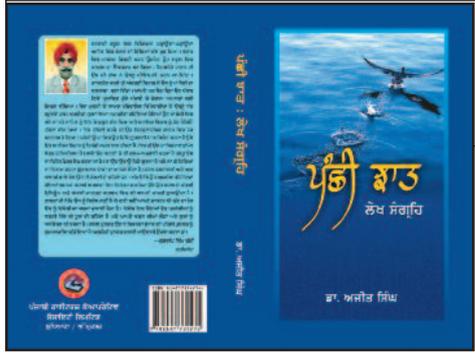

(ਸਫਾ 1 ਦੀ ਬਾਕੀ)
ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਸੁਖਪਾਲ ਖਹਿਰਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੇ, ਉਹ ਵਿਧਾਇਕ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕੁਲਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਧਵਾ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਦੇਆ, ਬੀਬੀ ਬਲਜਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਸਰਬਜੀਤ ਕੌਰ ਮਾਨੋਕੇ ਤੇ ਹਰਪਾਲ ਚੀਮਾ (ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦਾ ਲੀਡਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।)
ਇਸ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਆਮ ਆਦਮੀ

ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ ਦੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹਨ ਤੇ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ 'ਤੇ ਫਿਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇਗੀ ਤੇ ਸੁਖਪਾਲ ਖਹਿਰਾ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬਹਾਲ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ।
ਜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਅਗਲੇ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਬਹੁਤੇ ਆਉਣ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ

ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਤੇ ਇਕ ਨਵਾਂ ਵਿਕਲਪ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਲੀਡਰ ਇਸ ਪਾਰਟੀ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਸ਼ਾਇਦ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਰੱਖ ਕੇ ਕੁਝ ਨਵਾਂ ਵਿਚਾਰ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣ। ਹੁਣ ਵੇਖਣਾ ਹੈ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਕੀ ਫਿਰ ਦੁਬਾਰਾ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਵਾਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਕੁਝ ਸੋਚ-ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਇਸਨੂੰ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ, ਸੰਸਾਰ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਾਲੇ, ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਬੱਲ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਿਝਰ, ਹਰਜੀਤ (ਕਬੱਡੀ ਪਲੇਅਰ), ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਧੁੱਗਾ, ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ ਸਰਪੰਚ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਸੀ, ਸ. ਨਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰੀ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੜਵੰਤੇ ਸੱਜਣ ਪਹੁੰਚੇ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਅੱਜ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕੀਤੀਆਂ।

ਜਿਨ ਸਬਦਿ ਗੁਰੂ ਸੁਣਿ ਮੰਨਿਆ ਤਿਨ ਮਨਿ ਧਿਆਇਆ ਹਰਿ ਸੋਇ ॥

ਅਨਦਿਨੁ ਭਗਤੀ ਰਤਿਆ ਮਨੁ ਤਨੁ ਨਿਰਮਲੁ ਹੋਇ ॥
ਕੁੜਾ ਰੰਗੁ ਕਮੁੰਡ ਕਾ ਬਿਨਸਿ ਜਾਇ ਦੁਖੁ ਰੋਇ ॥
ਜਿਸੁ ਅੰਦਰਿ ਪ੍ਰਗਾਸੁ ਹੈ ਉਹੁ ਸਦਾ ਸਦਾ ਬਿਰੁ ਹੋਇ ॥੩॥
(ਅੰਗ ੨੨)

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਦਰਜ ਤੀਸਰੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀਆਂ ਉਪਰੋਕਤ ਸਤਰਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਹੀ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਹੈ ਇਸ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਨ ਕੇ ਮਨ ਵਿਚ ਧਿਆਇਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮਨ ਅਤੇ ਤਨ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਨਿਰਮਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੁੰਡ ਦਾ ਰੰਗ ਤਾਂ ਬੁਠਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਰੰਗ ਉਤਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਨ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸ਼ਬਦ ਨਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਗਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਹੀ ਸਥਿਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਅਥਾਹ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਲੋਕਾਈ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਇਸ ਆਦਿ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ੧੭੦੮ ਵਿਚ ਗੁਰਿਆਈ ਬਖਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ ਕਿ ਅੱਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਪੋਥੀ ਸਾਹਿਬ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਹੀ ਤੁਹਾਡਾ ਗੁਰੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਾ ਤੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰਿਆ -

ਆਗਿਆ ਭਈ ਅਕਾਲ ਕੀ ਤਭੀ ਚਲਾਇਓ ਪੰਥ,
ਸਭ ਸਿਖਨ ਕੇ ਹੁਕਮ ਹੈ ਗੁਰੂ ਮਾਨਿਉ ਗਰੰਥ,
ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਜੀ ਮਾਨਿਉ ਪਰਗਟ ਗੁਰਾਂ ਕੀ ਦੇਹ,
ਜੋ ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਮਿਲਬੋ ਚਹੇ ਖੋਜ ਸ਼ਬਦ ਮੈਂ ਲੇਹ ॥

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਰਜ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਮੰਨ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਿਮਰਤਾ, ਭਲਾਈ, ਨਾਜ਼ੁਕਤਾ ਅਤੇ ਨੇਕ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਸੱਜਣ ਪੁਰਸ਼ ਸਮਾਜ ਦਾ ਇਕ ਆਦਰ ਯੋਗ ਪੁਰਖ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਡਰ, ਬੁਰੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੇ ਨੁਕਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਖਲਕਤ ਦਾ ਬਚਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਜਿਨੀ ਸੁਣਿ ਕੈ ਮੰਨਿਆ ਤਿਨਾ ਨਿਜ ਘਰਿ ਵਾਸੁ ॥ ਗੁਰਮਤੀ ਸਾਲਾਹਿ ਸਚੁ ਹਰਿ ਪਾਇਆ ਗੁਣਤਾਸੁ ॥ ਸਬਦਿ ਰਤੇ ਸੇ ਨਿਰਮਲੇ ਹਉ ਸਦ ਬਲਿਹਾਰੈ ਜਾਸੁ ॥

ਹਿਰਦੈ ਜਿਨ ਕੈ ਹਰਿ ਵਸੈ ਤਿਤੁ ਘਟਿ ਹੈ ਪਰਗਾਸੁ ॥੧॥
(ਅੰਗ ੨੨)
ਉਹ ਪੁਰਖ ਆਪ ਵੀ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਡਰਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਡਰਾ ਕੇ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ -
ਭੈ ਕਾਹੂ ਕਉ ਦੇਤ ਨਹਿ , ਨਹਿ ਭੈ ਮਾਨਤ ਆਨ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਸੁਨਿ ਰੇ ਮਨਾ ਗਿਆਨੀ ਤਾਹਿ ਬਖਾਨਿ ॥੧੬॥
(ਅੰਗ ੧੪੨੨)

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਛੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਬਾਣੀ ਹੀ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਸ ਵਿਚ ਪੰਦਰਾਂ ਭਗਤਾਂ, ਚਾਰ ਪ੍ਰਮੁਖ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਗਿਆਰਾਂ ਭੱਟਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹਿੰਦੂ, ਕੁਝ ਮੁਸਲਮਾਨ, ਕੁਝ ਉਚੀਆਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਕਥਿਤ ਨੀਵੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਵੀ ਸਨ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਿਸਿਆਂ

ਸਬਦਿ ਰਤੇ ਸੇ ਨਿਰਮਲੇ ਹਉ ਸਦ ਬਲਿਹਾਰੈ ਜਾਸੁ

ਵਿਚੋ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ ਵੀ ਵੱਖਰੀ ਵੱਖਰੀ ਸੀ ਇਸ ਅਨੋਕਤਾ ਨੂੰ ਏਕਤਾ ਵਿਚ ਪਰੋ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਵਿਤ੍ਰਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਜੱਗ ਵਿਚ ਚਾਨਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਹੈ ਬਾਣੀ ਵਿਚਿ ਬਾਣੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਾਰੇ ॥

ਗੁਰਬਾਣੀ ਕਹੈ ਸੇਵਕੁ ਜਨੁ ਮਾਨੈ ਪਰਤਪਿ ਗੁਰੂ ਨਿਸਤਾਰੇ ॥
ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ੧੬੦੪ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਰਚਿਤ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਪੋਥੀ ਰੂਪੀ ਵਿਚ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹੀਰੋ ਮੋਤੀ ਅਤੇ ਜਵਾਹਰ ਸਮੇਏ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਪੋਥੀ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦਾ ਬਾਨ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ -
ਪੋਥੀ ਪਰਮੇਸਰ ਕਾ ਬਾਨੁ ॥

ਲੋੜ ਹੈ ਜੇ ਕੇਵਲ ਇਕ ਵਗਦੀ ਹੋਈ ਨਦੀ ਹੀ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪੰਡਿਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਪਿਆਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਹੈ।

ਜੇ ਕਰ ਰੱਬੀ ਗਿਆਨ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਉਪਲੱਬਧ ਜਾਂ ਆਮ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿਚ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਪਵਿਤ੍ਰਤਾ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਜੇ ਕਰ ਸੁ?ਧ ਘਿਉ ਨੂੰ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਦੀਵੇ ਦੀ ਬਜਾਏ ਚਾਂਦੀ ਜਾਂ ਸੋਨੇ ਦੇ ਦੀਵੇ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਚਾਨਣ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੰਡ ਕੇ ਛਕਣ ਲਈ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਆਪਸੀ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਮਿਲਵਰਤਨ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਤਰਾਂ ਸਿਦਕ ਅਤੇ ਹਮਦਰਦੀ

ਸੇਵਾ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰਾਂ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆ ਸੇਵ ਕਮਾਈਐ ॥
ਤਾ ਦਰਗਹ ਬੈਸਣੁ ਪਾਈਐ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਬਾਹ ਲੁ ਡਾ ਈ ਅੰ ॥੪॥੩੩॥
(ਅੰਗ ੨੫)

ਡਾਕਟਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੋਟਕਪੂਰਾ
drsinghajit@gmail.com
585-305-0443

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਵਿਚ ਮਨੁਖ ਨੂੰ ਬਾਣੀ ਦੇ ਲੜ ਲੱਗਣ ਲਈ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸੁਚੇ ਤੇ ਸਚੇ ਕਰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁਖ ਲਈ ਚਜ ਆਚਾਰ ਸਭ ਤੋਂ ਉਤਮ ਹੈ। ਸੰਤੋਖ ਸਬਰ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ ੧ ॥
ਸਚੁ ਵਰਤੁ ਸੰਤੋਖੁ ਤੀਰਥੁ ਗਿਆਨੁ ਧਿਆਨੁ ਇਸਨਾਨੁ ॥
ਦਇਆ ਦੇਵਤਾ ਧਿਆ ਜਪਮਾਲੀ ਤੇ ਮਾਣਸੁ ਪਰਧਾਨੁ ॥
ਜੁਗਤਿ ਧੋਤੀ ਸੁਰਤਿ ਚਉਕਾ ਤਿਲਕੁ ਕਰਣੀ ਹੋਇ ॥
ਭਾਉ ਭੋਜਨੁ ਨਾਨਕਾ ਵਿਰਲਾ ਤ ਕੋਈ ਕੋਇ ॥੧॥
(ਅੰਗ ੧੨੪੫)

ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਸਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ -
ਸਲੋਕ ਮਹਲਾ ੩ ॥

ਮਾਣਸੁ ਭਰਿਆ ਆਣਿਆ ਮਾਣਸੁ ਭਰਿਆ ਆਇ ॥
ਜਿਤੁ ਪੀਤੈ ਮਤਿ ਦੂਰਿ ਹੋਇ ਬਰਲੁ ਪਵੈ ਵਿਚਿ ਆਇ ॥
ਆਪਣਾ ਪਰਾਇਆ ਨ ਪਛਾਣਈ ਖਸਮਹੁ ਧਕੇ ਖਾਇ ॥
ਜਿਤੁ ਪੀਤੈ ਖਸਮੁ ਵਿਸਰੈ ਦਰਗਹ ਮਿਲੈ ਸਜਾਇ ॥
ਬੁਠਾ ਮਦੁ ਮੂਲਿ ਨ ਪੀਚਈ ਜੇ ਕਾ ਪਾਰਿ ਵਸਾਇ ॥
ਨਾਨਕੁ ਨਦਰੀ ਸਚੁ ਮਦੁ ਪਾਈਐ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਲੈ ਜਿਸੁ ਆਇ ॥
ਸਦਾ ਸਾਹਿਬ ਕੈ ਰੰਗਿ ਰਹੈ ਮਹਲੀ ਪਾਵੈ ਬਾਉ ॥
(ਅੰਗ ੫੫੪)

ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਸੇ ਕਵੀ ਦੁਆਰਾ ਸੱਚ ਬਿਆਨਦਾ ਦੋਹਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਹਮ ਤੋਂ ਤੋਲਤ ਜਾਨਤ ਤਕੜੀ, ਨੰਗੀ ਕਰਦ ਕਠੀ ਨਹੀਂ ਪਕੜੀ। ਚਿੜੀ ਉੜੇ ਤੋਂ ਹਮ ਡਰ ਜਾਏ, ਮੁਗਲੋਂ ਸੇ ਕੈਸੇ ਲੜ ਪਾਏ।

ਪਰੰਤੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਕਰਕੇ ਸੂਰਮੇ ਬਹਾਦਰ ਬਨਾਏ ਇਹ ਸਭ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਅਤੇ ਬਾਣੀ ਦਾ ਅਸਰ ਸੀ ਕਿ ਆਮ ਲੋਕਾਈ ਮੁਗਲਾਂ ਨਾਲ ਜੰਗਾਂ ਲੜਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਈ। ਸਿਖ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਬਣਾਈ।

ਪੰਜ ਕਕਾਰ ,ਕੇਸ,ਕੰਘਾ,ਕੜਾ,ਕਿਰਪਾਨ ਅਤੇ ਕਛਿਹਰਾ,ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਿਆ। ਹਰ ਮਰਦ ਸਿਖ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਸਿੰਘ ਭਾਵ ਸ਼ੇਰ ਅਤੇ ਇਸਤਰੀ ਸਿਖਣੀ ਲਈ ਨਾਮ ਨਾਲ ਕੌਰ ਭਾਵ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ ਸੀ।

ਆਦਿ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਗੁਰਗੱਦੀ ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਲੋਕਾਈ ਲਈ ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚਾਨਣ ਵੰਡ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਇਸ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਰਚਿਆ ਤਾਂ ਪੰਡਿਤਾਂ ਵਲੋਂ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੰਡਿਤਾਂ ਵਲੋਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗਰੰਥ ਨੂੰ ਨਾ ਪੜਨ ਲਈ ਆਖਿਆ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋਲ ਪੁਜਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਇਸ ਕਦਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਚੰਗੀ ਲਗਦੀ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਉਸ ਡੂਘੇ ਖੁਹ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਤਰਾਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੇ ਬਹੁਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਉਹ ਪਾਣੀ ਥੋੜੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਿਆਸ ਹੀ ਬੁਝਾ ਸਕਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਿਆਸ ਬੁਝਾਣ ਲਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੇ ਕੇਵਲ ਇਕ ਵਗਦੀ ਹੋਈ ਨਦੀ ਹੀ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪੰਡਿਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਪਿਆਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਹੈ।

ਸਾਧਸੰਗਿ ਗਾਵਹਿ ਗੁਣ ਗੋਬਿੰਦ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੁ ॥੧॥ (ਅੰਗ ੧੨੨੬)

ਪੋਥੀ ਜੋ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਅਤੇ ਸਮਰਪਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਵਿਚ ੩੧ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਰਚਿਤ ੨੨੧੮ ਸ਼ਬਦ ਹਨ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਭਗਤ ਸੂਰਦਾਸ ਵਲੋਂ ਰਚਿਤ ਕੇਵਲ ਅੱਧਾ ਦੋਹਾ ਜਾਂ ਇਕੋ ਸ਼ਬਦ/ਸ਼ਲੋਕ ਜੋ ਅੰਗ ੧੨੫੩ ਉਪਰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਰਜ ਹੈ:

ਛਾਡਿ ਮਨ ਹਰਿ ਬਿਮੁਖਨ ਕੇ ਸੰਗੁ ॥ (ਅੰਗ ੧੨੫੩)

ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਹੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਉਹਨਾ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਸਾਥ ਛੱਡ ਦੇ, ਜੋ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਲੋਂ ਬੇਮੁਖ ਹਨ। ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਰਚਿਤ ੫੪੧ ਸਲੋਕ ਦਰਜ ਹਨ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਆਮ ਲੋਕਾਈ ਤਕ ਪੁਜਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਰਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਵਿਤਰ ਗਰੰਥ ਕੇਵਲ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਹੀ ਰਚੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਇਸ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਰਚਿਆ ਤਾਂ ਪੰਡਿਤਾਂ ਵਲੋਂ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੰਡਿਤਾਂ ਵਲੋਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗਰੰਥ ਨੂੰ ਨਾ ਪੜਨ ਲਈ ਆਖਿਆ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋਲ ਪੁਜਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਇਸ ਕਦਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਚੰਗੀ ਲਗਦੀ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਉਸ ਡੂਘੇ ਖੁਹ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਤਰਾਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੇ ਬਹੁਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਉਹ ਪਾਣੀ ਥੋੜੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਿਆਸ ਹੀ ਬੁਝਾ ਸਕਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਿਆਸ ਬੁਝਾਣ ਲਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦੀ

ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਉਪਜਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈਘਾਲ ਖਾਇ ਕਿਛੁ ਹਬਹੁ ਦੇਇ ॥ (ਅੰਗ ੧੨੪੫)

ਨਾਨਕ ਰਾਹੁ ਪਛਾਣਹਿ ਸੇਇ ॥ (ਅੰਗ ੧੨੪੫)
ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਧਨ ਵੰਡ ਕੇ ਖਾਧਿਆ ਖੁਟਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਮੇਹਰ ਵਰਤਦੀ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਤਰਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਖਾਵਹਿ ਖਰਚਹਿ ਰਲਿ ਮਿਲ ਭਾਈ ॥
ਤੋਟਿ ਨ ਆਵੈ ਵਧਦੇ ਜਾਈ ॥ (ਅੰਗ ੧੮੬)

ਗੁਰਬਾਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਨ ਸਿਰਜਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਪਿਆਰ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਉਤਪਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ -
ਨਾ ਕੋ ਮੇਰਾ ਦੁਸਮਨੁ ਰਹਿਆ ਨਾ ਹਮ ਕਿਸ ਕੇ ਬੈਰਾਈ ॥
ਬ੍ਰਹਮੁ ਪਸਾਰੁ ਪਸਾਰਿ? ਭਤਿਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਸੋਝੀ ਪਾਈ ॥੨॥

ਸਭੁ ਕੇ ਮੀਤੁ ਹਮ ਆਪਨ ਕੀਨਾ ਹਮ ਸਭਨਾ ਕੇ ਸਾਜਨ ॥
ਦੂਰਿ ਪਰਾਇ ਮਨ ਕਾ ਬਿਰਹਾ ਤਾ ਮੇਲੁ ਕੀਓ ਮੈਰੈ ਰਾਜਨ ॥੩॥ (ਅੰਗ ੬੨੧)

ਬੁਰੇ ਦਾ ਭਲਾ ਲੋਚਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਲੋਕ ਵਿਚ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ -
ਫਰੀਦਾ ਬੁਰੇ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰਿ ਗੁਸਾ ਮਨਿ ਨਾ ਹਢਾਇ ॥
ਦੇਹੀ ਰੋਗੁ ਨ ਲਗਈ ਪਲੈ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਪਾਇ ॥੨੮॥
(ਅੰਗ ੧੩੮੨)

ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ -
ਵਿਣ ਸੇਵਾ ਧ੍ਰਿਗੁ ਹਥ ਪੈਰ, ਹੋਰ ਨਿਹਫਲ ਕਰਨੀ ਚੜਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਨਿਰਸਵਾਰਥ

ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਲੋਨੀਆਂ ਨੂੰ ਰੈਗੂਲਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਮੋਹਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ- ਕੈਪਟਨ ਵਜ਼ਾਰਤ ਨੇ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘੂ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਕਲੋਨੀਆਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈਂਦੇ ਪਲਾਟਾਂ ਤੇ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਿੰਘੂ ਨੇ ਕੈਬਨਿਟ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਕਈ ਚੋਰ ਮੋਰੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਕਲੋਨੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਰੁਕੇਗਾ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਮਗਰੋਂ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਿਨਾਂ ਦੇਰੀ ਇਸ ਨੀਤੀ 'ਤੇ ਮੋਹਰ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਮੀਟਿੰਗ ਉਪਰੰਤ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਤ੍ਰਿਪਤ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਭਾਰਤ ਬੁਸ਼ਣ ਆਸੂ ਅਤੇ ਸੁਖ ਸਰਕਾਰੀਆ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਨੀਤੀ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਾਲ 19 ਮਾਰਚ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਕਸਤ ਹੋਈਆਂ ਕਲੋਨੀਆਂ ਹੀ ਆਉਣਗੀਆਂ। ਕੋਈ

ਵੀ ਡਿਵੈਲਪਰ, ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਵੈਲਫੇਅਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਜਾਂ ਕੋਆਪ੍ਰੋਟਿਵ ਸੁਸਾਇਟੀ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਕਲੋਨੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਲਾਟਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਕਲੋਨੀ ਨੂੰ ਇਕੱਠਿਆਂ ਨਿਯਮਤ ਕਰਵਾਉਣ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪਲਾਟ ਦਾ ਇਕੱਲਾ ਮਾਲਕ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਲਾਟ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਲਾਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨੀਤੀ ਪੰਜਾਬ ਨਿਊ ਕੈਪੀਟਲ (ਪੈਰਾਫੇਰੀ) ਕੰਟਰੋਲ ਐਕਟ-1952 ਵਿੱਚ ਪੈਂਦੀਆਂ ਮਿਊਨਿਸਪਲ ਹੱਦਾਂ ਸਮੇਤ ਸਮੁੱਚੇ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ, ਪਰ ਪੈਰਾਫੇਰੀ ਇਲਾਕੇ ਤੋਂ ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਨੀਤੀ ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ ਵਾਲੀਆਂ ਕਲੋਨੀਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਕਲੋਨੀਆਂ ਨੂੰ ਰੈਗੂਲਰ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਮਰਾਨ ਦੀ ਤਾਜਪੋਸ਼ੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ- ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਹੋਈਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਧਿਰ ਬਣ ਕੇ ਉੱਭਰੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤਹਿਰੀਕ-ਏ-ਇਨਸਾਫ਼ ਪਾਰਟੀ (ਪੀਟੀਆਈ) ਦੇ ਮੁਖੀ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ 14 ਅਗਸਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੱਜੋਂ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕ ਲੈਣਗੇ। ਪੀਟੀਆਈ ਆਗੂ ਨਈਮ-ਉਲ-ਹੱਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਰਾਬਤਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਅੰਕੜੇ ਜਲਦੀ ਹਾਸਲ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁਲਕ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਵਸ (14 ਅਗਸਤ) ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲਾਂ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣ ਪ੍ਰਤੀ ਉਹ ਪੂਰੇ ਆਸਵੰਦ ਹਨ। ਪੀਟੀਆਈ ਨੇ 116 ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ 172 ਸੀਟਾਂ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਕਰਾਚੀ ਅਤੇ ਸਿਆਲਕੋਟ ਵਿੱਚ ਸੜਕ ਕੰਢੇ ਬੈਲਟ ਬਕਸੇ ਤੇ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਚੋਣ ਅਮਲ

ਵਿੱਚ ਹੇਰਾਫੇਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਵੀ ਤੂਲ ਫੜਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੁਲਕ ਵਿੱਚ ਸਿਆਸੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਪੂਰੇ ਜੋਬਨ 'ਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਜ਼ਾਦਾਨਾ ਤੇ ਗੁਪਤ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰਕੇ ਜੋੜ-ਤੋੜ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪੀਟੀਆਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਦੋ ਹੋਰ ਵੱਡੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ-ਨਵਾਜ਼ ਵੀ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਕੇ ਸੰਸਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਾਕਿ ਮੀਡੀਆ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਕੈਬਨਿਟ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਅਹਿਮ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕਿਆਸਅਰਾਈਆਂ ਲਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪੀਟੀਆਈ ਜੇਕਰ ਜੀਤੀਏ, ਐਮਕਿਊਐੱਮ-ਪੀ, ਪੀ ਐੱਮ ਐੱਲ-ਕਿਊ ਤੇ ਅਵਾਮੀ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 122 ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਜਾਵੇਗੀ।

ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਮਸਲਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤ

ਇੰਗਲੈਂਡ 'ਚ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਮੁੱਦਾ 12 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਮੁੜ ਉਠ ਖਲੋਇਆ, ਜਦੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਇਕੱਠ ਨੇ 'ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ' ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ 'ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ 2020' ਦੀ ਹਮਾਇਤ 'ਚ ਅਗਲੇ ਮਹੀਨੇ ਟ੍ਰਾਫਲਗਰ ਸਕੁਏਅਰ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਰੈਲੀ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਆਜ਼ਾਦ ਪੰਜਾਬ ਜਾਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਔਨਲਾਈਨ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਅੰਦਰਖਾਤੇ ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਿੱਖਾਂ 'ਚ ਮਘਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਫਰਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜਸਟਿਨ ਟਰੂਡੋ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਨਮੋਸ਼ੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਭਾਰਤੀ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਜਸਪਾਲ ਅਟਵਾਲ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਸੁਆਗਤੀ ਸਮਾਰੋਹ 'ਚ ਸੱਦ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਨੇ 'ਬੋਲਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ' ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅਧੀਨ ਗਰਮਖਿਆਲ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਭਤਸਾ ਕੱਢਣ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਮਸਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗਰਮਖਿਆਲ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਟਰੂਡੋ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਨੇੜਤਾ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਇੱਕ ਫੀਸਦ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਵੱਧ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਟਰੂਡੋ ਸਰਕਾਰ 'ਚ ਵਜ਼ਾਰਤ ਦੇ 12 ਫੀਸਦ ਅਹੁਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਲਿਬਰਲ ਪਾਰਟੀ ਦੇ 14 ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਹਨ। ਨਿਊ ਡੈਮੋਕ੍ਰੈਟਿਕ ਪਾਰਟੀ 'ਚ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਕਾਇਮ ਹੈ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣ ਸਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਓਟਾਰੀਓ ਅਤੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ ਦੀ ਸੂਬਾਈ ਸਿਆਸਤ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਣਨਯੋਗ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ। ਟਰੂਡੋ ਸਮੇਤ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਆਗੂ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਬੈਨਰਾਂ ਵਾਲੇ ਸਮਾਰੋਹਾਂ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਮੁਲਵਾਦੀਆਂ ਜਾਂ ਗਰਮਖਿਆਲੀਆਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਨੇ ਹੁਣ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਦੇ ਗੈਰ-ਖਾੜਕੂ ਤਰੀਕੇ ਅਪਣਾ ਲਏ ਹਨ। ਉਹ ਔਨਲਾਈਨ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀਆਂ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ 'ਚ ਸਮਾਰੋਹ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਉਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸਾਡੇ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਜੁਗ ਦੇ ਅਪਰਾਧਕ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਬਾਗ਼ੀਆਨਾ ਕਾਰਵਾਈ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਨੇ 2009 ਦੇ ਇੱਕ ਐਕਟ ਰਾਹੀਂ ਬਗ਼ਾਵਤ ਵਾਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾਰਦਰਨ ਆਈਲੈਂਡਜ਼ ਦਾ ਮਸਲਾ ਨਜ਼ਿੱਠ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਫੈਡਰਲ (ਸੰਘੀ) ਸਿਆਸਤ ਵਿਲੱਖਣ ਕਿਸਮ ਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿਉਂਕਿ ਨੇ ਮੁਲਕ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣ ਲਈ ਤਾਕਤ ਦੀ ਥਾਂ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਵਾਲਾ ਰਾਹ ਅਪਣਾਇਆ ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ 1996 'ਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਹੋ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕਤਰਫ਼ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵੱਖ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਅਸੈਂਬਲੀ, ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਸੂਬਾਈ ਅਸੈਂਬਲੀ ਨੂੰ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ 1998 'ਚ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਸੂਬਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪਹਿਲਾਂ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਵੋਟ ਨਾ ਪਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਘੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਆਮ ਸਹਿਮਤੀ ਕਾਇਮ ਹੋਵੇ।

ਵਿਦੇਸ਼ ਰਹਿੰਦੇ ਸਿੱਖ ਭਾਰਤ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਰੋਹ ਅਤੇ ਰੋਸ ਕਿਉਂ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦੇ ਹਨ? ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਕਈ ਤੱਤ ਆਪਣੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਹੋਰ ਡਿਊਟੀਆਂ ਨਿਭਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਨਿਊ ਯਾਰਕ 'ਚ ਬਲੂ ਸਟਾਰ ਅਪਰੇਸ਼ਨ (ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ) ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ (1980-83) ਦੇ ਪਰਵਾਸੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਤਿੰਨ ਸੂਬਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੇ ਫਲੋਰਿਡਾ ਮੀਡੀਜ਼ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਫਿਕਰਮੰਦ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀ 'ਤੇ ਉਦੋਂ ਵੀ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਤੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰਾਨਾ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਫਲ ਸ਼ਖ਼ਸਾਂ ਦਾ ਹੀ ਕਬਜ਼ਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਆਪਣੀ ਅਮਰੀਕਾ ਫੇਰੀ ਦੌਰਾਨ 1983 'ਚ ਉਸ

ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵੀ ਪੁੱਜੇ ਸਨ ਤੇ ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਬਲੂ ਸਟਾਰ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੌਰਾਨ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ ਭੇਜਣਾ ਪਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਖਾੜਕੂਆਂ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਫਸੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਚਿਹਰਾ-ਮੋਹਰਾ ਹੀ ਬਦਲ ਗਿਆ।

ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇਖੀ ਗਈ। ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ, ਵਧੇਰੇ ਰੋਹ ਭਰਪੂਰ ਤੇ ਘੱਟ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਹਰ ਹਫ਼ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ, ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁਲਵਾਦੇ ਤੇ ਗਰਮਖਿਆਲੀ ਵਧਦੇ ਗਏ। ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਕਨਿਸ਼ਕ ਨੂੰ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਨਾਲ ਉਡਾਇਆ ਜਾਣਾ, ਫਿਰ ਉਸ ਭਿਆਨਕ ਹਾਦਸੇ ਦੀ ਮਾੜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗਰਮਖਿਆਲੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ 'ਚੋਂ ਵਾਪਸ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਵਿੱਲ-ਮੱਠ ਦੀ ਨੀਤੀ ਕਾਰਨ ਹੀ ਹੁਣ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ ਬਣੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਪਰਤ ਕੇ ਟਰੂਡੋ ਨੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਪੱਖੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨੇੜਤਾ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਕਮੀ ਲਿਆਂਦੀ ਪਰ ਹੋਰ

ਥਾਵਾਂ ਵਾਂਗ ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ, ਫੰਡਾਂ ਅਤੇ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਲਾਮਬੰਦੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ 'ਤੇ ਹੀ ਨਿਰਭਰ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਵੀ ਤਾਂ ਇੰਜ ਹੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇੰਜ ਹੀ 'ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ 2020' ਮੁਹਿੰਮ ਨੇ ਰਫ਼ਤਾਰ ਫੜੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਹੀ ਬਹੁਤੇ ਪੱਛਮੀ ਮੁਲਕਾਂ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਵੀ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ 2016 ਦੌਰਾਨ ਕਰਵਾਏ ਸਿੱਖ ਸਰਵੇਖਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਵਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਬੇਹੱਦ ਦਿਲਚਸਪ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਤਕਰੀਬਨ ਅੱਧੇ ਜਣਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਾਲਜ ਜਾਂ ਪੋਸਟ-ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਪੜ੍ਹਾਈ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਹੋਰ 20 ਫੀਸਦ ਨੇ ਕਾਲਜ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤਾਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਪਰ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਮੁਕੰਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਕੁੱਲ 4.3 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵਿੱਚੋਂ 69 ਫੀਸਦ ਦਾ ਜਨਮ

ਰੂਹਾਨੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀਆਂ ਬਦਲਵੀਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਨੇ ਹਾਲਾਤ ਬਦਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਹੰਗਾਮਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਇਸੇ ਸਮੂਹਕ ਤੌਖਲੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇੰਗਲੈਂਡ, ਕੈਨੇਡਾ

ਕੇ ਸੀ ਸਿੰਘ

ਆਦਿ ਵੱਲ ਜਾਣ ਦੀ ਥਾਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਾੜੀ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁੰਮਰਾਹਕੁਨ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਮੌਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਵਸੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਲਈ ਹਿੰਦੂਤਵਵਾਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨਾਲ ਸਗੋਂ ਫਿਰਕੂ ਵੰਡੀਆਂ ਹੋਰ ਵਧਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਸਨਾਖ਼ਤਾਂ ਹੋਰ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਸਮਝਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਮਿਲਣਗੇ। ਇਉਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਖਿਲਾਫ਼ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਬਹਾਨੇ ਮਿਲ ਜਾਣਗੇ। ਕਾਲੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ ਤਿਆਰ ਕਰ ਕੇ, ਖੁਫ਼ੀਆ ਵਸੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਵੱਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਭੇਤ ਜਾਣਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੇਣ ਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਤਰੀਕੇ 1984 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਫੋਕੀ ਮੰਗ ਅਧੀਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਜਿਹੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਫਸਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਦਭਾਗਾ ਨਤੀਜਾ ਅਤੇ ਕੁਟਨੀਤਕ ਨਾਕਾਮੀ ਹੀ ਮੰਨੇ ਜਾਣਗੇ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਕੁਟਨੀਤਕਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਵਰਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਉਂ ਆਪਸੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਰਾਹ ਵੀ ਬੰਦ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਸੰਤਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਘੁਲੇ-ਮਿਲੇ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਪਟਨਾ ਵਿਖੇ ਬਿਤਾਏ ਸਨ। ਫਿਰ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਨਾਂਦੇੜ ਵਿਖੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਏ ਸਨ। ਤਦ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕੀ ਹੈ? ਇੱਕ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਭੂਗੋਲਿਕ ਸਥਾਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਮੁੰਦਰੀ ਕੰਢਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਮੁਖਾਲਿਫ਼ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਤੇ ਗੈਰ-ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਹੈ ਜੋ ਮੁਲਾਣਿਆਂ ਤੇ ਕੱਟੜ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਇਹ ਮੁੜ ਉਭਰ ਰਿਹਾ ਪੰਜਾਬ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦਾ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਖੇਤੀ-ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਹੈ; ਬਸਰਤੇ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਸਿੱਖਵਾਦ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਇਉਂ ਹੋਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਇਰਾਨ ਦੇ ਇਮਾਮ ਖੋਮੇਨੀ ਨੇ 'ਵਲੀ-ਏ-ਫਕੀਹ (ਨਿਆਂਕਾਰ ਸਰਬਰਾਹ-ਗਾਰਡੀਅਨ ਜਿਊਰਿਸਟਸ) ਕਿਹਾ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤ 'ਚ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਜਿਹਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਫੁਟਬਾਲ ਜਗਤ ਦਾ ਨਵਾਂ ਸਰਦਾਰ ਬਣਿਆ ਫਰਾਂਸ

ਜਦੋਂ ਰੂਸ ਨੂੰ ਸਾਲ 2018 ਦੇ ਫੁਟਬਾਲ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦੀ ਮੇਜ਼ਬਾਨੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਵਿਵਾਦ ਉਠ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਮੇਜ਼ਬਾਨੀ ਦੇ ਕਾਬਲ ਸਾਬਤ ਹੋਣ ਦੀ ਰੂਸੀ ਸਮਰੱਥਾ ਉਤੇ ਸ਼ੱਕ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰੂਸ ਵਿਚਲੀ ਅਮਨ-ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਹਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਨੂੰ ਡਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਾਸਕੋ ਤੇ ਹੋਰ ਰੂਸੀ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਹੋਇਆ ਇਸ ਤੋਂ ਉਲਟ। ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਹੋਇਆ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਇਤਜ਼ਾਮਾਂ, ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਅਤੇ ਖੇਡ ਦੇ ਮਿਆਰ ਪੱਖੋਂ ਹੁਣ ਤਕ ਦਾ ਬਿਹਤਰੀਨ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ। ਪੂਰੀ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਦੌਰਾਨ ਬੇਸੁਆਦਗੀ ਜਾਂ ਬਦਮਿਜ਼ਾਜੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਵੀ ਵਾਰਦਾਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਰੂਸੀ ਮਹਿਮਾਨਨਿਵਾਜ਼ੀ ਦਾ ਵੀ ਲੁੜਫ਼ ਲਿਆ ਅਤੇ ਸਟੇਡੀਅਮਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ-ਬਾਹਰਲੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਵੀ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਪੱਛਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡਾ ਮਸ਼ੀਨ ਰੂਸੀ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਪੂਤਿਨ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਤੌਰ ਉਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਂਕਣ-ਜਾਂਚਣ 'ਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੀ।

ਮੇਜ਼ਬਾਨੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਅਜਿਹੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਨੇ ਨਵੇਂ ਨਾਇਕ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਰਿਕਾਰਡ ਵੀ। ਫਰਾਂਸ ਤੇ ਕਰੋਏਸ਼ੀਆ ਦਾ ਫਾਈਨਲ ਦਰਸ਼ਨੀ ਰਿਹਾ। ਫਰਾਂਸ ਦੀ ਜਿੱਤ ਦਾ 4-2 ਗੋਲਾਂ ਦਾ ਅੰਤਰ, ਮੈਚ ਉਤੇ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਗ਼ਲਬੇ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੰਦਾ

ਹੈ, ਪਰ ਮੈਚ ਬੇਹੱਦ ਫਸਵਾਂ ਤੇ ਨਾਟਕੀ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਵੈ-ਗੋਲ ਹੋਇਆ, ਇੱਕ ਗੋਲ ਵਿਵਾਦਤ ਰਿਹਾ,

ਇੱਕ ਗੋਲ ਗੋਲੀ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗ਼ਲਤੀ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਬੇਹੱਦ ਖੂਬਸੂਰਤ ਗੋਲ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੇ। ਦੋਵਾਂ ਟੀਮਾਂ ਵਿੱਚ ਉਭਰਦੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੇ ਖੇਡ ਨੂੰ ਉੱਚ

ਵੀ ਖੂਬ ਬਖ਼ਸ਼ੀ। ਫਾਈਨਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਵੇਂ ਸੈਮੀ ਫਾਈਨਲ ਵੀ ਬਹੁਤ ਜਾਨਦਾਰ ਰਹੇ। ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਜਿੱਥੇ ਫਰਾਂਸ

ਜਾਂ ਮਹਿਜ਼ ਤਕਦੀਰ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਉਸ ਪੜਾਅ ਤਕ ਅੱਪੜੀ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਵੇਂ ਸਿਤਾਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ, ਉਸ ਤੋਂ ਮਨ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਉਭਰਨਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ ਕਿ ਮੈਸੀ - ਰੋਨਾਲਡੋ - ਨੋਮਾਰ ਦਾ ਦੌਰ ਕੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ? ਕੀ ਲੁਕਾ ਮੌਂਡਰਿਚ (ਕਰੋਏਸ਼ੀਆ), ਕਾਇਲੀਆਨ ਮਬਾਪੇ (ਫਰਾਂਸ) ਤੇ ਤਿਬੋ ਕੋਰਟਿਓਸ (ਬੈਲਜੀਅਮ) ਫੁਟਬਾਲ ਜਗਤ ਦੇ ਨਵੇਂ ਨਾਇਕ ਹੋਣਗੇ? ਜੋ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੀ, ਉਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹੋ ਚਾਹਤ ਉਪਜਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਤਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਡੰਕਾ ਵੱਜਦਾ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਕੋਚ ਦਿਦੀਅਰ ਡਿਸ਼ਾਂਪ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਫੁਟਬਾਲ ਜਗਤ ਦੇ ਮਹਾਨਾਂ ਦੀ ਕਤਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਮਾਰ ਹੈ। ਉਹ 1998 'ਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੀ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਟੀਮ ਦਾ ਅਹਿਮ ਮੈਂਬਰ ਸੀ। ਹੁਣ ਕੋਚ ਵਜੋਂ ਉਸ ਨੇ ਇਹੋ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੁਹਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਉਪਰ ਲੋੜੋਂ ਵੱਧ ਸਰਗਰਮ ਰਹਿਣ, ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਉਤੇ ਵੱਧ ਨਿਅੰਤਰਣ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਟੀਮ ਦਾ ਢੁੱਕਵਾਂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲੱਗਦੇ ਆਏ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ ਹੁਣ ਹਵਾ ਹੋਣੇ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹਨ। ਉਜ ਵੀ, ਉਸ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਟੀਮ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨੌਜਵਾਨੀ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਆਪਣੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਹਿ ਕੇ ਖੇਡਣ ਦੀ ਕਲਾ ਜਾਣਦੀ ਹੈ। ਜਿੱਤ ਲਈ ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਹਤਰ ਗੁਰਮੰਤਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

14ਵੇਂ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਜ਼ੋਰਾਂ ਜ਼ੋਰਾਂ 'ਤੇ

16 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਸਿਰਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਨਵਾਂ ਇਤਿਹਾਸ

ਸਾਨਫਰਾਂਸਿਸਕੋ (ਬਿਓਰੋ - ਯੂਨਾਈਟਡ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ (ਅਮਰੀਕਾ) ਵਲੋਂ 16 ਸਤੰਬਰ ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਯੂਨੀਅਨ ਸਿਟੀ ਦੇ ਲੋਗਨ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ 14ਵੇਂ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਅੱਜਕੱਲ ਜ਼ੋਰਾਂ ਜ਼ੋਰਾਂ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਹਨ। ਕਲੱਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਸ. ਅਮੇਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਨੇ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ੇਰਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਲਾਸ ਬੈਨਿਸ (ਲੱਛਰ ਭਰਾ), ਰਾਇਲ ਕਿੰਗਜ਼ ਯੂ.ਐੱਸ.ਏ (ਸੱਬਾ ਬਿਆਤਾ), ਮਿਡਵੈੱਸਟ ਕਬੱਡੀ ਕਲੱਬ (ਵਿੱਕੀ ਸੰਮੀਪੁਰੀਆ ਤੇ ਤਾਰੀ) ਅਤੇ ਕਨੇਡਾ ਕਬੱਡੀ ਕਲੱਬ (ਪੰਮਾ ਦਿਓਲ ਤੇ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ) ਆਦਿ ਚਾਰ ਟੀਮਾਂ ਟੀਮਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ 14ਵੇਂ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਵਿਚ ਨਾ ਸਿਰਫ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਬਿਹਤਰੀਨ ਰੰਗ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਣਗੇ ਸਗੋਂ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਦੇ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀ ਇਸ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਦੇ ਜੌਹਰ ਦਿਖਾ ਕੇ ਇਕ ਵੱਖਰਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵੀ ਸਿਰਜਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਸ.

ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਟੁੱਟ, ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ, ਅਟਾਰਨੀ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਖਿਡਾਰੀ ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਕਰਨਗੇ। ਸ. ਗਾਖਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਮਾਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਡਾਇਮੰਡ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਦੇ ਗੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ, ਪਿੱਕੀ ਅਤੇ ਨੇਕੀ ਅਟਵਾਲ ਵਲੋਂ ਅਤੇ ਦੂਸਰਾ ਇਨਾਮ ਸਹੋਤਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਜੁਗਰਾਜ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ ਅਤੇ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਸ. ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ ਦੀ

ਯਾਦ ਵਿਚ ਦੇਣਗੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅੰਡਰ-25 ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਪੰਜਾਬ ਨੌਰਦਨ ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਕਲੱਬ ਤੇ ਤੱਖਰ ਪਰਿਵਾਰ ਮਰਹੂਮ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਤੱਖਰ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਦੇਵੇਗਾ। ਯੂਨੀਅਨ ਸਿਟੀ ਦੇ ਰਾਜਾ ਸਵੀਟਸ ਵਿਚ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਲੱਬ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ, ਪਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ, ਜੁਗਰਾਜ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ ਤੇ ਨਰਿੰਦਰ

ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਪਾਰਕਿੰਗ ਅਤੇ ਬੈਠਣ ਦਾ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਨੂੰ ਪੀ.ਟੀ.ਸੀ ਚੈਨਲ ਤੋਂ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਇਸ ਲਈ ਬੀਬੀਆਂ, ਬੱਚਿਆਂ, ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਅਤੇ ਅਪੰਗਾਂ ਦੇ ਬੈਠਣ ਦਾ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਮੀਡੀਆ ਇੰਚਾਰਜ ਐੱਸ.ਅਸ਼ੋਕ.ਭੌਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯੂਨਾਈਟਡ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਰਾਜਾ ਸਵੀਟਸ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਫਰੀਮੋਂਟ, ਸੈਨਹੋਜ਼ੇ, ਸਟਾਕਟਨ ਅਤੇ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਮਿਲਪੀਟਸ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਕਾ ਅੱਤੁਟ ਲੰਗਰ ਵਰਤੇਗਾ।

ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਹੁੰਮ ਹੁੰਮਾ ਕੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ 14ਵੇਂ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨ ਲਈ ਇਕ ਦਿਨ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ 510 415 3315 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜੀਐਚਜੀ. ਅਕੈਡਮੀ ਵੱਲੋਂ ਸਲਾਨਾ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਯੁਵਕ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਲੱਗੀਆਂ ਚੋਣਾਂ

ਫਰਿਜ਼ਨੋ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ (ਕੁਲਵੰਤ ਧਾਲੀਆਂ /ਨੀਟਾ ਮਾਛੀਕੋ): ਜੀ.ਐਚ.ਜੀ. ਡਾਂਸ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤ ਅਕੈਡਮੀ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਵੱਲੋਂ ਦਸਵਾਂ ਸਲਾਨਾ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਯੁਵਕ ਮੇਲਾ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਦੇ ਸੈਂਟਰਲ ਹਾਈ ਸਕੂਲ 'ਚ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਕੈਡਮੀ ਵੱਲੋਂ ਦੋ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਕੱਪ ਵਿੱਚ 600 ਤੋਂ ਵਧੀਕ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਗਿੱਧੇ ਅਤੇ ਭੰਗੜੇ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਮਾਹਰ ਕੋਚਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਜਿੱਥੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਦੋ ਹਫ਼ਤੇ ਘਰ ਦੀ ਚਾਰ ਦਿਵਾਰੀ ਅਤੇ ਵੀਡੀਉ ਗੇਮਾਂ ਵਰਗੇ ਇਲੈਕਟਰੋਨਿਕਸ ਰੁਝੇਵੇ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਆਪਣੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਗਿੱਧੇ ਅਤੇ ਭੰਗੜੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ, ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਸੁਭ ਕਾਰਜ ਲਈ ਭਾਰੀ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਿਖਾਇਆ। ਕੱਪ ਦੇ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਆਪਣੇ ਇਸੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗਿੱਧੇ ਅਤੇ ਭੰਗੜੇ ਦੀਆਂ 27 ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਦਾ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਖੂਬਸੂਰਤ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਆਪ ਬੋਲੀਆਂ ਪਾ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਗਿੱਧਾ ਟੀਮ 'ਧੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ' ਦੀ ਖਾਸ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਸੁਲਾਹਣਯੋਗ ਸੀ। ਤਰਨਜੀਤ ਕਲੇਰ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ 'ਮਾਂਵਾਂ ਦਾ ਗਿੱਧਾ' ਦੇ ਇਕ ਗਰੁੱਪ ਅਤੇ ਫਰਿਜ਼ਨੋ

ਦੇ ਬਾਬਿਆਂ ਨੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਰਲ ਪਾਏ 'ਮਲਵਈ ਗਿੱਧੇ' ਨੇ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਖੂਬ ਮੰਨੇਰੰਜਨ ਕੀਤਾ।

ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ 'ਸ਼ਾਨੇ ਪੰਜਾਬ' ਗੋਲਡਨ ਬੁਆਏ ਸਰੀ, ਕਨੇਡਾ ਦੀ ਟੀਮ ਪਹਿਲੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰਹੀ। ਦੂਜੇ ਸਥਾਨ ਵਿੱਚ 'ਚੜਦੀ ਜਵਾਨੀ' ਫਰਿਜ਼ਨੋ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਅਤੇ 'ਪੰਜਾਬੀ ਫੋਕ ਡਾਂਸ ਅਕੈਡਮੀ' ਐਡਮੋਨਟਨ, ਕਨੇਡਾ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਸਾਮਲ ਹਨ।

ਤੀਸਰੀ ਇਨਾਮ ਦੀ ਜੇਤੂ ਟੀਮ 'ਭੰਗੜਾ ਐਵਨਿਊ' ਸਰੀ, ਕਨੇਡਾ ਰਹੀ। ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਦੇ

ਇਨਾਮ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ 'ਸ਼ਾਨੇ ਪੰਜਾਬ', ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਇੰਡੀਅਨ ਅਵਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ' ਅਤੇ ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਇੰਨਸੋਰੈਸ਼ ਏਜੰਸੀ' ਵੱਲੋਂ ਸਪਾਸਰ ਸਨ। ਜਦਕਿ ਬਾਕੀ ਮੁੱਖ ਸਪਾਸਰਾਂ ਵਿੱਚ ਚਰਨਜੀਤ ਬਾਠ, ਗਿੱਲ ਇੰਨਸੋਰੈਸ਼ ਏਜੰਸੀ ਕਰਦਰਜ ਦੇ ਅਵਤਾਰ

ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਹੈਰੀ ਗਿੱਲ, ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਵਕੀਲ, ਸੰਨੀ ਸਿੰਘ 'ਆਲ ਇੰਸੋਰੈਸ਼ ਏਜੰਸੀ, ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਮੱਲੀ, ਇਕਸਪੋ ਪਾਰਟੀ ਰੈਟਲ ਅਤੇ ਡਾ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਦੇ ਨਾਂ ਸਾਮਲ ਹਨ।

ਸਭ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਟਰਾਫੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਸਮੇਂ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਜੇਤੂਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਟਰਾਫੀਆਂ ਅਤੇ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੌਰਾਨ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੱਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣਾਂ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਚਿੰਨ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੌਰਾਨ ਸਟੇਜ ਸੰਚਾਲਨ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਟੇਜਾ ਦੀ ਬੀਬੀ ਆਸ਼ਾ ਸ਼ਰਮਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰਦੀਪ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ ਨੇ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਕੀਤਾ।

ਸਮੁੱਚੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਲਈ ਪਰਮਜੀਤ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਉਦੈਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜੀ.ਐਚ.ਜੀ. ਅਕੈਡਮੀ ਦੇ ਸਮੂਹ ਵਧਾਈ ਦੇ ਪਾਤਰ ਹਨ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਇਹ ਕੱਪ ਹਰ ਸਾਲ ਜੁਲਾਈ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਕਾਰਜ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਸਨ।

ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ 'ਜਨ ਸਾਹਿਤ' ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਐੱਸ.ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ ਵੱਲੋਂ ਰਿਲੀਜ਼

ਜਲੰਧਰ (ਬਿਓਰੋ) - ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਯੁੱਗ ਗਾਇਕ ਅਤੇ ਕਲੀਆਂ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ ਦੀ ਸਦੀਵੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ ਵਾਲੇ ਮੁੱਖ ਮੈਗਜ਼ੀਨ 'ਜਨ ਸਾਹਿਤ' ਦਾ ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਐੱਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਵਲੋਂ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ ਦੇ ਬਹੁਤ

ਕਰੀਬੀ ਰਹੇ ਅਤੇ ਉੱਘੇ ਲੇਖਕ, ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਐੱਸ.ਅਸ਼ੋਕ.ਭੌਰਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਭੌਰਾ ਵਿਖੇ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਭਾਗ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਐੱਕ ਵਿਚ ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ ਨਾਲ ਨੇੜਤਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਗਾਇਕਾਂ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ, ਲੇਖਕਾਂ ਅਤੇ ਕਵੀਆਂ ਦੇ ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਅਤੇ ਕਲਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਨਿਬੰਧ ਅਤੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਪਾਕਿ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਅਤਿਵਾਦ ਮੁਕਤ ਮਾਹੌਲ ਦੀ ਆਸ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ- ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਹੋਈਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਭਾਰਤ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਦਿਆਂ ਆਸ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ, ਸਥਿਰ ਅਤੇ ਅਤਿਵਾਦ ਮੁਕਤ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਲਈ ਉਸਾਰੂ ਭੂਮਿਕਾ ਅਦਾ ਕਰੇਗੀ।

ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਤਰਜਮਾਨ ਰਵੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਇੱਕ ਖੁਸ਼ਹਾਲ, ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਗਵਾਂਢੀਆਂ ਨਾਲ ਅਮ-ਨਪੂਰਵਕ ਰਹੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕ੍ਰਿਕਟ ਖਿਡਾਰੀ ਤੋਂ ਰਾਜਸੀ ਆਗੂ ਬਣੇ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਦੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਪਾਕਿ-ਸਤਾਨ ਤਹਿਰੀਕ ਏ ਇਨਸਾਫ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਵਜੋਂ ਉਭਰੀ ਹੈ ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਨੇ 270 ਸੀਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 116 ਸੀਟਾਂ ਉੱਤੇ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜੇਲੂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ (ਨਵਾਜ਼) 64 ਸੀਟਾਂ ਹੀ ਲੈ ਸਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ 43 ਸੀਟਾਂ ਲੈਕੇ

ਤੀਜੇ ਸਥਾਨ ਉੱਤੇ ਆਈ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਨੇ ਵੀ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਕਸ਼ਮੀਰ

ਸਮੇਤ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਬੈਠ ਕੇ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਖਾਹਿਸ਼ਮੰਦ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਅਤੇ ਨਿ-ਰਪੱਖ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣ ਸਬੰਧੀ 'ਸ਼ੱਕ'

ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸੰਸਦੀ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੁਝ ਹੋਰ ਪੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾਉਣ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਜਤਾਇਆ ਹੈ। ਟਰੰਪ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਕਦਮ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਚੋਣਾਂ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਤਰਜਮਾਨ ਹੀਬਰ ਨਉਏਰਟ ਨੇ ਯੂਰੋਪੀਅਨ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹਾਂ ਮਿਲਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈ ਹਿੰਸਾ ਨਾਲ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਤਰਜਮਾਨ ਨੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਬੰਧ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹਨ।

ਬਹਿਬਲ ਕਲਾਂ ਤੇ ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਗੋਲੀਕਾਂਡਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸੀਬੀਆਈ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ- ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਸਟਿਸ (ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤ) ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਬਰਗਾੜੀ ਬੇਅਦਬੀ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਅਤੇ ਬਹਿਬਲ ਕਲਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੇ ਗੋਲੀਕਾਂਡ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਊਰੋ (ਸੀਬੀਆਈ) ਕੋਲੋਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ

ਗੋਲੀਕਾਂਡ ਵਿੱਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਇਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ ਗੋਲੀਕਾਂਡ ਦੇ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਦੀ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਰਾਸ਼ੀ ਵੀ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਅੱਜ ਇਥੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ

ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਐਲਾਨੇ ਗਏ ਐਸਐਸਪੀ ਅਤੇ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਤਾਂ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਸਾਬਕਾ ਪੁਲੀਸ ਮੁਖੀ ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਨਸ਼ਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਤੇ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਵੀ ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਇਸ ਚਾਲ ਤੋਂ ਸਿਆਸੀ ਹਲਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ

ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮਗਰੋਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਸਿੱਧੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਜਾਂਚ ਦਾ ਕੰਮ ਸੀਬੀਆਈ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਜਾਣ ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਮਾਮਲਾ ਲਟਕ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜਾਂਚ ਦਾ ਕੰਮ ਹੋਰ ਲਟਕ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਮਰਾਨ ਲਈ ਚੋਣੇ ਵਿਆਹ ਵਾਂਗ ਹਨ ਪਾਕਿ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ

ਸਾਲ 2018 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਦਾਈ ਦਾ ਡਰਾਉਣਾ ਸੁਫ਼ਾ ਨਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵੰਗ ਨਾਲ ਸਮੁੱਚਾ ਚੋਣ ਅਮਲ ਚੱਲਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਇਹੀ ਉਮੀਦ ਸੀ ਕਿ ਜੇਤੂ ਪਾਰਟੀ ਨਤੀਜੇ ਤਸਲੀਮ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਹਾਰਨ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਇਹੀ ਦਸਤੂਰ ਹੈ।

ਸਾਲ 2013 ਵਿੱਚ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਪੀਐੱਮਐੱਲ-ਐੱਨ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਖੂਬ ਬੜ੍ਹਕਾਂ ਮਾਰੀਆਂ। ਹਾਰਨ ਵਾਲੇ ਇਮਰਾਨ ਖ਼ਾਨ ਨੇ ਧਾਂਦਲੀ ਹੋਣ ਦੇ ਗਿਲੇ-ਸ਼ਿਕਵੇ ਕੀਤੇ ਪਰ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਤੋਂ ਨਾਂਮਾਤਰ ਜਿਹੀ ਤਸੱਲੀ ਹੀ ਮਿਲ ਸਕੀ। ਐਤਕੀ ਇਮਰਾਨ ਖ਼ਾਨ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਪੀਟੀਆਈ ਜਿੱਤ ਗਈ ਹੈ; ਹੁਣ ਉਸ ਦੇ ਮੁਖ਼ਾਲਿਫ਼ ਵਿਸ਼ ਘੋਲ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਚੋਣ ਅਮਲ ਦੀਆਂ ਘਾਟਾਂ ਤੇ ਨੁਕਸ ਗਿਣਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜ ਵੱਡੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਚੋਣ ਨਤੀਜੇ ਸਵੀਕਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸਾਂਝੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਸੱਦਾ ਵੀ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਕਾਮਯਾਬੀ ਮਿਲਣੀ ਅਣਹੋਣੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਹੈ; ਜਿਹੜੇ ਇਕੱਲਿਆਂ ਕੋਈ ਮਾਅਰਕਾ ਨਹੀਂ ਮਾਰ ਸਕੇ, ਉਹ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਕੀ ਗੁਲ ਖਿਲਾ ਲੈਣਗੇ!

ਇਮਰਾਨ ਖ਼ਾਨ ਆਖ਼ਰਕਾਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਏ? ਇਹੀ ਸਵਾਲ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਕ੍ਰਿਕਟ ਟੀਮ ਨੇ ਖ਼ੁਦ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ 1992 ਵਿੱਚ ਇਹ ਆਈਸੀਸੀ ਕ੍ਰਿਕਟ ਸੰਸਾਰ ਕੱਪ ਹਾਰ ਗਈ ਸੀ। ਇਮਰਾਨ ਖ਼ਾਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਪੀਟੀਆਈ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਕਿਹੜੀ ਕਾਇਆ ਕਲਪ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ 2013 ਵਿੱਚ ਜਿਹੜੇ ਬੇਹੱਦ ਪੱਛੜ ਗਏ ਸਨ, ਉਹ 2018 ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਨਿੱਕਲ ਗਏ?

ਰਤਾ ਕੁ ਯਾਦ ਕਰੋ: 2013 ਵਿੱਚ ਪੀਟੀਆਈ ਨੂੰ ਪੀਐੱਮਐੱਲ-ਐੱਨ ਦੀਆਂ 1.48 ਕਰੋੜ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਅੱਧੀਆਂ, 77 ਲੱਖ ਵੋਟਾਂ ਹੀ ਮਿਲੀਆਂ ਸਨ। ਕੌਮੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਪੀਐੱਮਐੱਲ-ਐੱਨ ਦੀਆਂ 126 ਸੀਟਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪੰਜਵਾਂ ਹਿੱਸਾ, ਭਾਵ 28 ਸੀਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ। ਪੀਟੀਆਈ ਦੀ ਨੇੜਲੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਪੀਪੀਪੀ ਨੂੰ 33 ਸੀਟਾਂ ਹਾਸਲ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਭਾਵ ਪੀਪੀਪੀ ਨੂੰ ਪੀਟੀਆਈ ਨਾਲੋਂ ਮਹਿਜ਼ 5 ਸੀਟਾਂ ਹੀ ਵੱਧ ਮਿਲੀਆਂ ਸਨ। ਉਜ, ਪੀਪੀਪੀ ਨੂੰ ਪੀਟੀਆਈ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵੋਟਾਂ ਘੱਟ, ਭਾਵ 69 ਲੱਖ ਮਿਲੀਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਭਾਣਾ ਉਸ ਵਕਤ ਵਰਤਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਆਸਿਫ਼ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਚੱਲਦੀ ਪੀਪੀਪੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚੱਲਦੀ ਨੂੰ ਪੰਜ ਵਰ੍ਹੇ (2008-13) ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਮਿਆਮਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਖ਼ਸ ਨੂੰ ਸਿਵਿਲ-ਮਿਲਟਰੀ ਸਮੀਕਰਨ ਦੇ ਸੂਖ਼ਮ ਗਣਿਤ ਬਾਰੇ ਸਹੀ ਘੁੰਡੀ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲਿਆਂ ਨੂੰ ਖ਼ਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਕਿ 1988 ਵਿੱਚ ਬੇਨਜ਼ੀਰ ਭੁੱਟੋ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਅਤੇ ਅੰਗ ਸਾਨ ਸੂ ਕੀ ਦੇ ਪਹਿਲੀ ਸਟੇਟ ਕੌਂਸਲਰ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਪਿੱਛੇ ਕਿਸ ਦਾ ਹੱਥ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਹਕੂਮਤ ਤਾਂ ਮਿਲੀ ਪਰ

ਹਕੂਮਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਉਸ ਵਕਤ ਬਣੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਸਨ।

ਕੁਝ ਲੋਕ ਹੈਰਾਨ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਏ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਇਹ ਸਬਕ ਭੁੱਲ ਕਿਉਂ ਗਏ, ਖਾਸਕਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਖ਼ੁਦ ਵੀ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਨਾਮੁਰਾਦ ਜੋੜ-ਤੋੜਾਂ ਦੀ ਹੀ ਉਪਜ ਸਨ। ਕੀ ਆਪਣੇ ਉਲਟ ਤਜਰਬੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਭੁਲੇਖਾ ਖਾ ਲਿਆ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਕਾ ਤੋਂ ਵੀ ਅਗਾਂਹ ਲੰਘ ਚੁੱਕੇ ਹਨ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵੱਧ ਖ਼ਬਰਦਾਰ ਹੋਣਾ

ਫ਼ਕੀਰ ਐਜਾਜ਼ੂਦੀਨ

ਸਰੀਫ਼ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਰਾ ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਸਰੀਫ਼ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ) ਨੂੰ ਤਾਂ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸੰਗੀਨ ਉਲੰਘਣਾਵਾਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ

ਹੈਰਾਨੀ ਹੈ ਕਿ ਪੀਟੀਆਈ ਆਪਣੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਆਏ ਫੰਡਾਂ ਬਾਰੇ ਭੇਤ 'ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਸ਼ਰ ਕਰਨ' ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰਕੇ ਸੁੱਕੀ ਛੁੱਟ ਗਈ।

ਇਹ ਸਭ ਹੁਣ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਹੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਅਮਲ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਚੋਣ ਅਮਲ ਦੀ

ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਤਾਂ ਸੀ ਪਰ ਸੋਚਣ ਜਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਨਹੀਂ।

ਇਹ ਹੁਣ ਕੋਈ ਭੇਤ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਲਈ ਰਾਹ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਰ ਮੈਦਾਨ ਪੱਧਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਲੀਡਰ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਿਸ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਇਮਦਾਦ ਤੋਂ ਲਾਹਾ ਨਾ ਲਿਆ ਹੋਵੇ। ਦੋਸ਼ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਹਨ ਕਿ ਕੁਝ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੇ ਚੋਣ ਅਮਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਹਿਣਾ ਸੌਖਾ ਪਰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਰੋਬਰਟ ਮੁਇਲਰ ਵਰਗੀ ਆਜ਼ਾਦਾਨਾ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਦੀ ਕਮੀ ਹੈ ਜੋ ਰੁਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਦਖ਼ਲ ਲੱਭ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਜ, ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕਈ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਜਾਹਿਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ ਇਮਰਾਨ ਖ਼ਾਨ ਦੀ ਜਿੱਤ ਲਈ ਰਾਹ ਸੁਖ਼ਾਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਕੁਝ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫ਼ੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਬੇਲਾਗ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵੀ ਸਵਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਵਾਜ਼

ਛਣਾਬੀਣ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਦੀ ਖ਼ੁਦ ਦੀ ਛਣਾਬੀਣ ਹੋਣੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਕੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਇਹ ਜਵਾਬ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿਜ਼ਲਟ ਟਰਾਂਸਮਿਸ਼ਨ ਸਿਸਟਮ ਉਸ 'ਅਚਾਨਕ ਆਈ ਭਾਰੀ ਮੰਗ' ਕਾਰਨ ਕਿਉਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਮੈਨੂਅਲ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈ ਗਈ? (ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਡੀ ਨਕਲ ਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਡਿਜੀਟਲ ਵੋਟਿੰਗ ਦੀ ਥਾਂ ਪਰਚੀ ਰਾਹੀਂ ਵੋਟਾਂ ਲਈ ਨਾ ਕਹਿਣ)। ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੱਥੀ ਕਰਨ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵੋਟਾਂ ਪੈਣੀਆਂ ਬੰਦ ਹੋਣ ਤੋਂ 18 ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਤੱਕ ਵੀ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਤਣ-ਪੱਤਣ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇ।

ਰੁਝਾਨ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਕੌਮੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿੱਚ ਪੀਟੀਆਈ ਤਕਰੀਬਨ 111 ਸੀਟਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਵੇਗੀ। ਇਸ ਨੇ ਕੁੱਲ 270 ਸੀਟਾਂ ਉੱਤੇ ਚੋਣ ਲੜੀ ਹੈ। ਦੋ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਵੋਟਾਂ ਮਗਰੋਂ ਪੈਣੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਖਾਸੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਵਾਲਾ ਅੰਕੜਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਬਹੁਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਉਮੀਦ ਇਮਰਾਨ ਖ਼ਾਨ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ

ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇਮਰਾਨ ਖ਼ਾਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਜਾਂ ਆਜ਼ਾਦ ਜੇਤੂਆਂ ਨਾਲ ਕੁਲੀਸ਼ਨ ਬਣਾਉਣੀ ਪਵੇਗੀ। 68 ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੀ ਪੀਐੱਮਐੱਲ-ਐੱਨ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਸਾਂਝ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸੋਲਾਂ ਜਾਂ ਕੁਝ ਆਜ਼ਾਦ ਜੇਤੂਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਬਹੁਤੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਉਦੋਂ ਟਿਕਟਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਵੱਲ ਹੁਣ ਮੁੰਗ ਘੁਮਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਕ ਹੋਰ ਰਸਤਾ ਭੁੱਟੋ-ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਦੀ ਪੀਪੀਪੀ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪਾਉਣ ਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕੋਲ ਕੌਮੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੀਆਂ 38 ਵੋਟਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਨ। ਜਾਂ 12 ਸੀਟਾਂ ਵਾਲੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਐਮਐਮਐਏ ਨਾਲ ਵੀ ਸਾਂਝ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਕੀ ਇਮਰਾਨ ਖ਼ਾਨ ਅਜਿਹੇ ਸਮਝੌਤੇ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਣਗੇ? ਇਹ ਸਮਝੌਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ, ਖਾਸਕਰ ਜਦੋਂ ਵਿਆਹ ਜਬਰੀ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਕੁੱਲ 297 ਸੀਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 131 ਸੀਟਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਪੀਐੱਮਐੱਲ-ਐੱਨ ਨੂੰ ਬਹੁਮਤ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਇਮਰਾਨ ਖ਼ਾਨ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਵੀ 124 ਸੀਟਾਂ ਨਾਲ ਮਗਰੇ ਹੀ ਹੈ। ਉਹ 35 ਆਜ਼ਾਦ ਜੇਤੂਆਂ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਬਿਠਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਸਾਲ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਰਹੇ ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਵਜੋਂ ਵਿਚਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸਿੰਧ ਵਿੱਚ ਪੀਪੀਪੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਦਬਦਬਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੀਪੀਪੀ ਸਿੰਧ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਂਤਕ ਪਾਰਟੀ ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਲਤਾਫ਼ ਹੁਸੈਨ ਦੀ ਯਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਪਾਰਟੀ ਐਮਕਿਊਐਮ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ 18 ਸੀਟਾਂ ਹੀ ਮਿਲ ਸਕੀਆਂ ਹਨ। ਬੇਬਰ ਪਖ਼ਤੂਨਖ਼ਵਾ ਵਿੱਚ ਪੀਟੀਆਈ ਨੇ 66 ਸੀਟਾਂ ਫੁੰਡ ਲਈਆਂ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਦੀ ਨੇੜਲੀ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ 50 ਵੱਧ ਹਨ।

ਫ਼ੌਜੀ 'ਦਖ਼ਲ' ਦੇ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇਹ ਚੋਣਾਂ 1970 ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਹੀ ਦੁਹਰਾਓ ਹਨ। ਉਦੋਂ ਜ਼ੁਲਫ਼ਿਕਾਰ ਅਲੀ ਭੁੱਟੋ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪਾਰਟੀ ਪੀਪੀਪੀ ਨੇ ਪੁਰਾਣੇ ਲੀਡਰਾਂ- ਮਮਦੋਟਾਂ, ਦੌਲਤਾਨਾਂ, ਖੁਰਰੋਆਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮ-ਨਾਮੀ ਵੱਲ ਧੱਕਦਿਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਝਾ ਫੇਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਚੌਧਰੀ ਨਿਸਾਰ, ਜੋ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਸਨ, ਵਰਗੇ ਲੀਡਰ ਪਛੜ ਗਏ ਹਨ। ਮੁਖ਼ਲਿਫ਼ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ 2023 ਤੱਕ ਨਾਪਸੰਦ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਸਹਾਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇਮਰਾਨ ਖ਼ਾਨ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਡਾਢਾ ਇਸ਼ਰਤ ਹੁਸੈਨ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਹਾਵਤ 'ਬੇਕਾਬੂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨਾ' ਅਪਣਾਉਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਮਹਾਰਾਣੀ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਇੱਕ ਵਾਰ ਕੁਰਲਾਈ ਸੀ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਵਿਆਹ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਮਰਾਨ ਖ਼ਾਨ ਲਈ ਤਿੰਨ ਵਿਆਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਚੌਥੇ ਵਿਆਹ ਵਰਗੀਆਂ ਹੀ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਆਹ 20 ਕਰੋੜ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਨਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਨਵਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਲੋੜਦੇ ਹਨ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਬਿਲਾਵਲ ਭੁੱਟੋ ਦੀ ਖੇਸ਼ਕਦਮੀ

ਸਾਲ 2018 ਦੀਆਂ ਕੌਮੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਭਾਵੇਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ (ਪੀਪੀਪੀ) ਹਾਰ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਫਿਰ ਵੀ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜਿੱਤ ਇਸ ਦੀ ਵੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਚੋਣ ਅਮਲ ਬਹੁਤ ਤਣਾਅ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤ ਭਰਪੂਰ ਮਾਹੌਲ ਵਿੱਚ ਨਿੱਬੜਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬਿਲਾਵਲ ਭੁੱਟੋ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਕਰੀਅਰ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਚੋਣ ਜਿੱਤ ਕੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਕੌਮੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੌਮੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਅੰਦਰ ਉਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਉਹ ਖ਼ਲਾਅ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਜ਼ਰੂਰ ਭਰੇਗੀ, ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਦੇ ਚਲਾਣੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਚੁਸਤ-ਤੰਦਰੁਸਤ ਅਣਵਿਆਹੇ ਬਿਲਾਵਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਬੇਨਜ਼ੀਰ ਭੁੱਟੋ ਅਤੇ ਨਾਨੇ ਜ਼ੁਲਫ਼ਿਕਾਰ ਅਲੀ ਭੁੱਟੋ ਵਾਲਾ ਰਾਹ ਅਖਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਬਹਿਸ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਸਿਖਰਲੇ ਮੁਕਾਮ ਤੱਕ ਅੱਪੜ ਸਕੇਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਜਿੱਥੇ ਤੱਕ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਲੀਡਰ ਪੁੱਜੇ ਸਨ।

ਆਪਣੇ ਸਮਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਵਾਂਗ ਕਦੇ ਬੜ੍ਹਬੋਲੇਪਣ ਦਾ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਕਦੇ ਦੂਜ਼ਬਾਜ਼ੀ 'ਤੇ ਉਤਰਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਸਦਾ ਸਦਾਚਾਰੀ ਅਤੇ ਨੇਕਨਾਮੀ ਵਾਲਾ ਅਕਸ ਬਣਾਇਆ; ਇਹ ਗੁਣ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਬੇਨਜ਼ੀਰ ਭੁੱਟੋ ਤੋਂ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਬਿਲਾਵਲ ਲਈ ਉੱਤਮ ਤੇ ਮੁਕੰਮਲ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੈ ਜਿਸ ਅੱਗੇ ਅਜੇ ਲੰਮਾ ਕਰੀਅਰ ਪਿਆ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੀਟੀਆਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਵਜੋਂ ਉਭਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੀਐੱਮਐੱਲ-ਐੱਨ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੀਪੀਪੀ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ 44 ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤ ਕੇ ਤੀਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ 33 ਸੀਟਾਂ ਹੀ ਮਿਲ ਸਕੀਆਂ ਸਨ। ਐਤਕੀ ਇਸ ਨੇ ਸਿੰਧ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀਟਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਫ਼ਲਤਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਥੇ ਇਹ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਬਾਰਾ ਬਣਾਏਗੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ 2013 ਦੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਿਹਤਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪੀਪੀਪੀ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਦੇ ਆਖ਼ਰੀ ਗੇੜ ਦੌਰਾਨ ਦੇ ਰਣਨੀਤਕ ਫ਼ੈਸਲੇ ਕੀਤੇ। ਪਹਿਲਾ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿ ਜਲਸਿਆਂ-ਰੈਲੀਆਂ, ਸਾਈਨ-ਬੋਰਡਾਂ ਅਤੇ ਮੀਡੀਆ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੋ-ਚੇਅਰਮੈਨ ਆਸਿਫ਼ ਅਲੀ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਘਟਾਈ ਗਈ। ਦੂਜੇ, ਇਸ

ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਸ਼ਰੀਕਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਭੜਕਾਊ, ਹਮਲਾਵਰ ਅਤੇ ਰੋਹ ਭਰਪੂਰ ਭਾਸ਼ਣ ਜਾਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕੀਤਾ। ਅਜਿਹੀ ਨੀਤੀ ਨਾਲ ਵੱਧ ਸੀਟਾਂ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਨਹੀਂ ਜਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕੀਆਂ ਪਰ ਇਸ ਨੇ ਦਿਲ ਜ਼ਰੂਰ ਜਿੱਤੇ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਮੁਖ਼ਲਿਫ਼ ਧਿਰਾਂ ਵੀ ਇਸ ਵੇਲੇ ਬਿਲਾਵਲ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਉਸ ਅੰਦਰ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਆਗੂ ਦੇਖ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿੱਚ ਬਿਲਾਵਲ ਭੁੱਟੋ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨ ਦੀ ਜਿਗਿਆਸਾ ਬਹੁਤ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਬੜੀ ਸਾਨਾਂਮੱਤੀ ਵਿਰਾਸਤ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਨੇ ਜ਼ੁਲਫ਼ਿਕਾਰ ਅਲੀ ਭੁੱਟੋ ਅਤੇ ਮਾਂ ਬੇਨਜ਼ੀਰ ਭੁੱਟੋ ਵਰਗੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦਾ ਚਾਹਵਾਨ ਹੈ। ਉਜ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਆਸਿਫ਼ ਅਲੀ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਦੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿੱਚ ਬੜਾ ਬਦਨਾਮ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਉਸ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਐਨ ਪਹਿਲਾਂ ਪੀਟੀਆਈ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਇਮਰਾਨ ਖ਼ਾਨ ਨੇ ਇਹ ਆਖ਼ਦਿਆਂ ਪੀਪੀਪੀ ਨਾਲ ਗੱਠਜੋੜ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਬਸਰਤੇ ਆਸਿਫ਼ ਅਲੀ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਉਸ ਗੱਠਜੋੜ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਚੁਸਤ-ਚਲਾਕ ਵੀ ਖੂਬ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਿਆਸਤ

ਦੀਆਂ ਪੇਚੀਦਗੀਆਂ ਤੇ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਿਹਤਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸੌਦਾ ਵਧੀਆ ਲੱਗਾ, ਤਾਂ ਉਹ ਕੌਮੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿੱਚ ਹੁਣੇ ਜਿੱਤੀ ਸੀਟ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਵੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਪੀਪੀਪੀ ਨੇ ਬਬੇਰੇ ਉਤਰਾਅ-ਚੜ੍ਹਾਅ ਦੇਖੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਵੀ ਹੋਈਆਂ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਘਾਰ ਵੀ ਆਇਆ। ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਲਾਹੌਰ, ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇਸ ਦਾ ਗੜ੍ਹ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਉਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵੀ ਸੀਟ ਨਹੀਂ ਜਿੱਤ ਸਕਦੀ। ਦਰਅਸਲ, ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਦੀਆਂ ਚਾਲਬਾਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਰੱਦ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸਾਲ 1986 ਵਿੱਚ ਜਨਰਲ ਜ਼ਿਆ-ਉਲ ਹੱਕ ਦੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਸਰਕਾਰ ਦੌਰਾਨ ਜਦੋਂ ਬੇਨਜ਼ੀਰ ਭੁੱਟੋ ਵਤਨ ਪਰਤੇ ਸਨ, ਤਦ ਲਾਹੌਰੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਸੁਆਗਤ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਲੋਕ ਬੇਨਜ਼ੀਰ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸਨ।

ਜੇ ਹਾਲੀਆ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ, ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਘਿਰੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਪੀ ਐੱਮ ਐੱਲ-ਐੱਨ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁੱਢੇ ਹੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੀਪੀਪੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਖ਼ਤ ਇਤਰਾਜ਼ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਪੋਲਿੰਗ ਏਜੰਟਾਂ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਪੀਟੀਆਈ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੈਨੇਟ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਰਜ਼ਾ ਰੱਬਾਨੀ ਨੇ ਵੋਟਰਾਂ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਬਦਲਣ ਦੇ ਬਹੁਤ ਭੈੜੇ ਨਤੀਜੇ ਨਿੱਕਲਣ ਦੀ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 22 'ਤੇ)

ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦ ਰਜ਼ਾ

ਰਹਿਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿੱਚ ਬੜਾ ਬਦਨਾਮ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਉਸ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਸਿੱਖ ਸਪੋਰਟਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵਲੋਂ 21 ਅਤੇ 22 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਕਰਵਾਈਆਂ ਬਾਰਵੀਆਂ ਸਲਾਨਾ ਖੇਡਾਂ ਸਫਲਤਾ ਪੂਰਵਕ ਸਮਾਪਤ

ਫਰੀਮੋਂਟ (ਹਰਦੀਪ ਔਲਖ)- ਸਿੱਖ ਸਪੋਰਟਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ ਯੂ. ਐਸ. ਏ. ਵਲੋਂ 21 ਅਤੇ 22 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਬਾਰਵੀਆਂ ਸਲਾਨਾ ਖੇਡਾਂ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਸਮਾਪਤ ਹੋਈਆਂ। ਇਸ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਦੀ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪਰਮੁੱਖ ਖੇਡਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਾਸਕਟਬਾਲ, ਫੁਟਬਾਲ (ਸਾਕਰ), ਫਲੈਗ ਫੁਟਬਾਲ, ਹਾਕੀ, ਵਾਲੀਬਾਲ, ਟੈਨਿਸ, ਅਥਲੈਟਿਕਸ ਅਤੇ ਕੱਬਡੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਸਾਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਇਹ ਖੇਡਾਂ ਲੋਗਨ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਯੂਨੀਅਨ ਸਿਟੀ ਵਿੱਚ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਗਰਾਊਂਡਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ।

ਸਪੋਰਟਸ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਮਾਰੀ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਅਜੇ ਕਾਹਲੋਂ, ਜਸਕਰਨ ਕਾਹਲੋਂ ਅਤੇ ਜੱਸੀ ਬਾਜਵਾ ਦੇ ਤਾਲਮੇਲ ਨੇ ਜਿੱਤ ਦਿਵਾਈ। ਦੂਸਰੇ ਸਥਾਨ ਤੇ ਵੁਲਫ ਪੈਕ ਫਰਜ਼ੋ ਦੀ ਟੀਮ ਰਹੀ। ਹਾਕੀ ਵਿੱਚ ਬੜੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਪੂਰਵਕ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਯੂਬਾ ਬੁਦਰਜ ਨੇ ਸੇਕਰਾਮੈਂਟੋ ਨੂੰ 2-1 ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ। ਇਸ ਵਾਰ ਹਾਕੀ ਵਿੱਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਟੀਮਾਂ ਵਿੱਚ ਇਨਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪੱਧਰ ਤੇ ਖੇਡ ਚੁੱਕੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਭਾਗ ਲਿਆ ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਖੇਡ ਵੇਖਣ ਯੋਗ ਸੀ। ਸਾਕਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਯੂਬਾ ਬੁਦਰਜ ਦੀ ਟੀਮ ਪਹਿਲੇ ਅਤੇ ਈਸਟ-ਬੇ ਫਰੀਮੋਂਟ ਦੀ ਟੀਮ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ ਤੇ ਰਹੀ।

ਕੱਬਡੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕੇਲੇਫੋਰਨੀਆ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਖਾਲਸਾ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਨਾਰਦਿਨ ਕੇਲੇਫੋਰਨੀਆ

ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਅਤੇ ਯੂਬਾ ਬੁਦਰਜ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਦਰਸਿਕਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ ਮਾਣਿਆ। ਚੈਂਪੀਅਨਸਿਪ ਦੀ ਬਾਜੀ ਨਾਰਦਿਨ ਕੇਲੇਫੋਰਨੀਆ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਨੇ ਕੇਲੇਫੋਰਨੀਆ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਜਿਤੀ।

ਫਲੈਗ ਫੁਟਬਾਲ ਦੇ ਫਾਈਨਲ ਵਿੱਚ ਕਤੀ ਬੰਬਰ ਨੇ ਆਉਟ ਸਾਈਡਰਜ ਨੂੰ ਹਰਾਇਆ। ਅਥਲੈਟਿਕ ਅਤੇ ਟੈਨਿਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵਧੀਆ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੇ। ਖੇਡਾਂ ਅਨੰਦ ਮਾਨਣ ਅਤੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਅਫਜਾਈ ਲਈ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਪਾਨਸਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਹਾਜਰੀ ਭਰੀ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਅਤੇ ਬੁਦਰਜ, ਜੱਗੀ ਕਪੂਰ, ਇੰਦਰ ਦੁਸਾਝ,

ਇੰਡੋ-ਅਮੇਰਿਕਨ ਵੇਟਰੀਨਰੀ ਮੈਡੀਕਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਡਾ. ਜਸਵੀਰ ਮੱਟੂ, ਜੱਸੀ ਗਿੱਲ, ਹੈਰੀ ਸਿੰਘ, ਸੰਜੀਵ ਗਰਗ, ਡਾ. ਸਰਬਜੀਤ ਹੁੰਦਲ, ਸਰਦੂਲ ਸਮਰਾ ਸੱਬਵੇ, ਡੇਵਿਡ ਹੈਅਰ, ਸਰਬਜੀਤ ਸਰਾਓ, ਮਾਂਗਟ ਬੁਦਰਜ, ਜੋ ਜੋਲ, ਦੀਪੂ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਮੱਖਣ ਬੈਂਸ, ਹਰਮੀਤ ਤੂਰ, ਕਾਹਲੋਂ ਬੁਦਰਜ, ਮਾਨ ਬੁਦਰਜ ਦੇ ਨਾਮ ਸਾਮਲ ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਯੂਨੀਅਨ ਸਿਟੀ ਪਲੀਸ ਮੁੱਖੀ ਡੈਰਿਲ ਮੇਕੇਲਸਟਰ, ਸਿਟੀ ਮੇਨਜਰ ਟੋਨੀ ਆਕੋਸਟਾ, ਸਿਟੀ ਕੌਂਸਲ ਗੈਰੀਸਿੰਘ, ਸਕੂਲ ਬੋਰਡ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਰਬਜੀਤ ਚੀਮਾਂ, ਫਰੀਮੋਂਟ ਸਿਟੀ ਕੌਂਸਲ ਰਾਜ ਸਲਵਾਣ ਵੀ ਹਾਜਰ ਹੋਏ। ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਦੀ PTC ਪੰਜਾਬੀ, IND TV USA ਅਤੇ YO INDIA TV ਨੇ ਲਾਈਵ ਕਵਰਜ ਕੀਤੀ।

**TEC
Equipment**

Your Best Business Partner

ਨਵੇਂ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਟਰੱਕ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਮਿਲੋ ਅਸੀਂ ਟਰੱਕਾਂ ਲਈ ਫਾਈਨਾਂਸ ਵੀ ਕਰਵਾ ਕੇ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ

Harjinder Singh Bal

Direct (510) 577-5509

Cell (510) 613-3573

hsingh@tecequipment.com

8099 S Coliseum Way
Oakland, CA 94621

www.tecequipment.com

Raja *New Introducing
Chaat Corner*
King of Sweets Now Presents
Come and Enjoy Mouth Watering Chaat All Day

ਹੁਣ ਸ਼ੁਗਰ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਠਾਈ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ

- BHEL PAPDI CHAAT
- FALUDA KULFI
- GOL GAPPE (PANI PURI)
- KHASTA KACHORI

RAJA SWEETS & INDIAN CUISINE

31583 Alvarado Blvd. Union City, CA 94587

Phone : (510) 489-9100

Moon Indian Cuisine

510-780-9233

ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਤੋਂ ਖਾਣਾ ਪੈਕ ਕਰਵਾ ਕੇ ਵੀ ਲੈ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ,
ਕੇਟਰਿੰਗ ਵੇਲੇ ਤੰਦੂਰ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਹੈ, ਕੇਟਰਿੰਗ ਵਾਸਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ ਜੀ

- * 100 ਬੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਤੱਕ
- * ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਕੇਟਰਿੰਗ ਲਈ 10 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਛੋਟ
- * ਬਹੁਤ ਹੀ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਕੁੱਕ

Paul
510-978-7170

Fish Pakora
ਮੱਛੀ ਪਕੌੜੇ ਬਣਾਉਣ
ਦੇ ਮਾਹਿਰ
ਲੱਡੂ, ਜਲੇਬੀ, ਬਰਫੀ,
ਗੁਲਾਬ ਜਾਮੁਨ ਤੇ
ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ ਮੌਕੇ ਸਭ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਠਾਈ
ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਘੱਟ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਲੈ
ਸਕਦੇ ਹੋ।

Gill
510-709-5285

Over 30 Years Experience in Restaurant & Catering Business

ਇੰਡੀਅਨ-ਫਿਜੀ, ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਕੁਸ਼ੀਨ

ਮੂਨ ਇੰਡੀਅਨ ਕੁਸ਼ੀਨ (ਹੋਵਰਡ)

600 West Harder Rd. Hayward, CA 94544
Phone (510)780-9233 Fax (510) 780-9812

www.moonindiancuisine.net

FAIRWAY BODY SHOP

ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਦੀ ਡੈਂਟਿੰਗ ਤੇ ਪੇਂਟਿੰਗ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਤੇ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਐਸਟੀਮੇਟ ਜਾਂ ਕੰਮ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਫੋਨ ਕਰੋ, ਹਫਤੇ ਦੇ 6 ਦਿਨ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ

ਸੋਮਵਾਰ ਤੋਂ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ ਤੱਕ-ਸਵੇਰੇ 8 ਵਜੇ ਤੋਂ 6 ਵਜੇ ਤੱਕ

Gurdial Aujla

**Darshan Aujla
510-750-6116**

**1421 Industrial Parkway West #C
Hayward, CA 94644**

510-538-2983

ਫਰੀ ਡਿਲੀਵਰੀ Haller's PHARMACY

Since 1957

* Free Delivery * Open 7 days a week

* \$5 credit on over-the-counter products for newly transferred patients

* ਅਸੀਂ ਫਰੀਮਾਂਟ, ਯੂਨੀਅਨ ਸਿਟੀ ਤੇ ਨਿਊਆਰਕ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਦਵਾਈਆਂ ਘਰੋ-ਘਰੀ ਵੀ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

* ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਫਾਰਮੇਸੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਪਰਚੀ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਸਿਰਫ ਸਾਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰੋ, ਅਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਤੁਹਾਡਾ ਖਾਤਾ ਇੱਥੇ ਲੈ ਆਵਾਂਗੇ।

* ਦਵਾਈਆਂ ਨਕਦ ਲੈਣ ਸਮੇਂ ਦੂਸਰੀਆਂ ਫਾਰਮੇਸੀਆਂ, ਜਿੰਨਾ ਹੀ ਰੇਟ ਅਸੀਂ ਵੀ ਮੈਚ ਕਰਾਂਗੇ।

ਇਕ ਵਾਰ ਮੌਕਾ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿਓ, ਤੁਹਾਡੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਫਾਰਮੇਸੀ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: **(510) 797-2772**

37323 Fremont Blvd, Fremont, CA 94536

Preet Fabrics & Appliance

ਅਸੀਂ ਹੋਲਸੇਲ ਅਤੇ ਰੀਟੇਲ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਇਨਾਂ ਦੇ ਸੂਟ, ਜਿਊਲਰੀ, ਫੈਸ਼ਨ ਦਾ ਹੋਰ ਸਾਮਾਨ, ਵਿਆਹ ਲਈ ਲਹਿਰੇ ਅਤੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਲਈ ਵਿਆਹ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ੇਰਵਾਨੀ ਅਤੇ ਹੁਣੇ ਨਵੇਂ ਚਲੇ ਡਿਜ਼ਾਇਨਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਵੀ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ।

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕਲਗੀ, ਸਿਹਰਾ, ਚੂੜਾ, ਹਾਰ, ਜਾਗੀ, ਰੂਮਾਲੇ ਤੇ ਹੋਰ ਵਿਆਹ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

YOUR ONE-STOP CENTER FOR BOTH FABRICS & APPLIANCES

5156 mowry AVE. Fremont, CA 94538

TEL: **510-797-7111** FAX: 510-739-6350

(For More Info. Call Onkar)

APPLIANCES

WE CARRY ALL MAJOR BRANDS!!

SONY, SANY, JVC, PANASONIC, LUGGAGE CROSS, PARKER PENS, OSTER BLENDERS

- Tvs, VCRs, DVD
- Tape Recorders
- Camcorders
- DVD Players
- Cordless Phones
- Watches (Seiko, Citizen & Swistar)
- Shavers & Trimmers
- Cellular Phones
- Medical Equipment
- Calling Cards

THE LAW OFFICE OF JASRAJ DEOL

Jasraj Deol (Attorney At Law)

- * Immigration
- * Deportation
- * Asylum
- * Citizenship
- * Green Card
- * Family Petition
- * Incorporation
- * LLC Formation
- * Contract Writing
- * Contract Negotiation
- * Power of Attorney
- * Embassy Paperwork
- * OCI Application

- ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ
- ਡਿਪੋਰਟੇਸ਼ਨ
- ਅਸਾਈਲਮ
- ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ
- ਗ੍ਰੀਨ ਕਾਰਡ
- ਪਰਿਵਾਰਕ ਪਟੀਸ਼ਨ
- ਇਨਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ
- ਐਲ. ਐਲ. ਸੀ.ਫਾਰਮੇਸ਼ਨ
- ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਲਿਖਣਾ
- ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਨੈਗੋਸ਼ੀਏਸ਼ਨ
- ਮੁਖਤਿਆਰਨਾਮਾ
- ਅੰਬੈਸੀ ਕਾਰਵਾਈ
- ਓ. ਸੀ. ਆਈ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: (209) 483-2269

jasraj@deollaw.com

110 N San Joaquin St # 317 Stockton, CA 95202

ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਵਜੂਦ ਖ਼ਤਰੇ ਵਿੱਚ?

ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਦਾ ਸੰਕਟ ਦਿਨ-ਬ-ਦਿਨ ਡੂੰਘਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਵਾਜਬ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਜੂਦ ਖ਼ਤਰੇ ਵਿਚ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਸ ਵੱਡੇ ਰਹਿਬਰ ਨੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੂਬੇ ਨੇ ਕਦੇ ਆਪਣੀਆਂ ਪਲਕਾਂ 'ਤੇ ਬਿਠਾਇਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਪਾਰਟੀ ਜਿਸ ਨੇ ਤੇਜ਼ ਰੋਸ਼ਨੀ ਸੁੱਟ ਕੇ ਵਰਤਮਾਨ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਨੈਤਿਕ ਹੱਦ 'ਤੇ ਹੀ ਵੱਡੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਇਨਸਾਫ਼ਪਸੰਦ ਲੋਕ ਤੇ ਦਾਨਿਸ਼ਵਰਾਂ ਦਾ ਕਾਫ਼ਲਾ ਇਸ ਨਵੇਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮਹਿਮਾਨ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਪਾਰਟੀ ਇੰਨੀ ਛੇਤੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਕਿਉਂ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਗੰਭੀਰ ਵਿਚਾਰ ਤੇ ਬਹਿਸ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਿਉਂਸਪਲ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸ਼ਾਹਕੋਟ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੇ 'ਕੰਧ ਉੱਤੇ ਲਿਖਿਆ' ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਪਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਵੇਖਣ ਵਾਲੇ ਪਾਰਟੀ ਆਗੂ ਵੀ ਅੰਦਰੋਂ ਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਇਸ ਕਦਰ ਵੱਡੇ ਹੋਏ ਸਨ ਕਿ ਗਰਾਊਂਡ ਜ਼ੀਰੋ 'ਤੇ ਤੁੜੀ ਦੀ ਪੰਡ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਿਲਰ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਸ ਵੱਡੇ ਖਿਲਾਰੇ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਆ ਰਹੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

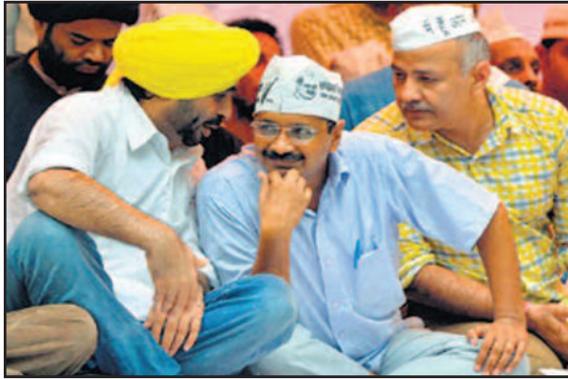
ਕੁਝ ਸਵਾਲ ਅਜੇ ਵੀ ਨਿੱਠ ਕੇ ਵਿਚਾਰੇ ਨਹੀਂ ਗਏ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਧਰਾਤਲ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਦੋ ਰਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਦੋਵਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਖ਼ਫ਼ਾ ਸਨ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਸਬੰਧ ਸੀ, ਉਸ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿ ਗਈ। ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇੰਨੇ ਸਾਫ਼ ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਨ ਕਿ ਬਹਿਸ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਪੁਰਾਣੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਵੱਡੀ ਸੰਨ੍ਹ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲਿਆ ਸੀ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸੀਨੀਅਰ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਇਸ 'ਰਾਜਪਲਟੇ' ਦਾ ਵਿਵੇਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਜੇ ਤੱਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਹੇਠਲੀਆਂ ਸਫ਼ਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲੇ ਵਾਲਾ ਫੁੱਕਾਰਾ ਤੇ ਰੋਅਬ-ਦਾਬ ਆਪਣਾ ਅਸਰ ਗੁਆ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਵੀ ਉਦੋਂ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਤੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣ ਰਹੀ ਕਿਉਂਕਿ ਵਰਤਮਾਨ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤਾਣੇ ਬਾਣੇ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਤੇ ਨਿਵੇਕਲਾ ਬਦਲ ਬਣ ਕੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਉਭਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਰਾਜਨੀਤਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਵਰਤਾਰੇ ਅਚਾਨਕ ਕਿਉਂ ਵਾਪਰਦੇ

ਹਨ, ਇਸ ਦਾ ਬਹਾਰਮੁਖੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦੀ ਪਕੜ ਵਿਚ ਵੀ ਘੱਟ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਿਆਣਿਆਂ ਦੀ ਇਕ ਟੋਲੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਉਮਰ ਬਹੁਤੀ ਲੰਮੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਵਰਤਮਾਨ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵੱਡੇ ਬੋਹੜ ਵਾਂਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਬੋਹੜਿਚੇ ਆਗੂ ਟੱਕਰ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਆਪਣਾ ਮੱਥਾ ਲਗੂ ਲੁਹਾਣ ਕਰਵਾ ਕੇ ਮੁੜ ਉਸੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਧਰਾਤਲ

ਪੱਖੋਂ ਅਰਾਜਕਤਾਵਾਦੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਸੱਖਣੀ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ, ਇਹ ਨਾਰਾਜ਼ ਤੇ ਉਦਾਸ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਸੀ ਜੋ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚ ਇਨਕਲਾਬੀ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਤਾਂ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਇਹ ਤਬਦੀਲੀ ਕਿਵੇਂ ਆਏਗੀ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਰਾਹ ਵੱਖਰੇ ਵੀ ਸਨ ਅਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਂਦੇ ਵੀ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਕੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਿਲਦੇ ਜੁਲਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਇੱਕੋ ਨਿਸ਼ਾਨਾ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਗੰਭੀਰ ਤੌਰ ਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਹੀ ਧੁੰਦਲੇ ਅਤੇ ਅਸਪੱਸ਼ਟ ਸਨ। ਇਹ ਹਾਲਾਤ ਅੱਜ ਵੀ ਜਿਉਂ ਦੇ ਤਿਉਂ ਹਨ।

ਉੱਜ, ਜਦੋਂ ਬਹਿਸ ਪੰਜਾਬ ਉੱਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਰਾਜ ਵਿਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਇੰਨੀ ਛੇਤੀ ਡਿੱਗਣ ਅਤੇ ਰੁਲ-ਖੁਲ ਜਾਣ ਦੇ ਅਸਲ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਨਾ ਤਾਂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਹਲਕਿਆਂ ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਗਿਰਾਵਟ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਵਿਚ ਉਤਰਨ ਲਈ ਵੱਡੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਗਟਾਈ। ਇਹ ਸਵਾਲ ਵੀ ਅਜੇ ਤੱਕ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਆਖ਼ਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਹੀ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਹੱਦੋਂ ਵੱਧ ਦਿਲਚਸਪੀ ਕਿਉਂ ਦਿਖਾਈ? ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਵਰਗਾ ਕੱਦਾਵਰ ਅਤੇ ਵਚਨਬੱਧ ਨੇਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਇਆ? ਜਾਂ ਕੀ ਨਾਇਕ ਵਰਗੀਆਂ ਜੁਝਾਰੂ ਤੇ ਲੜਾਕੂ

ਖੂਬੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਉਭਰ ਰਹੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਵਿਚ ਦਿਸੀਆਂ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਖਾਸਮਖਾਸ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਹੈ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡੇ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਵੱਡੇ ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਜਵਾਬਾਂ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਹੈ।

ਕੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਤੀਜਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਬਦਲ ਉਸਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ? ਜਾਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦਕ ਅਜਾਰੇਦਾਰੀ ਇਸ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਅਣਦਿਸਦੀ ਰੁਕਾਵਟ ਹੈ? ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਟਕਲਬਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਇਸ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਦਮ ਹੈ ਕਿ 2017 ਦੀਆਂ ਅਸੈਂਬਲੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਐਨ ਆਖ਼ਰੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਦੋ ਰਵਾਇਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸਮਝੌਤੇ ਨੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਮੀਕਰਨਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪਾਸਾ ਹੀ ਪਲਟ ਦਿੱਤਾ ਸੀ? ਇਹ ਭੇਤ ਭਾਵੇਂ ਜੱਗ ਜਾਹਿਰ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਕਦੇ ਹੋਣਗੇ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਵੀ ਇਹ ਬੁਝਾਰਤ ਬਹਿਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਦੋਵਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਤੇ ਕੂਟਨੀਤਕ ਮੁਸਕਰਾਹਟਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੱਚਾਈਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਤਾਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹੀ ਹਨ। ਹੁਣ ਹਾਲਾਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਾਲੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਕੇਵਲ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਹੈ, ਪਾਰਟੀ ਕਾਰਕੁਨ ਖਿੱਡ ਪੁੰਡ ਗਏ ਹਨ ਜਾਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਓਨੇ ਸਰਗਰਮ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਅਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਹੋਰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਰਾਹਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਖਾਮੋਸ਼ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੂਰਦਰਸ਼ੀ ਆਗੂ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੇ।

ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰ ਨੇ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਪਹਿਲੂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਬਣਾ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਇਹ ਫਿਕਰ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਜੜ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਸਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੰਥਕ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਭੋਗ ਪੈ ਜਾਏਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ, ਪੰਥਕ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਨਾ ਚਾਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਪੈਂਤੜਾ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਰੁਝਾਨ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਜੋ ਪੰਥਕ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਬਦਲ ਦੇਣ ਦੀ ਧੁੰਦਲੀ ਜਿਹੀ ਰੀਝ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਪੰਥਕ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਧਰਮ

ਨਿਰਪੱਖ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਹੀ ਅਟੱਲ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਪੰਥਕ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਧੁਰਾ ਮੁੜ-ਘਿੜ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ

ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਹੀ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਵੱਡੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਹਾਰ ਪਿੱਛੋਂ ਸਬਕ ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਸਿੱਖੋ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਹਿਤ ਪੰਥਕ ਮੁੱਦੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਲੈ ਲਏ ਹਨ। ਇਹ ਗੱਲ ਭਾਵੇਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀ ਜਨਤਕ ਹਮਾਇਤ ਅਜੇ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੀ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਜੇਟੀਦਾਰ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਪੰਥਕ ਰਾਜਨੀਤੀ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਤਜਰਬਾ ਹਾਸਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿ ਕੇ ਪੰਥਕ ਮੁੱਦੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਭਾਰਨ ਅਤੇ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਉਹ ਮੁੱਦੇ ਭੁੱਲ ਜਾਣ ਤੇ ਛੱਡ ਜਾਣ ਦਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ ਜੋ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਰਾਸ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ।

ਹੁਣ ਜੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਗੰਭੀਰ ਫੁੱਟ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਦੋਫ਼ਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹਨ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹਿੱਸਾ ਇਕ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਰਹਿ ਕੇ ਪੰਥਕ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰੇਗਾ। ਲੋਕ ਇਨਸਾਫ਼ ਪਾਰਟੀ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਹਾਲਾਤ ਤੇ ਮਾਹੌਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਅੰਦਰਖਾਤੇ ਗੰਭੀਰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵੀ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਥਕ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੇਤਤਾ ਤੇ ਸਾਂਝ ਹੁਣ ਬਹੁਤੀ ਗੁੱਝੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਇਹ ਹਿੱਸਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਭਾਗ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਪੰਥਕ ਸਿਆਸਤ ਉੱਤੇ ਆਪਣੀ ਪਕੜ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਕੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਇਸ ਘੇਰੇ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਦਿੱਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀਆਂ ਕਨਸੇਆਂ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕੀ ਇਹ ਪਹਾੜ ਜਿੱਡੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੱਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ, ਇਹ ਗੱਲ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਚਲੀ ਗਈ ਹੈ।

ਕੀ 'ਆਪ' ਟੁੱਟ ਕੇ ਵੀ ਰਹੇਗੀ 'ਆਪ', ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਬਣੇਗੀ ਪਾਰਟੀ ਇੱਕ ਹੋਰ?

ਭਾਰਤ ਦੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਜੋਂ ਦੋ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਰੱਜ ਕੇ ਰਾਜ ਕੀਤਾ। ਕਦੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਕਦੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ (ਭਾਜਪਾ) ਨੇ। ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਮ ਅੱਜ ਵੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਰਿਸ਼ਵਤ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਾਦ ਦਾ ਬੋਲ ਬਾਲਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਆਮ ਵਿਅਕਤੀ (ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ) ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਖਿਲਾਫ਼ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਿਆਸਤ 'ਚ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਗਠਨ ਹੋਇਆ, ਜੋ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਉਭਰੀ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਭਾਵ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਖਿਲਾਫ਼ ਰੱਜ ਕੇ ਮੋਰਚਾ ਖੋਲਿਆ ਤਾਂ ਆਮ ਜਨਤਾ ਨੇ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਚੁੱਕ ਲਿਆ।

ਇਸ ਨਵੀਂ ਬਣੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਕੌਮੀ ਕਨਵੀਨਰ ਵੀ ਇੱਕ ਆਮ ਆਦਮੀ ਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਨ ਦੀ ਕਮਾਨ ਆਪਣੇ ਹੱਥ 'ਚ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਕੌਮੀ ਪਾਰਟੀ ਬਣਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਮ ਤਾਂ ਉਚਾ ਹੋਇਆ ਹੀ, ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੀ ਬਣੀਆਂ।

ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਹਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਇਸਦੇ ਇੱਕੋ ਵੇਲੇ ਹੀ ਖਿਲਾਫ਼ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਪਹਿਲੀ ਜਿੱਤ 'ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਹੀ ਜਿੱਤ ਦਿੱਲੀ 'ਤੇ।

ਹਰ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਬਣੀ ਦਿੱਲੀ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 'ਚ ਹੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਬਾਕੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਖ਼ਤਰੇ ਦੀ ਘੰਟੀ ਬਣ ਉਠਿਆ।

ਇਸ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਬਣੇ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮ-ਚਾਰੀ ਸਨ ਅਤੇ ਵੇਲੇ ਦੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਸਤਾਇਆ ਹੋਇਆ ਆਮ ਆਦਮੀ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੋਰ ਆਮ ਆਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਸਿਆਸਤ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਹਿਮਾਇਤ ਵੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਬਣ ਕੇ ਉਭਰੀ। ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸੋਹ ਖਾਦੀ ਅਤੇ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਬਾਕੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਰੱਜ ਕੇ ਭੰਡਿਆ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ 'ਆਪ' ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਉੱਪਰ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਇਸ

ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਗੁਫ਼ਾ ਇੱਕ ਸਾਹ 'ਚ ਹੀ ਬੱਲੇ ਆ ਗਿਆ।

ਹੁਣ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦਾ ਮਜ਼ੀਠੀਆ ਤੋਂ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਹਾਲਾਤ ਐਨੀ ਤਰਸ ਯੋਗ ਹੋ ਚੁਕੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਵੀ ਦੋਫ਼ਤ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਣ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਦੀ ਮੰਨੀਏ ਵੀ ਤਾਂ ਹੁਣ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਦੋਫ਼ਤ ਹੋਣਾ ਲਗਭਗ ਤੈਅ ਹੈ।

ਇਸ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਅੱਜ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਮਨੀਸ਼ ਸਿਸੋਦੀਆ ਵੱਲੋਂ ਬੁਲਾਈ ਗਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਲੀਡਰ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ, ਵਿਧਾਇਕ ਕੰਵਰ ਸੰਧੂ ਤੇ ਐਚ.ਐਸ. ਫੂਲਕਾ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਏ।

ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਲੀਡਰ ਨਵੀਂ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਾਰਟੀ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਸਿਤਫ਼ਾ ਦੇ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਖਹਿਰਾ ਤੇ ਸੰਧੂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ 14 ਵਿਧਾਇਕ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਕੇ ਨਵੀਂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਤੋਂ

ਵਿਧਾਇਕ ਬਲਜਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਕੁਲਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧਵਾਂ ਤੇ ਸੁਨਾਮ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਅਮਨ ਅਰੋੜਾ ਨਵੀਂ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਕੁਝ ਵਿਧਾਇਕ ਅਜੇ ਦੋਚਿੱਤੀ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕੁਝ ਲੀਡਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੁਝ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੌਮੀ ਕਨਵੀਨਰ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੱਖਰੀ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਵੀ ਦਿੱਤੀ।

ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਨੇ ਇਕੱਲੇ-ਇਕੱਲੇ ਵਿਧਾਇਕ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਬਣਾ ਕੇ ਸਾਂਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਧਰ, 'ਆਪ' ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਮਨੀਸ਼ ਸਿਸੋਦੀਆ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਸੁਖਪਾਲ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਵੱਲੋਂ ਸੱਦੀ ਗਈ ਬੈਠਕ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਹੁਣ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਦੇਖਣਾ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ 'ਆਪ' ਟੁੱਟ ਕੇ ਵੀ 'ਆਪ' ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਬਾਗ਼ੀ ਹੋਏ ਖਹਿਰਾ ਦੀ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ 'ਆਪ' ਹਾਈਕਮਾਂਡ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ- ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹਟਾਏ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਵੱਲੋਂ ਚੁੱਕੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਬਾਗ਼ੀ ਸੂਰਾਂ ਅੱਗੇ ਝੁਕਣ ਦੇ ਰੌਅ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਲੋਕ ਇਨਸਾਫ਼ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਬੈਂਸ ਭਰਾਵਾਂ ਉੱਪਰ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਤੋੜਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ।

ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਅਤੇ ਕੁੱਝ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਉੱਪਰ ਪੂਰੀ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁੱਝ

ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਵੀ ਸਾਧਿਆ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਹੈਰਾਨ ਹੈ ਕਿ ਕੱਲ੍ਹ ਸੁਖਪਾਲ ਖਹਿਰਾ ਦੀ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ 8 ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਤਿੰਨ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ ਸੁਖਪਾਲ ਖਹਿਰਾ ਦੀ ਬਾਂ ਵਿਧਾਇਕ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦਾ ਆਗੂ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਬਕਾਇਦਾ ਲਿਖਤੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਖਰਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਨਿਤ ਦਿਨ ਆਪਣੀ ਹੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਨਿੰਦਣ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕੁੱਝ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸੁਖਪਾਲ ਨੂੰ

ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੇ 19 ਵਿਧਾਇਕ ਸਿਆਸਤ ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਹਨ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੁੱਝ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਉੱਪਰ ਚਿੱਕੜ ਉਛਾਲੀ ਕਰਨ ਤੋਂ 'ਆਪ' ਦੇ ਕੌਮੀ ਕਨਵੀਨਰ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹਨ। ਪਾਰਟੀ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੱਲ੍ਹ ਸੁਖਪਾਲ ਸਮੇਤ 9 ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਰਕੇ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ 2 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿੱਚ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਸੱਦੇ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਸਿੱਧੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਗ਼ਾਵਤ ਮੰਨ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ 13 ਅਗਸਤ ਨੂੰ

ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਨੀਸ਼ ਸਿਸੋਦੀਆਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਆਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਵੱਡਾ ਇਕੱਠ ਕਰਕੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚੇ ਦਾ ਮੁਕੰਮਲ ਐਲਾਨ ਕਰਕੇ ਅਗਲੀ ਰਣਨੀਤੀ ਐਲਾਨੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਹ ਘੜਮੌਸ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ।

ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਤੋਂ 'ਆਪ' ਦੀ ਵਿਧਾਇਕ ਪ੍ਰੋ: ਬਲਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਡੱਟ ਕੇ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ 2 ਅਗਸਤ ਦੀ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ।

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੁਖਦੇਵ ਨਾਲ ਉਹ ਗੱਲਬਾਤ ਜੋ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੈ ਪਤਾ...

ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਮ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਦਿਲ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ਭਗਤੀ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਜਾਗ ਉਠਦੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ ਦਰਜਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜਨਤਾ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਮਾਨ, ਸਿੱਖ, ਜੈਨ ਜਾਂ ਮਸੀਹੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਹੋਣ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ ਦਰਜਾ ਹੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਨਾਮ ਮੂੰਹ 'ਚੋਂ ਆਪ ਮੁਹਾਂਦਰੇ ਹੀ ਨਿਕਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨਾਮ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਆਵੇ ਵੀ ਕਿਓਂ ਨਾ। ਆਖਿਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਆਪਣਾ ਆਪ ਜੋ ਵਾਰਿਆ। ਹੱਸ ਹੱਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਖਾਤਿਰ ਫਾਂਸੀ ਨੂੰ ਚੁੰਮ ਕੇ ਗਲੇ ਲਗਾਇਆ।

ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਵਾਰ ਕੇ ਰੱਖਿਆ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਮ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਅਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਦਾ ਦਿਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਮ ਇੱਕ ਮੁਟਿਆਰ ਨਾਲ ਵੀ ਜੁੜਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਹ ਪੱਤਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ 28 ਸਤੰਬਰ 1907 ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ। ਜਨਮ ਤੋਂ ਹੀ ਖੁਲ੍ਹੇ ਦਿਲ ਦਾ ਸੁਭਾਅ, ਅਜ਼ਾਦ ਖਿਆਲ, ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਗਲਤ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਦੇਖਣਾ ਅਤੇ ਹੱਕ ਲਈ ਲੜਨਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜਮਾਂਦਰੂ ਸੁਭਾਅ ਸੀ।

ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਉਹ ਹਰ ਇੱਕ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਉੱਤਰ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਮਾਪਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਜਵਾਨੀ ਵੇਲੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰ ਲਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਵਿਆਹ ਕਰ ਲੈਣ ਪਰ ਚੜ੍ਹਦੀ ਜਵਾਨੀ, ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਅਜ਼ਾਦ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਕਿੱਥੇ ਆਉਣ ਦੇਵੇ। ਜਦੋਂ ਵਿਆਹ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਵਧਦਾ ਦੇਖ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣਾ ਲਾਹੌਰ ਵਾਲਾ ਘਰ ਹੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਾਨਪੁਰ ਵਿਖੇ ਆ ਗਏ। ਘਰ ਛੱਡਣ ਕਾਰਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲਾਹੌਰ 'ਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵੀ ਛੱਡਣੀ ਪਈ। ਕਾਨਪੁਰ ਆ ਕੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਸੰਸਥਾ ਨਾ ਜੁੜ ਗਏ, ਏਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਉਹ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵੀ ਬਣੇ। ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ।

ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਹੀ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਦਿਲ ਦਾ ਸੁਭਾਅ, ਅਜ਼ਾਦ ਖਿਆਲ, ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਗਲਤ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਦੇਖਣਾ ਅਤੇ ਹੱਕ ਲਈ ਲੜਨਾ ਕਾਰਨ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਮੁਟਿਆਰ ਵੀ ਮੋਹਿਤ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਕੁੜੀ ਨੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਉਦਿਆਂ ਜਾਂਦਿਆਂ ਰੋਜ਼ ਦੇਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਮੁਸਕਰਾ ਵੀ ਦੇਣਾ। ਚਾਹੇ ਇਹ ਪਿਆਰ ਦੀ ਪੋੜੀ ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਇਸ ਪੋੜੀ 'ਤੇ ਨਾ ਚੜ੍ਹੇ। ਪਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਵਾਨੀ 'ਤੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਚੱਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਦਿਲਾਂ ਦੀ ਖਿੱਚ ਬਣਦੀ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਲਾਹੌਰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਾਨਪੁਰ ਆ ਕੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਸੰਸਥਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪਿੱਛੇ ਉਹ ਕੁੜੀ ਵੀ ਓਥੇ ਹੀ ਆ ਗਈ ਅਤੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਈ।

ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਵੱਲ ਦੇਖਣਾ ਅਤੇ ਹਸਣਾ ਹਸਾਉਣਾ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰੇ ਵੀ ਚੜ੍ਹਨ ਲਗਿਆ। ਪਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਉਸ ਕੁੜੀ ਲਈ ਪਿਆਰ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਸਿਰਫ 'ਤੇ ਸਿਰਫ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਹੀ ਪਿਆਰ ਸੀ। ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਦਿੱਲੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿੱਚ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਦਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿਚ ਬੰਬ ਸੁੱਟਣ ਨਹੀਂ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਨੂੰ ਹਾਲੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ

ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਬ ਸੁੱਟਣ ਨਾਲ ਉਹ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿਚ ਬੰਬ ਸੁੱਟਣ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਮ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਗਰੋਂ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ "ਮਹਿਣਾ" ਵੀ ਮਾਰਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਮਹਿਣੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਉਹ ਕੁੜੀ ਹੀ ਸੀ ਜੋ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣਾ

ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੱਧਣ

ਦਿਲ ਦੇ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਸੁਖਦੇਵ ਨੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕੁੜੀ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਭੱਜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਿਲ ਨਾ ਜਾ ਲੱਗੀ ਅਤੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪ ਅੱਗੇ ਹੋ ਕੇ ਦਲ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿਚ ਉਹ ਹੀ ਬੰਬ ਸੁੱਟਣ ਜਾਣਗੇ। ਭਖਵੇਂ ਵਾਦ ਵਿਵਾਦ ਮਗਰੋਂ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਸਰਵਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਟੁਕੇਸ਼ਵਰ ਦੱਤ ਦਾ ਨਾਮ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ। ਚੁਣਵੀਂ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ 8 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1929 ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਨਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਤੇ ਬੰਬ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ।

ਪਿਆਰੇ ਵੀਰ ਜੀ,

ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਪੱਤਰ ਮਿਲੇਗਾ ਮੈਂ ਉਦੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਜਾ ਚੁਕਾ ਹੋਵਾਂਗਾ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਪੱਤਰ ਨੇ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਝੰਝੋੜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ "ਮੈਂ ਇੱਕ ਕੁੜੀ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਪੈਣਾ ਰਸਤਾ ਭਟਕ ਗਿਆ ਹਾਂ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ", ਮੈਂ ਯੂਹਣ ਦਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਪਹਿਲਾ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਪਿਆਰ ਦੇਸ਼ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਹਿੰਮ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਫਹਿਮੀ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਵੀਰੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਗਲਤ ਫਹਿਮੀ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਭਲਾਈ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਵੀਰੇ ਮੈਂ ਇਥੋਂ ਸਾਫ ਦਿਲ ਨਾ ਹੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗਿਲਾ ਸ਼ਿਕਵਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਜੋ ਲਗਿਆ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸਦੀ ਪੂਰੀ ਇੱਜਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਮੈਂ ਕੁਛ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਇਥੋਂ ਸਾਫ ਦਿਲ ਨਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਤੇ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸਾਫ ਆਪਣਾ ਦਿਲ ਸਾਫ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹੋ? ਤੁਹਾਡਾ ਪੱਤਰ ਮਿਲਣ ਮਗਰੋਂ ਮੇਰਾ ਟੀਚਾ ਹੁਣ ਹੋਰ ਸਾਫ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਹੁਣ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਜੀ ਤੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਹ ਪੱਤਰ ਇਸ ਲਈ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਇਹ ਮਾਮਲਾ

ਉਠਿਆ ਹੈ ਮੈਂ ਉਸ ਬਾਰੇ ਆਪਣਾ ਵਿਚਾਰ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਮਿਲ ਵੀ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਹਿੰਦੇ ਤਾਂ ਸਵਾਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ 'ਕੀ ਕਿਸੇ ਲਈ ਵੀ ਪਿਆਰ

ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪਰ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਪਿਆਰ ਪਾਉਣਾ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਗਲਤ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਪਿਆਰ ਰਹੇ ਕਿ ਇਸਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਬਣੀ ਰਹੇ। ਪਿਆਰ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਕਈ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲਾਭਦਾਇਕ ਵੀ ਸਾਬਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁੰਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਮੈਂ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਉਹ ਵੀ ਇੱਕ ਹੱਦ ਤੱਕ।

ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਸਤਿਬੀ ਤੁਹਾਡੇ ਅੱਗੇ ਸਾਫ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਐਨ ਇਹ ਆਸ਼ਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸਮਝੋਗੇ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਜੋ ਆਦਰਸ਼ ਹਨ ਹੋ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰ ਕੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਨਾ ਕਰ ਕੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਵਿਚਰੋ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਹਰ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵੱਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਆਪਣੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਅਕਤ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਗਲਤ ਵੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਤੇ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਅੰਦਰੋਂ ਅਸੀਂ ਖੁਦ ਵੀ ਡਰਦੇ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਆਪਣੇ ਲੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਦਰਸ਼ ਘਟ ਕਰ ਦਿਓ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਏਦਾਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ?

ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਨਾ ਬਣਾਓ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਂ ਪਰਖੋ। ਕੋਈ ਤੁਹਾਡੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਕੋਈ ਵੀ ਮਾਨਸਿਕ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਨਿਮਰਤਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਇਸ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਬਦਲੋ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਇੰਝ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ? ਤੁਹਾਡੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਮਦਰਦੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕਤਵਾਹਟ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਇਹ ਬਦਲਾਅ ਲਿਆ ਸਕਦੇ ਹੋ? ਤੁਸੀਂ ਓਨੀ ਦੇਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਤਕਲੀਫ ਅਤੇ ਦਰਦ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਜਦ ਤਕ ਤੁਸੀਂ ਉਸਦੇ ਖੁਦ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਵੋ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹੋ? ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਹਰ ਗੱਲ 'ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਿ ਆਪਣੇ 'ਚ ਕੋਈ ਵੀ ਉਲਝਣ ਨਾ ਰਹੇ।

ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਤੁਹਾਡਾ ਵੀਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ

ਪੱਤਰ ਦੀ ਲਿਖਤ ਤਰੀਕ : 5 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1929
ਪੱਤਰ ਲੇਖਕ : ਭਗਤ ਸਿੰਘ
ਟਾਈਟਲ : ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਮ ਸੁਨੇਹਾ।

ਜਸਟਿਸ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ: ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ ਸੇਕ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ- ਜਸਟਿਸ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਸੇਕ ਲੱਗਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਬਣ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕਾਫੀ ਸਫੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀ ਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੀ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਵੀ ਸੀ, ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਡੇਰੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗਾਂ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵੱਲੋਂ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ੀ ਦੇਣੀ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦਬਾਅ ਪੈਣ 'ਤੇ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਜਾਣ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਗੁਰਮੀਤ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਅਤੇ ਡੇਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਵੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਡੇਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ।

ਰਾਜਨੀਤਕ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜੁਆਬ ਦੇਣੇ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਬਰਗਾੜੀ, ਬਹਿਬਲ ਕਲਾਂ, ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਆਦਿ ਥਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਬੇਅਦਬੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਅਤੇ ਗੋਲੀਕਾਂਡ ਨੇ ਸਾਲ 2015 ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਅਕਾਲੀ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਆਪਕ ਰੋਸ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਜਸਟਿਸ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਿਪੋਰਟ ਉੱਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 17 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਅਜਲਾਸ ਸੱਦਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਬਰਗਾੜੀ ਵਿੱਚ ਧਰਨਾ ਦੇ ਰਹੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਮੰਨ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਬਾਦਲਾਂ ਵੱਲ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸੇਧ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸੀਬੀਆਈ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਸੌਂਪਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤਾ ਗੰਭੀਰ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਅਤੇ ਬਹਿਬਲ ਕਲਾਂ ਵਿੱਚ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਕੋਲੋਂ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣ ਬਾਰੇ ਵਿਆਪਕ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

CENTURY 21.

ਸਿਆਟਲ ਜਾਂ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਘਰ, ਮੋਟਲ, ਬਿਜਨੈਸ, ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਸ਼ਾਪਿੰਗ ਮਾਲ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਖਰੀਦਣੀ ਜਾਂ ਵੇਚਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਇਮਾਨਦਾਰ ਰੀਅਲ ਅਸਟੇਟ ਬਰੋਕਰ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ-

Inderjit Singh
Cell : 425 420 4055
Fax : 425 670 3500
Office: 425 775 8525

Broker Lic # 134890
Email : nderjit.singh@century21.com

19020 33rd Ave W. #300 Lynnwood WA.98036.

ਡਾਰਵਿਨ ਦੇ ਆਖੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਿਉਂ?

ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ (ਡਾ)

ਡਾਰਵਿਨ ਦੀ ਅੱਜ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 160 ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਵ 1859 'ਚ ਡੀ ਜੇ ਸਮਝ ਨੇ ਜਲਜਲਾ ਲੈ ਆਂਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਝਰਨਾਹਟਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਈ ਅੱਜ ਵੀ ਅਸ਼ਾਂਤ ਹਨ। 'ਜੀਵ-ਨਸਲ ਦੀ ਉਤਪਤੀ' ਨਾਮ ਦੀ ਡਾਰਵਿਨ ਦੀ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਛਾਪਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਖਰੜਾ ਇੱਕ ਸਾਹਿਤਕ ਰਸਾਲੇ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਨੂੰ ਟਿੱਪਣੀ ਲਈ ਭੇਜਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਰਾਇ ਦਿੱਤੀ: "ਲਿਖਤ 'ਚ ਕੋਈ ਘਾਟ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਰੋਚਿਕ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰੁਚੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਛਾਪਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ।"

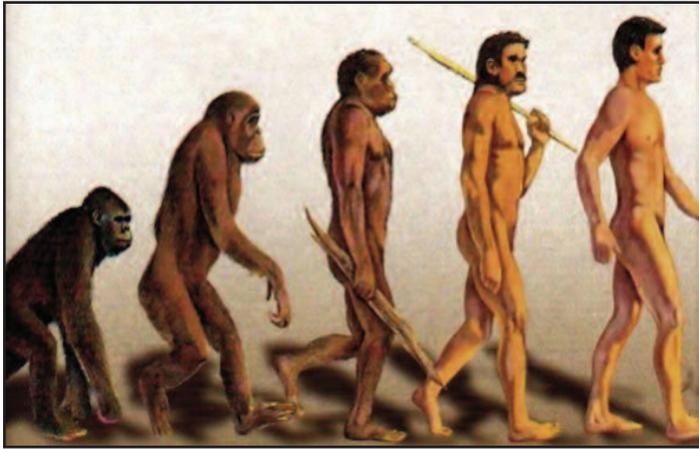
ਦਿੱਤੀ ਰਾਇ ਨੂੰ ਅਣਡਿੱਠ ਕਰ ਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਨੇ ਪੁਸਤਕ ਛਾਪ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੀਆਂ 1250 ਕਾਪੀਆਂ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਵਿਕ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਅੱਜ ਤਕ ਛਪ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਜਨਮੇ ਵਿਵਾਦ ਅੱਜ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹਨ। ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਭੰਗ ਕਰਨ ਯੋਗ ਹੋਵੇ। ਦਰਅਸਲ, ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਡੀ ਜੇ ਸਮਝ ਦੀ ਮੁੱਢ 1831 ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਬੌਝਿਆ ਸੀ। ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਭਿੰ ਭਿੰ ਦੀਪਾਂ ਅਤੇ ਟਾਪੂਆਂ ਤੋਂ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਅਤੇ ਲੋਪ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਪਥਰਾਟ ਇਕੱਤਰ ਕਰਦਿਆਂ ਡਾਰਵਿਨ ਨੂੰ ਫੁਰਨਾ ਫੁਰਿਆ ਕਿ ਬੀਤਦੇ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਜੀਵ ਦੁਆਲੇ ਵਿਆਪਕ ਹਾਲਾਤ ਅਨੁਕੂਲ ਢਲਦੇ ਹੋਏ, ਬਦਲਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਗਲਾਪੈਗੋਸ ਟਾਪੂਆਂ ਉਪਰ ਵਿਚਰਦੀਆਂ ਫਿੰਚ-ਚਿੜੀਆਂ ਨੂੰ ਤੱਕਦਿਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਤੀਰੇ ਨੂੰ ਭਾਂਪਦਿਆਂ ਡਾਰਵਿਨ ਨੂੰ ਫੁਰਿਆ ਇਹ ਫੁਰਨਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ 'ਚ ਬਦਲ ਗਿਆ।

ਇਹ ਯਾਤਰਾ 1836 'ਚ ਸੰਪੰਨ ਹੋਈ। ਉਦੋਂ ਡਾਰਵਿਨ ਦੀ ਉਮਰ 27 ਵਰ੍ਹੇ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਮਾਨਸਿਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸੋਚ-ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਡੂੰਘਿਆ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਸੁੱਝੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਆਧਾਰ ਵਾਲੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ, ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਨੂੰ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗਿਆ। ਡਾਰਵਿਨ ਦੇ 'ਕੁਦਰਤੀ ਚੋਣ' ਸੋਚੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਬਣੇ ਵਿਚਾਰ ਇਉਂ ਸਨ: 'ਜੀਵਨ ਬਿਤਾਉਣਦਿਆਂ ਹਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਭੁੱਖ ਤੋਂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਜੱਦੋਜਹਿਦ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਜੱਦੋਜਹਿਦ ਕਰਦਿਆਂ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਆਪਣੇ ਹੋਰਨਾਂ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਸਫਲ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਲੰਬੀ ਉਮਰ ਭੋਗਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਰਸੇ 'ਚ ਮਿਲੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਹਾਲਾਤ ਅਨੁਕੂਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਗਾਂਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਰਸੇ 'ਚ ਮਿਲਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਪੁਸ਼ਤ-ਦਰ-ਪੁਸ਼ਤ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਦੀ ਹਰ ਅਗਲੀ ਪੁਸ਼ਤ ਪਹਿਲੀ ਨਾਲੋਂ ਵਿਚਰਨ ਦੇ ਵੱਧ ਨਿਪੁੰਨ ਉਪਜਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ 'ਚ ਆ ਰਹੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਪੁਰਾਣੀ ਪ੍ਰਾਣੀ ਨਸਲ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਉਪਰੰਤ ਦੁਆਲੇ ਮੌਜੂਦ ਹਾਲਾਤ ਅਨੁਕੂਲ ਵੱਧ ਢਲੀ ਹੋਈ ਨਵੀਂ ਨਸਲ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਉਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ, ਜਿਹੜਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਵੰਨਗੀ ਦੇ ਜੀਵ ਕਿਉਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿੱਥੋਂ ਆਏ ਹਨ?

ਇਹ ਅਤਿ ਸਾਧਾਰਨ ਵਿਚਾਰ ਸਨ, ਪਰ ਇਹ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਤੀ ਸਮਝ ਨਾ ਆ ਰਹੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਰਖ ਉਪਰੰਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਨੇਮਬੱਧ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਕਈ ਵਰ੍ਹੇ ਲੰਘ ਗਏ। ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਰਚੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸਾਵਧਾਨੀ ਅਤੇ ਸੂਖਮਤਾ ਸਹਿਤ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਦਿੰਦਿਆਂ ਵੀ ਡਾਰਵਿਨ ਨੇ ਦੋ ਵਰ੍ਹੇ ਹੋਰ ਲੈ ਲਏ। ਖਰੜਾ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਅਗਲੇ ਦਸ ਵਰ੍ਹੇ ਇਹ ਮੇਜ਼ ਦੀ ਦਰਾਜ਼ 'ਚ ਪਿਆ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਡਾਰਵਿਨ ਆਪਣੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੋਂ ਇਜ਼ਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਲੋਕ ਇਸ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹੀ ਦਿਨੀਂ 1844 'ਚ ਕਿਸੇ ਗ੍ਰਿਮਨਾਮ ਲੇਖਕ ਦੀ ਇੱਕ ਲਿਖਤ ਡੀ ਜੇ ਸਮਝ ਦੀ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਬਾਂਦਰਾਂ-ਵਣਮਾਨਸਾਂ ਤੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਏ ਹੋਣ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਰਵਾਇਤੀ ਸੋਚ ਇਸ ਲਿਖਤ ਵਿਰੁੱਧ ਉੱਠ ਖਲੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਭੰਡ ਰਹੀ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਵੇਖ ਕੇ ਡਾਰਵਿਨ ਨੇ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣਾ ਹੀ ਉਚਿਤ ਸਮਝਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਕ੍ਰਿਤ ਭਾਵੇਂ ਪਰਖ-ਪੜਤਾਲ ਉਪਰ ਆਧਾਰਿਤ ਸੀ, ਪਰ ਕਹਿ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਕੁਝ ਹੀ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਜੇਕਰ 1858 'ਚ ਡਾਰਵਿਨ ਨੂੰ ਅਲਫਰਡ ਰੱਸਲ ਵਾਲੇਸ ਰਚਿਤ ਖੋਜ ਪੱਤਰ ਨਾ ਮਿਲਦਾ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਹੋਰ ਚੁੱਪ ਰਹਿੰਦਾ। ਵਾਲੇਸ ਨੇ ਡਾਰਵਿਨ ਦੀ ਰਾਇ ਜਾਣਨ ਲਈ ਇਹ ਖੋਜ ਪੱਤਰ ਉਸ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਡਾਰਵਿਨ ਚਕਰਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਸੇ ਦੇ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਵੱਖਰੀ ਸੈਲੀ 'ਚ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਹੁਣ ਡਾਰਵਿਨ ਨੂੰ ਸੁੱਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕਰੇ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰੇ? ਜੇਕਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਸੰਸਾਰ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਵਾਲੇਸ ਨਾਲ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਹੋਣੀ ਸੀ।

ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਘਾਲਣਾ ਅਜਾਈ ਚਲੀ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਡਾਰਵਿਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਹ ਦੁਬਿਧਾ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਲਾਇਲ ਅਤੇ ਹੁੱਕਰ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਦੇ ਰਚੇ ਸਿਧਾਂਤ ਤੋਂ ਜਾਣੂੰ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਰਲ ਕੇ ਮਨ ਬਣਾਇਆ ਕਿ ਡਾਰਵਿਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਅਤੇ ਵਾਲੇਸ ਦੇ ਖੋਜ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿੱਚ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ। ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਵੀ ਗਿਆ। ਲੰਡਨ ਵਿੱਚ ਲਿਨੀਅਨ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਜੁਲਾਈ 1858 ਨੂੰ ਹੋਈ ਇਕੱਤਰਤਾ 'ਚ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਖੋਜ ਪੱਤਰ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਦਿਲਸਚਪੀ ਲਏ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ

ਸੁਣਿਆ। ਇਕੱਤਰਤਾ ਦੇ ਅੰਤ 'ਤੇ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਾ ਛਿੜਿਆ। ਇੱਕ ਆਲੋਚਕ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਕਿਹਾ: "ਖੋਜ ਪੱਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜੋ ਨਵਾਂ ਹੈ, ਉਹ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਜੋ ਸਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਨਵਾਂ ਨਹੀਂ।"

ਡਾਰਵਿਨ ਨੇ ਜਦੋਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਖੋਜ ਪੱਤਰ 'ਚ ਜੋ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਮੇਜ਼ ਦੀ ਦਰਾਜ਼ 'ਚ ਖਰੜਾ ਕੱਢਿਆ ਅਤੇ ਸੋਧ-ਸੁਧਾਈ ਉਪਰੰਤ ਛਪਣ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਪੁਸਤਕ 'ਜੀਵ-ਨਸਲ ਦੀ ਉਤਪਤੀ' ਛਪੀ ਅਤੇ ਹੱਥੋ-ਹੱਥ ਵਿਕੀ ਤਾਂ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਤੂਫਾਨ ਹੀ ਆ ਗਿਆ। ਡਾਰਵਿਨ ਦਾ ਤੌਖਲਾ ਸੱਚਾ ਸਾਬਿਤ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਮਨਘੜਤ ਕਿੱਸਾ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਪ੍ਰਮਾਣ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਡਾਰਵਿਨ ਨੂੰ ਵੀ ਸੰਤਾਨ ਦਾ ਏਲਚੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਜਦੋਂਕਿ ਉਸ ਜਿਹਾ ਨੇਕ ਅਤੇ ਸਦਾਚਾਰ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਇਮਾਨਦਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਲੱਭਿਆ ਵੀ ਮਿਲਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਸਮਾਂ ਬੀਤਦਾ ਰਿਹਾ, 'ਕੁਦਰਤੀ ਚੋਣ' ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਇੱਕ ਇੱਕ ਕਰਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ 'ਚ ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਅੱਜ ਉਦੋਂ ਹੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਅਦਿੱਖ ਐਟਮ ਦੀ ਹੋਂਦ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਅਸੀਮ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ 'ਚ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨ ਲਈ ਡਾਰਵਿਨ ਦੀ ਸੋਚ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੀਵਨ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਹੈ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਇਸ ਲਈ ਮਹੱਤਵ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਨਵੀ ਹੋਂਦ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਸੁਲਝਾਉਣ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਲਈ ਜੀਵਨ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ 'ਚ ਹੀ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਝ ਸਕਣਾ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਡਾਰਵਿਨ ਦੀ ਸੋਚ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ?

ਡਾਰਵਿਨ ਦੀ ਸੋਚ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਾਡੀ ਹਉਮੈ ਲਈ ਵੰਗਾਰ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਡੀ

ਹਉਮੈ ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵਣਮਾਨਸ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਹਾਂ ਅਤੇ ਚਿੱਪੌਂਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਚਚੇਰੇ ਭਰਾ ਵਾਲੇ ਸਬੰਧ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਹੋਰਨਾਂ ਜਾਨਵਰਾਂ ਜਿਹੇ ਜਾਨਵਰ ਹੀ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਲੱਗਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਸਾਡੀ ਹੋਂਦ ਨਿਰਮਿਤਵ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਾਨਵੀ ਕਦਰਾਂ 'ਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਸਾਡਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਵਿਅਰਥ ਹਨ।

ਅਜਿਹੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਵਿਗਿਆਨ ਆਸਰੇ ਜੀਅ ਰਹੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ 'ਚ ਇਸ ਮੰਤਵ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਕਿ ਸਕੂਲਾਂ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਡਾਰਵਿਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਜਾਂ ਸੁਣਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਅੱਜ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ 'ਚ ਘੁਸਰ-ਮੁਸਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਤਾਂ ਇਹ ਹਾਲ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵਨ ਬਿਤਾਉਣ ਲਈ ਅਸੀਂ ਜਿਸ ਜਿਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਉਸ ਉਸ ਦੀ ਹਾਮੀ ਪ੍ਰਮਾਣ ਨਹੀਂ ਭਰ ਰਹੇ ਅਤੇ ਜਿਸ ਜਿਸ ਦੀ ਹਾਮੀ ਪ੍ਰਮਾਣ ਭਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਸ ਉਸ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਮੂੰਹ ਮੋੜ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

ਯੂਰੋਪ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਤਕਰੀਬਨ 80 ਫ਼ੀਸਦੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹੋਏ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਵਣਮਾਨਸ ਤੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਨੂੰ ਮਨਘੜਤ ਕਿੱਸਾ

ਸਮਝਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸਮਝ ਦਾ ਆਧਾਰ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਉਹ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਿਵੇਂ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਸਾਡੇ ਵਤੀਰੇ 'ਚੋਂ ਵਣਮਾਨਸ ਦਾ ਝਾਉਲਾ ਵੀ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਦਾਚਾਰਕ ਬੰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਜਿਹਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਸੁਆਰਥ ਕਾਰਨ ਮਾਨਵੀ ਕਦਰਾਂ ਨਿਲਾਮ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਅਤੇ ਵਿਭਚਾਰ ਸਿਖਰ ਛੋਹ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੰਗੇ-ਫਸਾਦ ਅਤੇ ਮਾਰ-ਧਾੜ ਆਮ ਹਨ।

ਸਤਿ ਅਤੇ ਪੱਤ ਦਾਅ 'ਤੇ ਲੱਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਵਣਮਾਨਸੀ ਵਤੀਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਕੁਝ ਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਅਖੌਤੀ ਇਲਾਹੀ ਰੰਗ 'ਚ ਰੰਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਧਰਮ ਤਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਸਤਿ ਦੇ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਸਤਿ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੀ ਅਰਥ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਰਮ 'ਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ। ਝੁੱਲਾਏ ਨਾ ਜਾਣ ਯੋਗ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੁਝਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਅਰਥ ਕਬਾਇਲੀ ਸੂਝ-ਸਮਝ ਨੂੰ ਮੁੜ ਮੁੜ ਉਤੇਜਿਤ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਧਰਮ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵਿਗਿਆਨ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਬਕੋਲ ਸ਼ਾਇਰ: ਜਿਹੇ ਕ੍ਰਿਸਮਾ ਕਿ ਯੂੰ ਦੇ ਰੱਖਾ ਹੈ ਹਮ ਕੇ ਫ਼ਰੋਬ, ਕਿ ਬਿਨ ਕਹੇ ਹੀ ਇਨਹੋਂ ਸਬ ਖਬਰ ਹੈ, ਕਿਆ ਕਹੀਏ।

East Bay

Regional Park District

Multicultural Trail Maintenance Day
Give your parks some extra LOVE.
JOIN US to maintain trails and to celebrate Cultural Diversity and Community.

When: Saturday, August 18th, 2018
8:30 a.m. to 12:30 p.m.

Where: Tilden Regional Park - Laurel Picnic Area
South Park Dr, Orinda, CA 94563

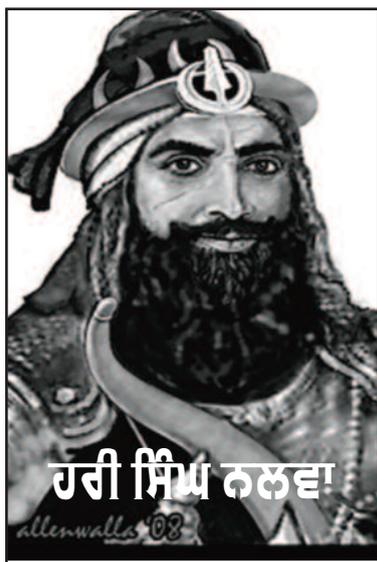
Wear: Participants should wear sturdy shoes, long sleeved t-shirt and pants, hat, sunscreen; and bring a water bottle and gloves.

RSVP by August 8th, 2018 to Laura Heywood
510-544-2200 or Lheywood@ebparks.org

Healthy Lunch Provided!

ਸੀ-ਹਰਫੀਆਂ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲਵਾ ਜੰਗ ਪਸ਼ੋਰ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਪਠਾਣਾਂ ਦੀ (ਸੀ-ਹਰਫੀ ਅੱਵਲ)

ਵਾਓ ਵਿਚ ਸਭ ਫੌਜ ਦੇ ਉਸ ਵੇਲੇ, ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕੀਤਾ ਫਰਮਾਨ ਲੋਕੋ। ਕਮਰਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਬੇਫਿਕਰ ਹੋ ਜਾਓ ਸਾਰੇ, ਕਰੋ ਜੰਗ ਦਾ ਨਾ ਸਮਾਨ ਲੋਕੋ। ਦਿੱਤੇ ਭੇਜ ਵਕੀਲ ਅਸਲੀ ਸੱਭੇ ਕਾਰਨ ਰੋਕਣੇ ਮਿਲੇ ਪਠਾਣ ਲੋਕੋ।

ਕਾਦਰਯਾਰ ਸਭ ਸੁਲਾਹ ਤੇ ਹੋਈ ਰਾਜੀ, ਓਸੇ ਗਲ ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਾਣ ਲੋਕੋ।26।

ਹੋ ਹੋਯਾ ਸੀ ਕੌਲ ਕਰਾਰ ਇਹੋ, ਕਰੇ ਹੁਕਮ ਸਰਕਾਰ ਪਸ਼ੋਰ ਅੰਦਰ। ਅਤੇ ਦੇਸਤ ਮੁਹੰਮਦ ਰਹੇ ਕਾਇਮ, ਸਦਾ ਆਪਣੀ ਰਈਅਤ ਦੀ ਗੌਰ ਅੰਦਰ। ਗਜ਼ਨੀ ਚੀਨ ਮਚੀਨ ਤੇ ਅਰਬ ਕਾਬਲ, ਭਾਵੇਂ ਰਹੇ ਕੰਧਾਰ ਦੀ ਠੌਰ ਅੰਦਰ। ਕਾਦਰਯਾਰ ਸਰਦਾਰ ਦੇ ਰਹਿਣ ਸੰਦੀ, ਜਗ੍ਹਾ ਚੰਗੀ ਹੈ ਸ਼ਹਿਰ ਲਹੌਰ ਅੰਦਰ।27।

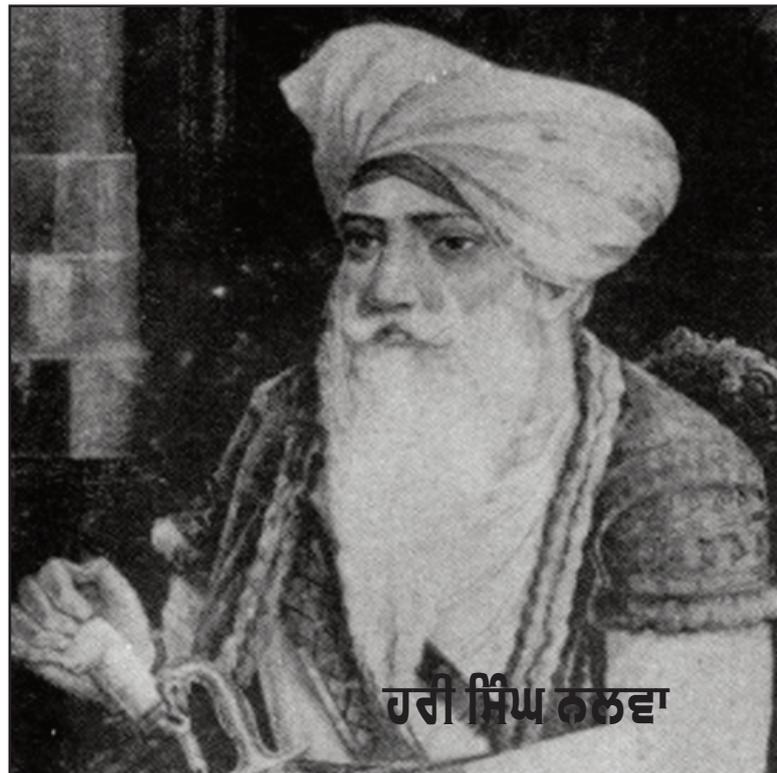
ਲਾਮ ਲੋਕਾਂ ਪਠਾਣਾਂ ਨੂੰ ਖਬਰ ਨਾ ਸੀ, ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਸੈਦਾਨ ਵਿਚ ਮਰ ਗਿਆ। ਏਸੇ ਵਾਸਤੇ ਦੇਸਤ ਮੁਹੰਮਦ ਜੇਹਾ, ਸੁਲਾਹ ਨਾਲ ਵਕੀਲਾਂ ਸੀ ਕਰ ਗਿਆ। ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਸਰਦਾਰ ਦੀ ਧਮਕ ਭਾਰੀ, ਉਹਦੇ ਜੰਗ ਤੋਂ ਤੰਗ ਹੋ ਡਰ ਗਿਆ। ਕਾਦਰਯਾਰ ਮੀਆਂ ਜਾਣੇ ਖਲਕ ਸਾਰੀ, ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਪਸ਼ੋਰ ਵਿਚ ਲੜ ਗਿਆ।28।

ਅਲਫ ਆਪਣੇ ਕੌਲ ਤੇ ਰਹਿਣ ਸਾਬਤ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੱਬ ਵਡਿਆਵਦਾ ਈ।

ਉਧਰ ਦੇਸਤ ਮੁਹੰਮਦ ਵੀ ਪਰਤ ਆਇਆ, ਤੋ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਜਾਂਵਦਾ ਈ। ਅਤੇ ਚੰਦਨ ਚਿੱਖਾ ਬਣਾਇਕੇ ਜੀ, ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਸਸਕਾਰ ਕਰਾਂਵਦਾ ਈ। ਕਾਦਰਯਾਰ ਲਗਾ ਕੇ ਬਹੁਤ ਦੌਲਤ, ਵੱਡੀ ਉਚੀ ਸਮਾਧ ਬਣਾਂਵਦਾ ਈ।29।

ਯੇ ਯਾਦ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਨੂੰ, ਸਰਕਾਰ ਮੁੜ ਪਰਤ ਕੇ ਆਂਵਦੀ ਏ। ਉਪਰ ਕਿਲ੍ਹੇ ਜਮਰੌਦ ਦੇ ਖੂਬ ਪਹਿਰਾ, ਹੱਥੀਂ ਆਪਣੀ ਚਾ ਬਹਾਂਵਦੀ ਏ। ਅਤੇ ਆਪ ਪਸ਼ੋਰ ਵੱਲ ਜਾਇਕੇ ਜੀ, ਆਪਣਾ ਤਖਤ ਤਸੱਲਤ ਜਮਾਂਵਦੀ ਏ। ਕਾਦਰਯਾਰ ਮੀਆਂ ਹਰ ਸਿੰਘ ਸੰਦਾ, ਸਾਰੀ ਖਲਕ ਪਈ ਗੁਣ ਗਾਂਵਦੀ ਏ।30।

(ਨੋਟ- ਇਹ ਰਚਨਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਸੰਪਾਦਿਤ ਕਿਤਾਬ ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਹੈ) ਡਾ ਨਿੰਦੀ ਸੰਧੂ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਅਤੇ ਧੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਡਾਟ ਕਾਮ

ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲਵਾ

ਆਪ ਦਾ ਕਾਟੋ 'ਕਲੇਸ਼: ਸਿਆਸੀ ਇਲਾਜ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਆਪ ਹੀ ਅਧਰੰਗ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ

ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਸਾਧ ਦੇ ਡੋਲੂ ਵਾਂਗ ਮਾਂਜ ਦਿੱਤੀ। ਉਸਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਡਾ ਧਰਮਵੀਰ ਗਾਂਧੀ, ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ, ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਛੋਟੇਪੁਰ ਅਤੇ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਘੁੱਗੀ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਉਪਰ ਤਲਵਾਰ ਚਲਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪੈਰੀਂ ਆਪ ਕੁਰਾਤਾ ਮਾਰਿਆ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਖੋਖਲਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਬਠਿੰਡਾ ਦੀ ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਕਾਨਫਰੰਸ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਦੋਫਾਤ ਪਾ ਕੇ ਸੇਹ ਦਾ ਤਕਲਾ ਗੱਡੇਗੀ। ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਨੂੰ ਆਮ

ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨੇਤਾ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਰਟੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿਚ ਤਰਬੱਲੀ ਮੱਚ ਗਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਟੁੱਟਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣਾ ਅਸੰਭਵ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਰਟੀ ਬਿਖਰਨ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਦੋਫਾਤ ਵੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਸਦਾ ਭਵਿੱਖ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੋਕ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਚੰਗਾ ਬਦਲ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਪ੍ਰੰਤੂ ਹੁਣ ਉਹ ਵੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦੇ ਆਲਮ ਵਿਚ ਹਨ। ਅਰਵਿੰਦ

ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਲਈ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇਕਮੁੱਠ ਰੱਖਣਾ ਹੀ ਵੱਡੀ ਚਣੌਤੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਧਾਨਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਅਸੰਤੋਸ਼ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਚੁਪ ਗੁਪ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਕੰਵਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਵਿਧਾਨਕਾਰ ਨੇ ਤਾਂ ਵਿਧਾਨਕਾਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਪੋਕਸਮੈਨ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਵੀ ਧਮਾਕੇ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ 9 ਵਿਧਾਨਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਸਿਸੋ-ਧੀਆ ਨੇ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਬਠਿੰਡੇ ਵਿਖੇ ਪਾਰਟੀ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀ ਕਨਵੈਨ-ਸ਼ਨ ਵੀ ਬੁਲਾ ਲਈ ਹੈ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨਕਾਰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੋ ਧੜੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਧੜਾ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰੇ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਤੇ ਖੁਸ਼ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਧੜਾ ਖਹਿਰਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਡੱਟ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਅਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵਰਕਰ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਔਖੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਧਮਾਕਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਧਾਨਕਾਰ ਪਾਰਟੀ ਦੋਫਾਤ ਹੋਣਾ ਤਾਂ ਤਹਿ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲਗਪਗ ਅੱਧੇ ਜਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਅਸਤੀਫੇ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਸਿਆਸੀ ਇਲਾਜ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਆਪ ਹੀ ਅਧਰੰਗ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਾਰੇ ਸੀਨੀਅਰ ਨੇਤਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਨਿਗਾਹਾਂ ਲਾ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਖਿਚੋਤਾਣ ਵੱਧ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਵੱਲ ਸਾਰੇ ਲਾਲਚੀ ਨਿਗਾਹਾਂ

ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ

ਨਾਲ ਵੇਖ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਲਈ ਸਾਜਸ਼ਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਛੋਟੇਪੁਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖੂਨ ਪਸੀਨੇ ਨਾਲ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਉੱਪਰ ਤੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਹੀ ਮਾਮੂਲੀ ਗੱਲ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾਕੇ ਕਿ ਕਿਤੇ ਉਹ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਾ ਬਣ ਜਾਵੇ, ਇੱਕ ਸੀਨੀਅਰ ਲੀਡਰ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਕਹਿਣ ਉਪਰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚੋਂ ਮੱਖਣ ਵਿਚੋਂ ਵਾਲ ਕੱਢਣ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਹਰ ਦਾ ਰਸਤਾ ਵਿਖਾ ਦਿੱਤਾ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਇਸਦਾ ਬੁਰਾ ਮਨਾਇਆ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਕੇ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਿਰਕਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਛੋਟੇਪੁਰ ਵਰਗੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਅਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਦਾ ਬਦਲ ਇਕ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਅਨਾੜੀ ਕਲਾਕਾਰ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਘੁੱਗੀ ਬਣਾਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੀ ਹਿੱਕ ਤੇ ਮੂੰਗ ਦਲ ਦਿੱਤੀ। ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਹਰ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰਾਇ ਲਈ ਜਾਇਆ ਕਰੇਗੀ। ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਆਈਆਂ ਤਾਂ ਹਰ ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਟਿਕਟ ਦਾ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਬਣ ਬੈਠਾ। ਇਕ-ਇੱਕ ਹਲਕੇ ਵਿਚ 100-100 ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣ ਗਏ। ਟਿਕਟਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਵਿਚ ਮੁਲਾਹਜੇਦਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਰਿਹਾ। ਕਈ ਯੋਗ ਉਮੀਦਵਾਰ ਅਣਡਿੱਠ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਵਾਲੰਟੀਅਰਾਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਸਗੋਂ ਦੂਜੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਆਏ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੇ ਭੁੱਖੇ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਸਤ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਟਿਕਟਾਂ ਦੇ ਕੇ ਨਿਵਾਜ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸਦਾ ਵਾਲੰਟੀਅਰਾਂ ਨੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਘਰ ਘਰ ਅਤੇ ਗਲੀ ਗਲੀ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਕੇ ਘੱਟਾ ਫੱਕ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਿਸਦਾ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਬਣਦੀ ਬਣਦੀ ਰਹਿ ਗਈ। ਫਿਰ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤਕੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਬਣਕੇ ਉਭਰੀ। ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਫੂਲਕਾ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 22 'ਤੇ)

Quick Lube & Smog

We rent U-HAUL

OIL CHANGE & SMOG CHECK STATION

SUKHWINDER BHELLA

gogibhella@gmail.com

691 W. Tennyson Rd

Hayward, CA 94544

PH 510-757-6775

FAX 510-292-0330

ਪੰਜਾਬ ਵੀ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਲ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਵਾਅਦੇ ਦਾ ਮਖੌਲ ਉਡਾਇਆ। ਉਹ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਾਕਾਮ ਵੀ ਰਹੇ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵੀ ਤਸੱਲੀ ਜਿਹੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਭ ਦੇ ਭੁਲੇਖੇ ਦੂਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਖੁਆਬ ਸੱਚਮੁੱਚ ਗ਼ੈਰ-ਹਕੀਕੀ ਸੀ? ਕੀ ਪੰਜਾਬ ਸੱਚਮੁੱਚ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਜਾਂ ਟੋਰਾਂਟੋ ਜਾਂ ਖੁਆਬਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਧਰਤੀ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ?

ਮੀਡੀਆ ਵਿੱਚ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਤ੍ਰਾਹ ਕੱਢਣ ਵਾਲੇ ਅੰਕੜੇ ਨਸ਼ਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਵਿਦੇਸ਼ ਭੇਜ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਇਸ ਸਾਲ ਦਾ ਕੁੱਲ ਖਰਚਾ 27000 ਕਰੋੜ ਤੋਂ 60000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੈ। ਫਰਕ ਸਿਰਫ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ ਭੇਜਣ ਲਈ ਪਹਿਲੇ ਸਾਲ ਦਾ ਖਰਚਾ ਭੇਜ ਰਹੇ ਹੋ ਜਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਥੇ ਪੁੱਜੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਹੋਰ ਖਰਚ ਭੇਜ ਰਹੇ ਹੋ।

ਇੱਕ ਤੱਥ ਤਾਂ ਐਨ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ: ਪੰਜਾਬ ਕੋਲ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਜੋਗੀ ਸਮਰੱਥਾ ਤੇ ਸਰੋਤ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੈਸੇ ਦਾ ਮੁੱਲ ਮੁੜਨ ਦਾ ਯਕੀਨ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਖਰਚ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਅਤੇ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਦਾ ਖਰਚਾ 27000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਨੂੰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਅਕ ਢਾਂਚੇ 'ਤੇ ਖਰਚਣ ਲਈ ਇਹ ਖਾਸੀ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਹੈ। ਰਾਤੋ-ਰਾਤ ਕਾਇਮ ਕਲਪ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਵੰਗਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੈਸਾ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਨਹੀਂ, ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਕਿਵੇਂ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਹੁਣ ਤੱਕ ਅਜਿਹਾ ਹੋਇਆ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ?

ਇਹ ਤਾਂ ਹੁਣ ਸਪਸ਼ਟ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ

ਹੈ; ਇਹ ਭਾਵੇਂ ਸੜਕਾਂ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੈ, ਸਕੂਲਾਂ ਦਾ ਜਾਂ ਫਿਰ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦਾ। ਸੂਬਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਤੇ ਮਿਹਨਤ ਸਦਕਾ ਮੁਕਾਬਲਤਨ ਅਜੇ ਵੀ ਅਮੀਰ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਵੇਸ਼ ਲਈ ਸਿਰਫ ਮੰਚ ਅਤੇ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਕੁਝ ਇਸ ਵੰਗ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਉਸਰ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਧਿਆਨ ਵੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਖਾਤਰ ਮੁੱਲ ਤਾਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੀ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਨਾ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਏ, ਜਿਵੇਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅਕਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਨਿਵੇਸ਼ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਅੰਦਰ ਗੁਰਬਤ ਮਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਵਿਦਿਅਕ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਖੁੱਲ੍ਹੇ, ਲੋੜ ਆਧਾਰਿਤ ਵਜ਼ੀਫ਼ਿਆਂ (ਸਿਰਫ ਮੈਰਿਟ ਦੇ

ਨਿਕਾਸ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਇੱਥੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਅਪ੍ਰਸੰਗਕਤਾ ਨਸ਼ਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਤੇ ਅਹਿਮ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਤੋਂ ਜਿੰਨੇ ਪੈਸੇ ਬਟੋਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਇਵਜ਼ ਵਿੱਚ ਓਨੀ ਮਿਆਰੀ ਵਿਦਿਆ ਮੁਹੱਈਆ ਵੀ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ? ਸਾਡੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਅੱਜ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਨਵਿਆਉਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀਆਂ ਹਨ।

ਸਾਡੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਅਪ੍ਰਸੰਗਕ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਅਗਲਾ ਪੱਖ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ। ਨੌਕਰੀਆਂ ਕਿਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਹਨ; ਇੱਕ ਤਾਂ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਮਿਆਰ ਬਹੁਤ ਨੀਵਾਂ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ, ਅਰਥਚਾਰੇ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਅਗਾਂਹ ਨੌਕਰੀਆਂ ਪੈਦਾ

ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ ਉੱਤੇ ਦਬਾਅ ਘਟੇਗਾ। ਅਗਲਾ ਨੁਕਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਕਤ ਕੋਈ ਰਕਮ ਵਾਪਸ ਘੱਲਵਾਉਣਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਇੱਥੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮੁੱਕਦੀ। ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਸ ਮ ਆ ਿ ਜ ਕ -

ਕੁਲਜੀਤ ਬੈਂਸ

ਆਰਥਿਕ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਿਆਸੀ ਨਤੀਜੇ ਵੀ ਹਰ ਹਾਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੀ ਇੰਨੀ ਜਲਦੀ ਤੋਟ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪੈਣ ਲੱਗੀ ਪਰ ਜੇ ਲੋਕ ਇੱਥੋਂ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਤਬਕਾ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ ਤੇ ਸਰੀਰਕ ਪੱਖੋਂ ਤਕੜਾ ਹੈ; ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਵਿੱਤੀ ਵਸੀਲੇ ਵੀ ਹਨ।

ਇਹ ਉਹੀ ਪੱਖ ਹਨ ਜੋ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀਆਂ ਲਈ ਨਫਾ ਕਮਾਉਣ ਤੇ ਹੋਰ ਮੌਕੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕੈਨੇਡਾ ਵੱਲ ਉਡਾਰੀ ਸਦਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ ਰਹਿਣੀ; ਇਹ ਸਿਰਫ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਲੋੜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪਰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭਰੋਸੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਖੋਰਾ ਲੱਗ ਚੁੱਕਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਵਿੱਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਅਤੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵੀ। ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਸਿਆਸੀ ਇੱਛਾ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਰ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਅਗਲਾ ਕਦਮ ਉਠਾਏ ਜਿਸ ਨਾਲ ਧਾੜਵੀ ਧਨਾਚਾਂ ਨੂੰ ਕਮਾਈ ਦਾ ਦਾਅ ਖੇਡਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ) ਨੂੰ ਹੱਲਸ਼ੇਰੀ ਦੇਣੀ ਪਵੇਗੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤੇ ਵਿਕਸਿਤ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਹਾਲ ਹੀ ਦੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸੱਚਮੁੱਚ ਵੱਡਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਸਾਲ ਇਹ ਭਾਵੇਂ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਹਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਆਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਅਚਾਨਕ ਤਿੱਖੀ ਗਿਰਾਵਟ ਆਈ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਕੈਨੇਡਾ ਵੱਲ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਇੰਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੋ ਰਿਹਾ

ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਅਰਥਚਾਰੇ ਵਾਲਾ ਮਸਲਾ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਵੀ ਫਿਕਰ ਵਾਲਾ ਮਸਲਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਮੁਲਕ ਵਿੱਚ ਬਣ ਰਹੇ ਖਰਾਬ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹੌਲ ਖਿਲਾਫ਼ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਇਸ ਸਾਲ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ਡੇਢ ਲੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਿਦਿਆ ਖਾਤਰ ਵਿਦੇਸ਼ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰ ਗਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੇ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ। ਇਸ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਪਿਛਾਂਹ ਰਹਿ ਗਏ

ਅਮਰਿੰਦਰ ਦੀ ਦੋਸ਼ਮੁਕਤੀ ਛੱਡ ਗਈ ਕਈ ਸਵਾਲ

ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਜ਼ਮੀਨ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਬਰੀ ਹੋਣ ਬਾਅਦ ਦਿੱਤਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ, ਕਿ ਇਹ ਕੇਸ ਸਿਆਸੀ ਬਦਲਾਖੋਰੀ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ 500 ਸੁਣਵਾਈਆਂ, ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਤੇ ਅਦਾਲਤੀ ਸਮੇਂ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਕਾਫੀ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ: “ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ (ਸਿਆਸੀ ਬਦਲਾਖੋਰੀ ਦੇ ਕੇਸ) ਨਹੀਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ। ਇਹ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਲਈ ਚੰਗੀਆਂ ਨਹੀਂ।” ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ (ਜੋ ਸਿਆਸਤ ਜਾਂ ਵਿਜ਼ੀਲੈਂਸ ਬਿਓਰੋ ਵਿੱਚ ਹਨ) ਖਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੇਗੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਣਾ ਪਿਆ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦਾ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਸੰਤ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦੇ ਆਏ ਹਨ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਹੋਰ ਕਈ ਕੇਸ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਜੇ ਲੜਨੇ ਹਨ- ਇਹ ਕੇਸ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਕਾਲੇ ਧਨ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਬਣਾਉਣ, ਬੇਹਿਸਾਬੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜੁਟਾਉਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਵਿਜ਼ੀਲੈਂਸ ਬਿਓਰੋ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਐਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ (ਈਡੀ) ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਜੀ ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਸਵਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ: ਵਿਜ਼ੀਲੈਂਸ ਆਪਣੇ ਬੌਸ ਉੱਪਰ ਕਿਵੇਂ ਕੇਸ ਚਲਾ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਜਵਾਬ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਐਫਆਈਆਰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਦਲਾਂ ਨਾਲ “ਮਿਲੇ ਹੋਣ” ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਕਨਸੇਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਵਿਜ਼ੀਲੈਂਸ ਦੇ ਇੱਕ ਸਾਬਕਾ ਐਸਐਸਪੀ ਨੇ ਇਹੀ ਦੋਸ਼ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲਿਖਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਇਆ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਅਮਰਿੰਦਰ ਤੇ ਬਾਦਲ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਦੋਸ਼ਮਣੀ ਜੱਗ ਜਾਹਿਰ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ, ਤੇ ਮੁਲਕ ਅੰਦਰ ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਵੀ, ਪੁਲੀਸ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਆਕਾਵਾਂ ਤੋਂ ਦਬਾਅ-ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਆਓ, ਇਸ ਉੱਪਰ ਝਾਤ ਮਾਰੀਏ ਕਿ ਦੂਜੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਉਦੋਂ ਕੀ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਥੋਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬੈਂਜਾਮਿਨ ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਉੱਪਰ ਇੱਕ ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਮੁੱਲ ਦੇ ਭੋਜਨ ਲਈ

ਸਰਕਾਰੀ ਧਨ ਦੀ ਗ਼ੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਰਸੋਈਏ ਨੂੰ ਹੋਰ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਹ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅੱਠ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਜਾਂ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਪੁੱਛਗਿਛ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਘਬਰਾਉਂਦੇ।

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਅਹੁਦੇ ਉੱਪਰ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ 2016 ਦੀਆਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਰੂਸ ਦੀ

ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਸਪੈਸ਼ਲ ਕੌਂਸਲ ਰੋਬਰਟ ਮੁਇਲਰ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦਬਾਵਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਪਣੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਐਫਬੀਆਈ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜੇਮਸ ਕੌਮੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਬਰਤਰਫ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਨੇ ਟਰੰਪ ਬਾਰੇ ਬੜੀ ਧਮਾਕਾਖੋਜ਼ ਕਿਤਾਬ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਮਰੀਕਨ ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਉਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕ ਆਜ਼ਾਦ ਐਫਬੀਆਈ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਨਿਗੂ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਮੁਲਕ ਅੰਦਰ ਹੋਰ ਬਾਈ ਸਭ ਪੁਲੀਸ ਮੁਖੀ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਹਿਮ-ਕਰਮ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਕੰਮ-ਕਾਰ ਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰੀ, ਬੇਲਾਗ

ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਅਥਾਰਿਟੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਦਬਾਵਾਂ ਦਾ ਜਨਤਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਝੁਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਆਕਾਵਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚੋਰ-ਮੋਰੀ ਲੱਭ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਅਮਰਿੰਦਰ ਕੇਸ ਅਜਿਹੀਆਂ ਬੇਸੁਆਦ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਉੱਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਮਿਸਾਲ ਹੈ।

ਮੁਹਾਲੀ ਅਦਾਲਤ, ਜਿਸ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਦੋ ਸੈੱਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇੱਕ ਸੈੱਟ ਵਿਜ਼ੀਲੈਂਸ ਵੱਲੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ 'ਤੇ 2008 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਧੋਖਾਧੜੀ, ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਵਿਜ਼ੀਲੈਂਸ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਚ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ। ਦੂਜਾ ਸੈੱਟ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ 2014 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਜ਼ੀਲੈਂਸ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ (ਐੱਸਆਈਟੀ) ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਚ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨਾਲ ਛੇਤਛਾੜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ, ਤਾਕਤ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ, ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਛੋਟ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਕੀਤੀ

ਗਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਲੰਘਣਾ ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇ। ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਦੂਜੀ ਜਾਂਚ ਸਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਦਾਲਤ ਐਫਆਈਆਰ ਮਨਸੂਖ ਕਰਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।” ਜੱਜ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਐਫਆਈਆਰ ਮਨਸੂਖ ਕਰਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਵਿਜ਼ੀਲੈਂਸ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਉੱਪਰ ਕਿੰਤੂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਹਾਲਾਂਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ (ਵਿਜ਼ੀਲੈਂਸ) ਨੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਆਕਾਵਾਂ ਦੀ ਤਾਅਬੇਦਾਰੀ ਦਾ ਵਸੀਲਾ ਬਣਾ ਲਿਆ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਸੱਤਾ 'ਤੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ। ਇੱਕ ਡੀ ਜੀ ਪੀ ਵੱਲੋਂ ਦੂਜੇ ਦੇ ਡੀਜੀਪੀ ਉੱਪਰ ਲਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ (ਬਗੈਰ ਜਾਂਚ ਕਰਾਏ) ਦੇਣ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਡੀਜੀਪੀ ਸੁਰੇਸ਼

ਅਰੋੜਾ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੇਠ ਵਿਜ਼ੀਲੈਂਸ ਬਿਓਰੋ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਇੰਪਰੂ-ਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਜ਼ਮੀਨ ਕੇਸ ਅਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਸਿਟੀ ਸੈਂਟਰ ਧਾਂਦਲੀ ਕੇਸ, ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ, ਐਫਆਈਆਰ ਮਨਸੂਖ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਪੇਟਲਾ ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਤਜਰਬਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ 2010 ਵਿੱਚ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰੀ ਬਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉੱਪਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਜੀਟੀ ਰੋਡ ਨੇੜੇ ਪੈਂਦੇ 32 ਏਕੜ ਦੇ ਪਲਾਟ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਫਰਮ ਨੂੰ ਛੋਟ ਦੇ ਕੇ 130 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਸੀ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸਰਕਾਰੀ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਰਾਹੀਂ ਲਿਆ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਵਿਜ਼ੀਲੈਂਸ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਦਾ ਲਿਹਾਜ਼ਾ ਜਾਂ ਗਤਬਤ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਾਰਜ ਪਾਲਿਕਾ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਪਾਲਿਕਾ ਨੇ ਗ਼ੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਕਦਮ ਉਠਾਏ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ-ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਦਨ ਵਿੱਚੋਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਹਰੀਸ਼ ਢਾਂਡਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਹਾਊਸ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਕੇ ਜਾਂਚ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਸਮਾਂ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਬਾਅਦ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ 10 ਸਤੰਬਰ 2008 ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਦਨ ਦੀ ਵਿਧਾਇਕੀ ਦੇ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਉਣਾ 'ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਗ਼ੈਰ ਵਾਜਬ' ਸੀ।

ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ

ਮੁਲਕ ਦੀ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਰਫ਼ਤਾਰ

ਡਾ. ਸਿਆਮ ਸੁੰਦਰ ਦੀਪਤੀ

ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਲਕ ਵਾਸੀ ਲਈ ਇਹ ਸਚਮੁੱਚ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਤਸੱਲੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਕ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਕਾਫ਼ੀ ਤੇਜ਼ ਹੈ। ਅੱਜ ਮੁਲਕ ਦੇ ਕੁਲ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦ (ਜੀਡੀਪੀ) ਦੀ ਦਰ 7.1 ਫੀਸਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਛੇਵੀਂ ਵੱਡੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸ ਕੇ ਵੀ ਉਭਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਫਰਾਂਸ ਵਰਗੇ ਵਿਕਸਿਤ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ; ਭਾਵੇਂ ਅਮਰੀਕਾ, ਚੀਨ, ਜਪਾਨ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਅਤੇ ਜਰਮਨੀ ਸਾਥੋਂ ਅੱਗੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦੋ ਰਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਾਪਤੀ 'ਤੇ ਮਾਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੀਡੀਪੀ ਦਰ ਮੁਲਕ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਜੀਡੀਪੀ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਦੇਖਦੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਕ ਅੰਦਰ ਸਾਮਾਨ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਹ ਮਾਲਜ਼ ਤੇ ਸੌਂਪਿੰਗ ਸੈਂਟਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਕ ਵੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਣ-ਵਿਕ ਰਹੇ ਮਾਲ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਦੋ ਪਿਰਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਯਕੀਨਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਵੱਡਾ ਸਨਅਤਕਾਰ ਹੈ ਤੇ ਵੇਚ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਥੋਕ ਤੇ ਚਾਹੇ ਪਰਚੁਨ; ਦੂਸਰਾ ਹੈ ਮੁਲਕ ਜਿਸ ਕੋਲ ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਹੋਏ ਮਾਲ ਰਾਹੀਂ ਟੈਕਸ ਇਕੱਠਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਨਅਤਕਾਰ ਆਪਣਾ ਮਾਲ ਵੇਚ ਕੇ ਆਪਣਾ ਘੇਰਾ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ; ਪਰਚੁਨ ਵਾਲਾ ਮਾਲ ਵੇਚ ਕੇ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਸੁਖ-ਸਹੂਲਤਾਂ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ; ਤੇ ਜਦੋਂ ਮੁਲਕ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿੱਚ ਪੈਸਾ ਇਕੱਠਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਮੁਲਕ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਸਮੂਹਿਕ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਲਕ ਨੇ ਟੈਕਸ ਰਾਹੀਂ ਜੋ ਮੁੱਖ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਹਨ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਨਾ ਜਿਵੇਂ ਸੜਕਾਂ, ਬਿਜਲੀ ਆਦਿ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ, ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਰਗੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣਾ। ਇਹ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਅਹਿਮ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਪਹਿਲੂ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਵਜੋਂ ਵੀ ਗਿਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੁਲਕ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਹਰ ਪਿੰਡ ਤੱਕ ਬਿਜਲੀ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਸੜਕਾਂ ਦਾ ਜਾਲ, ਖਾਸ ਕਰ ਛੋ-ਅੱਠ ਮਾਰਗੀ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸਵੇਅ ਦੀ ਗੱਲ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਸ਼ੇਰ ਨਾਲ ਉਭਾਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੜਕਾਂ ਆਖਰਕਾਰ ਕਿਸ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਪਹੁੰਚਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਫਲਾਈਓਵਰ ਅਤੇ ਪੁਲਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਦੂਰੀ ਸਗੋਂ ਹੋਰ ਵਧਾ

ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਖੈਰ! ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੀਕੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨਾ ਜਾਂਦਿਆਂ ਇੱਥੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੁੱਦੇ, ਸਿਹਤ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਸਾਡੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾਵਾਂ, ਸੰਸਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਬਾਹਰ, ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕੇਂਦਰੀ ਮੁੱਦਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਉਸਾਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵਿੱਚ 'ਮਨੁੱਖੀ ਸਰਮਾਏ' ਦਾ ਹੀ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ, ਵਿਉਂਤਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸੀਮਿਟ ਬਜਰੀ ਦੀ ਢੋਆ-ਢੁਆਈ ਤੱਕ। ਕੋਈ ਸਿਹਤਮੰਦ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਾਈ-ਸਿਖਲਾਈਯਾਫ਼ਤਾ ਸ਼ਖ਼ਸ ਵੱਧ ਅਤੇ ਵਧੀਆ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਯੋਜਨਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿੱਚ

ਇਹ ਦੋਹੇ ਪਹਿਲੂ ਹੀ ਹਾਸੀਏ 'ਤੇ ਹਨ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਸੱਤਰ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਜਾਣ ਲਈਏ, ਖਾਸ ਕਰ 1990 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾ (ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਉਦਾਰੀਕਰਨ ਤੇ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਆਈਆਂ ਹਨ), ਤਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ 1991 ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿਹਤ ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਵਾਅਦੇ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਇਕ ਫੀਸਦੀ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਵੀ ਇਹ 1.2 ਫੀਸਦੀ ਹੈ ਤੇ ਵਾਅਦਾ ਹੈ ਕਿ 2025 ਤੱਕ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ 2.5 ਫੀਸਦੀ ਕਰ ਦਿਆਂਗੇ। ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕ ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਅਤੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਜੋ ਸਾਡੇ ਨਾਲੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਪਿੱਛੇ ਤੇ ਗਰੀਬ ਹਨ, ਵਿਚ ਇਹ 2 ਤੋਂ 3 ਫੀਸਦੀ ਹੈ।

ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੀ ਜਿਸ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੀ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਮਾਣ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ੀ ਉਦਾਰ ਨੀਤੀਆਂ ਤਹਿਤ 1991 ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ 8 ਤੋਂ 9 ਫੀਸਦੀ ਤਕ ਵੀ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ ਪਰ ਸਿਹਤ ਉਦੋਂ ਵੀ ਕਤਾਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ

ਸੀ। ਉਦਾਰ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਨੇ ਬਹੁਤਾ ਫਾਇਦਾ ਸਨਅਤੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਜੋ ਲਾਭ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸੋਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਗਿਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਦਰਅਸਲ ਅਸੀਂ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਣ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜੋ ਅਮੀਰਾਂ ਲਈ ਤਾਂ ਠੀਕ ਸੀ ਪਰ ਗਰੀਬ, ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਰਹਿੰਦੇ ਲੋਕ, ਆਦਿਵਾਸੀ, ਦਲਿਤ, ਝੁੱਗੀ-ਝੱਪੜੀ ਵਾਲੇ ਸਗੋਂ ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹੀਆਂ ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿ ਗਏ। ਸਿਹਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ 1991 ਤੋਂ 2011 ਤਕ ਕਾਫ਼ੀ ਕੁਝ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤਾ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਵੀ

ਨਜ਼ਰ ਆਵੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਬਾਲ ਮੌਤ ਦਰ 81 ਤੋਂ ਟੁੱਟ ਕੇ 47 ਹੋ ਗਈ, ਮਾਵਾਂ ਦੀ ਗਰਭ ਦੌਰਾਨ ਮੌਤ ਦਰ 600 ਤੋਂ 200 ਤੱਕ ਆ ਗਈ, ਘੱਟ ਭਾਰ ਵਾਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦਰ 59.5 ਤੋਂ 43 ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਔਸਤਨ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਮਦਨ ਵੀ ਵਧੀ ਪਰ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਉਹ ਸਬਕ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜਿਸ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਹੈ ਜਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਫਰਾਂਸ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਵਡਿਆਈ ਖੱਟ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤੁਲਨਾ ਕੇ ਦੇਖਾਂਗੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਅਸਲੀ ਗੱਲ ਸਮਝ ਆਵੇਗੀ। ਵਿਕਸਿਤ ਮੁਲਕਾਂ, ਭਾਵ ਫਰਾਂਸ, ਜਰਮਨੀ, ਅਮਰੀਕਾ, ਜਪਾਨ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਨਾ ਕਰਕੇ ਜੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਦੀ ਹੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀ ਸਮਾਜਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਕਾਫ਼ੀ ਪਿੱਛੇ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਬਾਲ ਮੌਤ ਦਰ, ਮਾਵਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦਰ, ਘੱਟ ਭਾਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦਰ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 47, 61 ਅਤੇ 43 ਫੀਸਦੀ 'ਤੇ ਹਾਂ, ਉਥੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਰ 34, 42, 41 ਹੈ

ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਲੰਕਾ ਵਿੱਚ 11, 12, 21 ਹੈ। ਜੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਉਥੇ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਖਰੀਦ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੀਡੀਪੀ ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਨਾਲੋਂ ਅੱਧੀ ਹੈ।

ਜੇ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜੀਡੀਪੀ 'ਤੇ ਮਾਣ ਹੈ ਤਾਂ ਇਥੋਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਖਰੀਦ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿੱਚ ਸਾਡਾ ਮੁਲਕ 122ਵੇਂ ਥਾਂ 'ਤੇ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਦਿਹਾਤੀ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਔਸਤਨ ਆਮਦਨ 3490 ਰੁਪਏ ਹੈ ਜੋ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਜੀਅ ਦੀ 23 ਰੁਪਏ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਮੁਲਕ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਜੇ ਕੋਈ ਤੰਗ ਅਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅੰਕੜਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਹੈ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕੱਚ ਅਤੇ ਭਾਰ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦਾ 43 ਫੀਸਦੀ ਹੋਣਾ ਜੋ ਖੁਰਾਕ ਦੀ ਕਮੀ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਮਾਲ ਬਣ ਰਿਹਾ ਤੇ ਵਿਕ ਵੀ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਖਰੀਦ ਕੌਣ ਰਿਹਾ ਹੈ?

ਜੇ ਮੁਲਕ ਵਿੱਚ ਗਰੀਬੀ ਰੋਖਾ ਤੋਂ ਬੱਲੇ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰ ਲਈਏ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਸਿਰਫ਼ 27 ਕਰੋੜ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਗਰੀਬੀ ਰੋਖਾ ਤੋਂ ਕੁਝ ਕੁ ਅੰਸ ਉਪਰ ਵਾਲੇ ਵੀ ਕੋਈ ਬਹੁਤੇ ਸੌਖੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ, ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਜੀਐਸਟੀ ਨਾਲ ਵੱਧ ਟੈਕਸ ਇਕੱਠਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਤੇਲ, ਪੈਟਰੋਲ, ਸ਼ਰਾਬ ਨੇ ਵੀ ਮੁਲਕ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਭਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਹ ਪੈਸਾ ਲੱਗ ਕਿੱਥੇ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਇਸ ਵਾਧੇ ਦੀ ਝਲਕ ਸਿਹਤ ਬਜਟ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਵੱਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦੀ?

ਵਾਰ ਵਾਰ ਫਰਾਂਸ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਤੱਥ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ: ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਤਹਿਤ 188 ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦਾ ਥਾਂ 131ਵਾਂ ਹੈ ਅਤੇ ਫਰਾਂਸ ਦਾ 21ਵਾਂ। ਮੁਲਕ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੀ ਝਲਕ ਇੱਥੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦੀ? ਬਿਜਲੀ, ਸੜਕਾਂ, ਰੇਲਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਆਦਿ ਤਾਂ ਸਨਅਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪੈਸਾ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹੀ ਕੁਝ ਦੇਖਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਇਹ ਪੱਖ ਅਹਿਮ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਝਵਾਨ ਤੇ ਤਾਕਤਵਰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਿਆਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਬੋਲਦੇ ਵੀ ਹਨ ਤੇ ਲੜਦੇ ਵੀ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਪਹਿਲੂ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਭੁਗਤਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਹ ਸਦਾ ਇਹੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜੋ ਹਾਲਤ ਹੈ, ਉਹੀ ਬਣੀ ਰਹੇ। ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਡਲ ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸਨਅਤੀਕਰਨ ਦੇ ਰਾਹ ਕਿਉਂ ਨਾ ਪੈ ਸਕਿਆ ਪੰਜਾਬ?

ਸਰਲ ਤੇ ਸੌਖੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਕੋਣ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ 20ਵੇਂ ਦਰਜੇ ਉੱਤੇ ਜਾ ਡਿੱਗਣ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਂਜ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਾਵੇਂ ਪਸੰਦ ਕਰਨ ਜਾਂ ਨਾ, ਸਨਅਤ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਦਾਰੋਮਦਾਰ ਬਾਹਰੀ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਮਹਾਂਸੰਮੇਲਨਾਂ ਜਾਂ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧੀਆਂ ਬੈਠਕਾਂ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਅਗਾਂਹ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਵੀ ਜੁੜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਇਸ ਸਰਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸੱਤਾ ਵਾਲੇ ਸੂਬੇ ਉਪਰਲੀਆਂ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਤਾਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸ਼ੱਕ ਜਾਂ ਸਿਆਸੀ ਜੋੜ-ਤੋੜ ਦੇ ਖਦਸ਼ੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਸਨ; ਪਰ ਸਰਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਆਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਿਲੰਗਾਨਾ ਦਾ ਨੰਬਰ ਹੈ ਅਤੇ ਤੀਜਾ ਨੰਬਰ ਹਰਿਆਣਾ ਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਨੇ ਸਰਵੇਖਣ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਬਾਰੇ ਹਰ ਖ਼ਦਸ਼ਾ ਨਿਰਮੂਲ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਨਾਕਾਮੀ ਨੂੰ ਕਬੂਲਣ ਦਾ ਹੌਂਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਗਲੀ ਵਾਰ ਤੱਕ ਕਾਰਕਰਦਗੀ ਸੁਧਾਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਹਕੀਕਤ ਤੋਂ ਅੱਖਾਂ ਮੁੰਦ ਲਈਆਂ ਹਨ; ਤੇ ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਨਵੀਂ ਸਨਅਤ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਮਾੜੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮ

ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਅਤਿਕਿਆਂ ਦੀ ਕਨਸੇਮ ਹੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਦੀ ਕਮਾਨ ਸੰਭਾਲਦਿਆਂ ਹੀ ਸਨਅਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨ ਲਈ ਮੁੰਬਈ ਜਾਣ ਦੀ ਥਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿੱਲ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਥਾਂ ਸਿਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨੇਮ ਆਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਸਿਰ ਜੋੜ ਕੇ ਬੈਠਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ; ਪਰ ਅੰਬਾਨੀ ਜਾਂ ਅਡਾਨੀ ਨਾਲ ਪੰਜ-ਸਿਤਾਰਾ ਸੁੱਖ-ਆਰਾਮ ਅੰਦਰ ਬੈਠ ਕੇ ਸਲਾਹਾਂ ਜੋੜਨੀਆਂ ਸ਼ਾਇਦ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਕਰਸ਼ਕ ਅਤੇ ਸੁਰਖੀਆਂ ਬਟੋਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਜਾਪਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸਨਅਤਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਫੋਟੋ-ਸੈਸ਼ਨ ਸਨਅਤੀਕਰਨ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਪਏ ਇਹ ਟੋਏ ਨਹੀਂ ਲੁਕੇ ਸਕਦੇ: ਲਾਲ ਫੀਤਾਸ਼ਾਹੀ ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਭੀੜ-ਭੜੱਕਾ, ਆਵਾਜਾਈ ਦਾ ਘੜਮੱਸ, ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ, ਪੌਣ ਤੇ ਪਾਣੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ, ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ, ਜਾਨ-ਮਾਲ ਲਈ ਜੋਖਿਮ ਆਦਿ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਸਨਅਤ ਦੇ ਰਾਹ ਦਾ ਰੋੜਾ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਜਿਸ ਸੂਬੇ ਅੰਦਰ ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਲਈ ਕਰਤੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਪਵੇ,

ਨਿਰਮਲ ਸੰਧੂ

ਜਿਹੜੇ ਸਦਾ ਆਕੜ ਦਿਖਾਉਣ ਅਤੇ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਵੀ ਦੂਰ ਹੀ ਰਹਿਣ, ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖਵਾਦੀਆਂ ਤੋਂ ਖੜਕੇ ਨੂੰ ਵਧਾ-ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਦੱਸੀ ਜਾਣ, ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਦੀ ਸਰ-ਪ੍ਰਸਤੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੋਰਿਆਂ ਲਈ ਹੈਲੀਕੋਪਟਰ ਵਰਤਣ, ਉਥੇ ਕੋਈ ਸਨਅਤਕਾਰ ਆਪਣਾ ਪੈਸਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮੰਨ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨਿਵੇਸ਼ ਲਈ ਕਿਉਂ

ਸੋਚੇਗਾ? ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਬੱਸ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਕੁਝ ਕਰਦੇ ਦਿਸਣ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਸੁਰਖੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਖਬਰ ਜਾਂ ਖਿਆਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਨਅਤ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਨਅਤ ਨਾਲ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਬਣਨੀ। ਵਾਤਾਵਰਨ ਪੱਖੀ ਇਕਾਈਆਂ ਦੇ ਤਰਜੀਹੀ ਬੰਦੋਬਸਤ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਟਾਟਾ ਗਰੁੱਪ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨੈਨੋ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲਿਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਤਤਕਾਲੀ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਸੋਚੇ ਵਿਚਾਰੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਕਾਰ ਕਾਰਖਾਨਾ ਲਾਉਣਾ ਨਫ਼ੇ ਵਾਲਾ ਸੌਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਤੇ ਸਾਡਾ ਸੂਬਾ ਗੁਜਰਾਤ ਜਿੰਨੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਤੇ ਛੋਟਾਂ ਦੇ ਵੀ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ (ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 22 ਤੇ)

Matrimonial
ਗੁਰਸਿਖ ਲੜਕਾ, ਉਮਰ 27 ਸਾਲ ਕੱਚ 5 ਫੁੱਟ 6 ਇੰਚ, ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ, ਐਨ. ਡੀ. ਏ. ਦੀ ਸਟੱਡੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਲਈ ਯੂ. ਐਸ. ਏ. ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹੀ-ਲਿਖੀ, ਚੰਗੇ ਖਾਨਦਾਨ ਦੀ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਫੋਨ ਕਰੋ: 98140-49988, 99140-45988 ਜਾਂ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ hshhora@gmail.com

Punjabi (Ramdasia Sikh) Clean shave boy age 27 yrs. 5 "7" In San Jose, California. BA degree in Accounting. Working in a corporate office as a Sr. Accountant We are looking for a girl in a Sikh family. Caste: No Bar Contact: 408.528.4489 Email: tsumman@yahoo.com

R.PAL SINGH TAX PROFESSIONAL
ENROLLED AGENT
BOOKKEEPING ACCOUNTS PAYROLLS
TAX-INDIVIDUAL FAMILY, BUSINESS, TRUCKING, BOOKKEEPING ACCOUNTS, PAYROLLS & INCORPORATION, INSURANCE LIFE Only-Agent. NOTARY, REAL ESTATE (SVA), EXPECTING REFUND : GET MONEY BACK FAST!
E.A.
Open 7 Days Weekends/Evenings (Year Round Service) Reasonable Rates Call for Appointment
CALL: R. PAL. SINGH EA- 510-750-3464
EA 00097224, CRTP A44237 Realtor#148514,
Insurance Life- Only Agent #0G76896
39159 Paseo Padre Pkwy # 103, Fremont, CA 94538
Email:singhrpal@sbglobal.net Singhtax.com

ਸਾਡੀ ਸਿਹਤ

ਕੋਲੈਸਟ੍ਰਾਲ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਹਾਰਟ ਦੀ ਪ੍ਰਾਬਲਮ

ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕੋਲੈਸਟ੍ਰਾਲ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਲਗਾਤਾਰ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਇੰਡੀਅਨ ਕੋਲੈਸਟ੍ਰਾਲ ਮੈਡੀਕਲ ਰਿਸਰਚ ਦੀ 2017 ਦੀ ਰਿਸਰਚ ਮੁਤਾਬਕ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੱਗਭੱਗ 79 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਕੋਲੈਸਟ੍ਰਾਲ ਸਮੱਸਿਆ ਪਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਉਥੇ ਹੀ 72 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਗੁੱਡ ਕੋਲੈਸਟ੍ਰਾਲ ਦਾ ਪੱਧਰ ਕਾਫੀ ਘੱਟ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਐਮ. ਪੀ. ਮੈਡੀਕਲ ਸਾਇੰਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਡਾ. ਆਰ. ਐਸ. ਸ਼ਰਮਾ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੋਲੈਸਟ੍ਰਾਲ ਦੀ ਗਤਬਤੀ ਹਾਰਟ ਡਿਜੀਜ਼ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਕਾਰਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕ ਕੋਲੈਸਟ੍ਰਾਲ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਬਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਨਹੀਂ। ਡਾ. ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਕੋਲੈਸਟ੍ਰਾਲ ਦੇ ਬਾਰੇ ਸਭ ਕੁਝ ਦੱਸਿਆ।

ਕੀ ਹੈ ਕੋਲੈਸਟ੍ਰਾਲ?

ਇਹ ਬਲੱਡ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਫੈਟ ਜਾਂ ਗ੍ਰੀਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸਦੀਆਂ 3 ਕਿਸਮਾਂ ਐਨ. ਡੀ. ਐਲ.

(ਬੈਡ), ਐਚ. ਡੀ. ਐਲ. (ਗੁੱਡ) ਅਤੇ ਟ੍ਰਾਈਗਲਿਸਰਾਈਡ (ਬੈਡ) ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਬਲਪੁਰ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਦੀ ਐਸੋਸੀਏਟ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਡਾ. ਨਮਰਤਾ ਦੂਬੇ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਹੈਗੂਲਰ ਕਸਰਤ, ਪ੍ਰਾਪਰ ਨੀਂਦ ਅਤੇ ਸਟ੍ਰੈਸ ਫ੍ਰੀ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਵੀ ਕੋਲੈਸਟ੍ਰਾਲ ਕੰਟਰੋਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਇੰਸਟੀ-ਚਿਊਟ ਆਫ ਮੈਡੀਕਲ ਸਾਇੰਸ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀਅਨ ਰੇਖਾ ਪਾਲ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਫੂਡ ਆਈਟਮਾਂ ਵਿਚ ਅਮੀਨੋ ਐਸਿਡ ਅਤੇ ਹੈਲਦੀ ਫੈਟੀ ਐਸਿਡ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਬੈਡ

ਕੋਲੈਸਟ੍ਰਾਲ ਦਾ ਲੈਵਲ ਘੱਟ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਦਦਗਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਬੀ. ਐਲ. ਕੇ. ਸੁਪਰ ਸਪੈ-ਬਿਅਲਟੀ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਡਾ. ਸੁਨੀਲ ਪੁਕਾਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਵਧਿਆ ਹੋਇਆ ਕੋਲੈਸਟ੍ਰਾਲ ਲੈਵਲ ਕਈ ਸੀਰੀਅਸ ਸਿਹਤ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਟੋਟਲ ਕੋਲੈਸਟ੍ਰਾਲ ਲੈਵਲ 200 ਮਿਲੀਗ੍ਰਾਮ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਕੋਲੈਸਟ੍ਰਾਲ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਬਚਾਅ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਸੇਬ, ਲਸਣ, ਨਿੰਬੂ, ਅਦਰਕ, ਸ਼ਹਿਦ, ਅਨਾਰ ਦੇ ਨਾਲ 10 ਕੀਮਤੀ ਜੜੀਆਂ-ਬੂਟੀਆਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਹੈ। ਯਾਨਿ ਇਸ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸਾਈਡ ਇਫੈਕਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਇਕ ਡਾਈਟ ਨਾਲ 7 ਦਿਨ ਵਿਚ ਘਟਾਓ 7 ਕਿਲੋ ਵਜ਼ਨ

ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕੋਜ਼ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਵੇਟ ਲੌਸ ਯਾਨਿ ਵਜ਼ਨ ਘਟਾਉਣ ਦਾ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੇ ਵਜ਼ਨ ਘਟਾਉਣ ਦੀ ਪਲਾਨਿੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੋ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਜਿਹੀ ਡਾਈਟ ਬਾਰੇ ਜੋ ਸਿਰਫ 7 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡਾ ਵਜ਼ਨ 5 ਤੋਂ 7 ਕਿਲੋ ਘਟਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਡਾਈਟ ਦੇ ਤਹਿਤ 7 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਲਈ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਫੂਡ ਗਰੁੱਪਾਂ ਵਿਚ ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਡਾਈਟ ਪਲਾਨ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਜ਼ਨ ਘਟਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡਾ ਡਾਈਜੇਸ਼ਨ ਵੀ ਬਿਹਤਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਸਰੀਰ ਡੀਟਾਕਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਯਾਨਿ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਤੱਤ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ, ਨਾਲ ਹੀ ਫੈਟ ਨੂੰ ਬਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸਰੀਰ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ

ਵੀ ਵਧਦੀ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਡਾਈਟ ਲਈ ਹੈ, ਬਿਹਤਰ ਨਤੀਜੇ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਡਾਈਟ ਵਿਚ ਫਲ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਕੈਲੋਰੀਆਂ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬਿਹਤਰ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਲਈ 5 ਤੋਂ 7 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਗੈਪ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਡਾਈਟ ਨੂੰ ਇਕ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਾਰ ਫਾਲੋ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਪਹਿਲਾ ਦਿਨ- ਕੋਲੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਵੀ ਇਕ ਫਲ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਫਲ ਨੂੰ ਜਿੰਨੀ ਵਾਰ ਮਨ ਕਰੋ ਖਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਤਰਬੂਜ ਖਾਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵਜ਼ਨ ਘਟਾਉਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਦੂਜਾ ਦਿਨ- ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਬਜ਼ੀ ਨੂੰ ਦਿਨ ਭਰ ਵਿਚ ਜਿੰਨੀ ਵਾਰ ਮਨ ਕਰੋ ਉਬਾਲ ਕੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਕੱਚਾ ਖਾਸ ਕਦੇ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਚਾਹੋ ਤਾਂ ਬ੍ਰੋਕਫਲਾ ਵਿਚ ਮੀਡੀਅਮ ਆਕਾਰ ਦੇ ਇਕ ਆਲੂ ਨੂੰ 1 ਚਮਚ ਲੋ ਫੈਟ ਮੱਖਣ ਦੇ ਨਾਲ ਖਾ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਤੀਜਾ ਦਿਨ- ਕੋਲਾ ਅਤੇ ਆਲੂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਵੀ ਫਲ ਜਾਂ ਸਬਜ਼ੀ ਨੂੰ ਦਿਨ ਭਰ ਉਬਾਲ ਕੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਕੱਚਾ ਖਾ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਚੌਥਾ ਦਿਨ- ਚੌਥੇ ਦਿਨ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਿਰਫ ਕੋਲਾ ਅਤੇ ਦੁੱਧ ਹੀ ਖਾਣਾ ਹੈ। ਦਿਨ ਭਰ ਤੁਸੀਂ 6 ਤੋਂ 8 ਵੱਡੇ ਕੋਲੇ ਅਤੇ 3 ਗਿਲਸ ਸਕਿਮਡ ਦੁੱਧ ਪੀ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਪੰਜਵਾਂ ਦਿਨ- 250 ਗ੍ਰਾਮ ਚਿਕਨ ਜਾਂ ਫਿਸ਼ ਨੂੰ 6 ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਟਮਾਟਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਖਾਓ। ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਹੋ ਤਾਂ ਮੀਟ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਬ੍ਰਾਉਨ ਰਾਈਸ ਜਾਂ ਪਨੀਰ ਖਾਸ ਕਦੇ ਹੋ। ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਵਧਾਓ।

ਛੇਵਾਂ ਦਿਨ- ਇਸ ਦਿਨ ਤੁਹਾਡਾ ਜਿੰਨਾ ਦਿਲ ਕਰੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਖਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਪਾਲਕ ਪਰ ਆਲੂ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ। ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਬ੍ਰਾਉਨ ਰਾਈਸ ਅਤੇ ਪਨੀਰ ਖਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਚਿਕਨ ਜਾਂ ਫਿਸ਼। ਇਸ ਦਿਨ ਵੀ ਕਾਫੀ ਪਾਣੀ ਪੀਓ।

ਸੱਤਵਾਂ ਦਿਨ- ਬ੍ਰਾਉਨ ਰਾਈਸ ਜਾਂ ਇਕ ਰੋਟੀ, ਫਰੂਟ ਜੂਸ, ਫਲ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਦਿਨ ਭਰ ਖਾ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਇਸ ਡਾਈਟ ਨੂੰ ਫਾਲੋ ਕਰਦੇ ਵਕਤ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸੱਤੇ ਦਿਨ ਹਰ ਦਿਨ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ 45 ਮਿੰਟ ਵਾਕ ਕਰੋ। ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਿਹਨਤ ਵਾਲੀ ਕਸਰਤ ਤੋਂ ਬਚੋ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੈਲੋਰੀ ਵਾਲੇ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਦਾਰਥ ਅਤੇ ਸਵੀਟਨਰਸ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਚੋ।

ਤੁਸੀਂ ਚਾਹੋ ਤਾਂ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਬਲੈਕ ਟੀ, ਬਲੈਕ ਕਾਫੀ ਜਾਂ ਫਿਰ ਹਰਬਲ ਟੀ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਪਰ ਚੀਨੀ ਪਾਏ ਬਿਨਾਂ।

ਇਸ ਦਰਮਿਆਨ ਅਜਿਹੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਕਾਰਬੋਹਾਈਡ੍ਰੇਟਸ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਘੱਟ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਜੰਕ ਫੂਡ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਚੋ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਦੁਬਾਰਾ ਵੇਟ ਗੇਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਪੇਟ 'ਚ ਕੀੜੇ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਘਰੇਲੂ ਉਪਾਅ

ਗਲਤ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੇਟ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਕਈ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ ਪੇਟ 'ਚ ਕੀੜਿਆਂ ਦਾ ਹੋਣਾ। ਪੇਟ 'ਚ ਕੀੜੇ ਹੋਣ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵੱਡਿਆਂ ਦੇ ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪੇਟ 'ਚ ਦਰਦ, ਗੈਸ, ਬਦਰਜ਼ਮੀ ਅਤੇ ਖਾਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਮਰ ਜਾਣਾ ਪੇਟ 'ਚ ਕੀੜੇ ਹੋਣ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਹਨ।

ਇਸ ਕਾਰਨ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਪੇਟ 'ਚ ਨਾ ਸਹਿਣ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਦਰਦ, ਸਰੀਰ ਦਾ ਰੰਗ ਪੀਲਾ ਜਾਂ ਕਾਲਾ ਪੈਣਾ, ਸੋਜ, ਬੁਖਾਰ, ਚੱਕਰ, ਆਉਣ ਅਤੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਫੈਦ ਹੋਣ ਵਰਗੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਵੀ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਗੰਦਗੀ ਕਾਰਨ ਵੀ ਪੇਟ 'ਚ ਕੀੜੇ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਾਜ਼ਾਰ 'ਚੋਂ ਖਰੀਦੇ ਭੋਜਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਪੇਟ ਸੰਬੰਧੀ ਕਈ ਰੋਗ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਅਸਰਦਾਰ ਨੁਸਖਾ ਦੱਸਣ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ 2 ਦਿਨ 'ਚ ਹੀ ਦੂਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਆਓ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਪੇਟ ਦੇ ਕੀੜਿਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਘਰੇਲੂ ਉਪਾਅ ਬਾਰੇ...

- ਪੇਟ 'ਚ ਕੀੜੇ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ
- ਮਿੱਟੀ ਖਾਣ ਦੀ ਆਦਤ।
- ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੱਥ ਧੋਤੇ ਬਿਨਾਂ ਭੋਜਨ ਖਾਣਾ।
- ਨਹੁੰਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਕੱਟਣਾ।
- ਬਾਜ਼ਾਰ 'ਚੋਂ ਦੂਸ਼ਿਤ ਭੋਜਨ ਖਾਣ ਨਾਲ।

- ਸਾਫ-ਸਫਾਈ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਾ ਰੱਖਣਾ।
- ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਿੱਠੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ।
- ਪੇਟ 'ਚ ਕੀੜੇ ਹੋਣ ਦੇ ਲੱਛਣ**
- ਨਾ ਸਹਿਣ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਪੇਟ ਦਰਦ।
- ਅੱਖਾ ਲਾਲ ਹੋਣਾ।
- ਜੀਭ ਸਫੈਦ ਹੋਣਾ।
- ਭਾਰ ਘੱਟ ਹੋਣਾ।
- ਮੂੰਹ 'ਚੋਂ ਬਦਬੂ ਆਉਣਾ।
- ਸਰੀਰ 'ਚ ਸੋਜ।
- ਉਲਟੀ ਆਉਣਾ।
- ਯੂਰਿਨ 'ਚ ਖੂਨ ਆਉਣਾ।
- ਦਸਤ ਲੱਗਣਾ, ਗੈਸ ਅਤੇ ਐਸਿਡਿਟੀ।
- ਅਨੀਮਿਆ ਅਤੇ ਸਿਰ ਦਰਦ।

ਘਰੇਲੂ ਉਪਾਅ
ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਪੁਦੀਨੇ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਧੋ ਕੇ ਸਾਫ ਕਰ ਲਓ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ 'ਚ 1/2 ਚੱਮਚ ਨਿੰਬੂ ਦਾ ਰਸ ਅਤੇ 5 ਕਾਲੀ ਮਿਰਚ ਮਿਲਾ ਕੇ ਪੀਸ ਲਓ। ਫਿਰ ਤੁਸੀਂ ਇਸ 'ਚ ਟੇਸਟ ਮੁਤਾਬਕ ਹਲਕਾ ਜਿਹਾ ਨਮਕ ਜਾਂ ਖੰਡ ਮਿਕਸ ਕਰੋ। ਰੋਜ਼ਾਨਾ 5-6 ਦਿਨਾਂ ਤਕ ਸਵੇਰੇ ਸ਼ਾਮ ਇਸ ਮਿਸ਼ਰਣ ਦਾ ਇਕ ਚੱਮਚ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਖਾਓ। ਨਿਯਮਿਤ ਰੂਪ 'ਚ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਪੇਟ ਦੇ ਕੀੜਿਆਂ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਜ਼ਰੂ ਤੋਂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕਈ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਟਮਾਟਰ ਦਾ ਜੂਸ

ਟਮਾਟਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਭੋਜਨ 'ਚ ਸੁਆਦ ਅਤੇ ਰੰਗਤ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਲਾਦ, ਜੂਸ, ਸੂਪ ਅਤੇ ਸਾਓਂਸ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰੋਜ਼ ਟਮਾਟਰ ਦੇ ਜੂਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਹਤ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕੈਲਸ਼ੀਅਮ, ਫਾਸਫੋਰਸ ਅਤੇ ਵਿਟਾਮਿਨ ਸੀ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਟਮਾਟਰ ਦਾ ਜੂਸ ਐਸਿਡਿਟੀ, ਮੋਟਾਪਾ ਅਤੇ ਅੱਖਾਂ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ 'ਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਅੱਜ ਤੋਂ ਹੀ ਟਮਾਟਰ ਦੇ ਰਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਖੁਰਾਕ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੋ। ਟਮਾਟਰ ਦੇ ਜੂਸ ਦੇ ਫਾਇਦੇ

ਕੈਂਸਰ ਤੋਂ ਬਚਾਅ- ਟਮਾਟਰ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਅਲਫਾ ਲਿਪੋਈਕ ਐਸਿਡ, ਕੋਲੀਨ, ਫੋਲਿਕ ਐਸਿਡ, ਵੀਟਾ ਕੈਰੋਟੀਨ ਅਤੇ ਲਊਟੇਨ ਵਰਗੇ ਪੌਸ਼ਤਕ ਤੱਤ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪ੍ਰੋਟੈਸਟ ਕੈਂਸਰ ਵਰਗੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਇਕ ਸ਼ੋਧ ਵਿਚ ਪਤਾ ਚਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਇਕ ਟਮਾਟਰ ਖਾਣ ਨਾਲ ਪ੍ਰੋਟੈਸਟ ਕੈਂਸਰ ਵਰਗੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਦਿਲ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀਆਂ- ਫਾਈਬਰ, ਪੋਟਾਸ਼ੀਅਮ, ਵਿਟਾਮਿਨ ਸੀ ਅਤੇ ਕੋਲੀਨ ਵਰਗੇ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਟਮਾਟਰ ਭਰਪੂਰ ਟਮਾਟਰ ਤੁਹਾਡੇ ਦਿਲ ਦਾ ਖਾਸ ਧਿਆਨ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਲੀਕੋਪੀਨ ਦਿਲ ਲਈ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਇਕ ਟਮਾਟਰ ਖਾਣ ਨਾਲ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਖਤਰਾ ਕਾਫੀ ਘੱਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅੱਖਾਂ ਲਈ ਫਾਇਦੇਮੰਦ- ਰੋਜ਼ ਇਸ ਦਾ 1 ਗਲਸ ਟਮਾਟਰ ਦਾ ਜੂਸ ਪੀਣ ਨਾਲ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਤੇਜ਼ ਹੁੰਦੀ

ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚਸ਼ਮਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਦਿਨ ਵਿਚ 2 ਵਾਰ ਇਸ ਜੂਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। ਤੁਹਾਡਾ ਚਸ਼ਮਾ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੀ ਉਤਰ ਜਾਵੇਗਾ।

ਭਾਰ ਘਟਾਉਣ ਵਿਚ ਮਦਦਗਾਰ- ਭਾਰ ਘੱਟ

ਕਰਨ ਲਈ ਲੋਕ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਕੁਝ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਟਮਾਟਰ ਦਾ ਜੂਸ ਤੁਹਾਡੇ ਭਾਰ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਘੱਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਰੋਜ਼ ਸਵੇਰੇ ਖਾਲੀ ਪੇਟ ਟਮਾਟਰ ਦਾ ਜੂਸ ਪੀਓ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੀ ਫਰਕ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲੱਗੇਗਾ।

ਲੀਵਰ ਡਿਟੋਕਸ- ਲੀਵਰ ਨੂੰ ਡਿਟੋਕਸ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਤਰੀਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਡੀ ਅਤੇ ਲੀਵਰ 'ਚੋਂ ਸਾਰੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਲੀਵਰ ਨੂੰ ਸਿਹਤਮੰਦ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਈ ਨੁਕਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਬਚਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਖੇਤੀ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਲਈ ਬਣੇ ਠੋਸ ਨੀਤੀ

ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀ ਆਧਾਰਿਤ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧੇ ਵੱਲ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਵਾਸਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅਨਾਜ (ਕਣਕ ਤੇ ਝੋਨਾ) ਆਧਾਰਿਤ ਫਸਲੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਕੇ ਫਸਲੀ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਸਿਸਟਮ ਅਪਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਖੇਤੀ ਨੀਤੀਆਂ, ਖੋਜ, ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਝੋਨਾ ਅਤੇ ਕਣਕ ਉਤਪਾਦਨ ਵਧਾਉਣ ਉੱਤੇ ਕੇਂਦਰਤ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਝੋਨਾ-ਕਣਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੇਠ ਰਕਬਾ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਦਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੱਕੀ, ਦਾਲਾਂ, ਤੇਲ ਬੀਜਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਫਸਲਾਂ ਹੇਠ ਰਕਬਾ ਘਟਦਾ ਗਿਆ। ਇਉਂ ਅਨਾਜ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਅਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰਿਤ ਆਰਥਿਕਤਾ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਾਧਾ ਤਾਂ ਹੋਇਆ (1970 ਵਿੱਚ ਝੋਨੇ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਲਗਪਗ 7 ਲੱਖ ਟਨ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 2015 ਵਿੱਚ 110 ਲੱਖ ਟਨ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਣਕ 51 ਲੱਖ ਟਨ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 160 ਲੱਖ ਟਨ) ਪਰ ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤਾਂ (ਪਾਣੀ, ਜ਼ਮੀਨ, ਵਾਤਾਵਰਨ) ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆਏ ਵਿਗਾੜ ਅਤੇ ਮੰਡੀਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਵੀ ਉਭਰੀਆਂ। ਇਸ ਨਾਲ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਆਧਾਰਿਤ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੇ ਵਧੇ ਦੀ ਦਰ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਵੀ ਆਈਆਂ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀ ਆਧਾਰਿਤ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦਾ ਵਾਧਾ ਜੋ 1970 ਤੋਂ 1986 ਦਰਮਿਆਨ 5.7 ਫੀਸਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਘੱਟ ਕੇ 2006 ਤੋਂ 2016 ਵਿਚਕਾਰ 1.6 ਫੀਸਦੀ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਹਾਲਾਤ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਝੋਨਾ-ਕਣਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀਆਂ, ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨੀਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸੁਧਾਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।

ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ ਆਰਥਿਕਤਾ ਪੱਖੋਂ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਚੌਰਾਹੇ 'ਤੇ ਖੜਾ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸੰਘਣੀ ਖੇਤੀ ਅਤੇ ਝੋਨੇ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਫਸਲੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਪਣਾਉਣ ਕਾਰਨ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸੰਕਟ ਵਰਗੇ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਾਣੀ ਮੰਗਦੀ ਝੋਨੇ ਦੀ ਫਸਲ ਅਤੇ ਸੰਘਣੀ ਖੇਤੀ ਵਾਸਤੇ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ 14 ਲੱਖ ਟਿਊਬਵੈਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬੇਰੋਕ ਖਿਚਾਈ, ਪਾਣੀ ਦੀ ਅਕੁਸ਼ਲ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਬੇਲੋੜੇ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਨਾਲ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਤਹਿ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਿੰਜਾਈ ਦੀ ਲੋੜ ਵਾਲੇ ਝੋਨੇ ਨੂੰ ਬਦਲ ਕੇ ਮੱਕੀ, ਦਾਲਾਂ, ਤੇਲ ਬੀਜਾਂ, ਫਲਾਂ, ਸਬਜ਼ੀਆਂ, ਫੁੱਲਾਂ, ਜੈਵਿਕ ਭੋਜਨ, ਖੁੰਬਾਂ ਆਦਿ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਚੌਲ ਮੁਲਕ ਦੇ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ ਲਈ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਅਰਬਾਂ ਘਣ ਮੀਟਰ ਪਾਣੀ ਸੂਬੇ ਦੇ ਬਾਹਰਲੇ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਮਦ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ (ਇਕ ਕਿਲੋ ਝੋਨੇ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਵਾਸਤੇ 3000-5000 ਲਿਟਰ

ਅਤੇ ਇਕ ਕਿਲੋ ਕਣਕ ਵਾਸਤੇ 1300-1500 ਲਿਟਰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ)। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬਰਾਮਦ ਹੋਣ ਨਾਲ ਪੈ ਰਹੇ ਘਾਟੇ ਦਾ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਵੇ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਘੱਟ ਪਾਣੀ ਖਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਫਸਲਾਂ (ਫਲ, ਸਬਜ਼ੀਆਂ, ਮੱਕੀ ਆਦਿ) ਉਪਜਾ ਕੇ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਾਣੀ ਲੋੜਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ (ਝੋਨਾ, ਕਮਾਦ ਆਦਿ) ਦੇ ਉਤਪਾਦ ਦਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ।

ਇੱਕ ਹੋਰ ਖਾਸ ਸਮੱਸਿਆ ਇਹ ਹੈ ਕਿ

ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਨੀਤੀ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਫਸਲੀ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਬਾਰੇ ਬੇਅੰਤ ਵਾਰ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਠੋਸ ਸ ਰ ਬ ਪ ਖੀ ਭਵਿੱਖਮੁਖੀ 'ਖੇਤੀ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਨੀਤੀ' ਵਿਕਸਤ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵੱਲ ਲਗਾਤਾਰ ਅਣਦੇਖੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਮੇਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਤਕਰੀਬਨ 10 ਲੱਖ ਹੈਕਟੇਅਰ ਰਕਬਾ ਝੋਨੇ ਹੇਠੋਂ ਬਦਲ ਕੇ ਮੱਕੀ, ਸਬਜ਼ੀਆਂ, ਫਲਾਂ, ਕਪਾਹ ਆਦਿ ਹੇਠਾਂ ਲਿਆਉਣ ਬਾਰੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਜੋ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅਪਣਾਈਆਂ ਨਹੀਂ ਗਈਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਲਾਹੇਵੰਦ ਭਾਅ ਮਿਲਣ ਵਾਸਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਸਾਲ 2000 ਵਿੱਚ ਐਲਾਨੀ ਕੌਮੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨੀਤੀ, ਸਥਿਰ ਖੇਤੀ ਬਾਰੇ ਕੌਮੀ ਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੁੱਗਣੀ ਕਰਨੀ ਆਦਿ ਸਕੀਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਖੇਤੀ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਨੂੰ ਬਹੁਤੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਖੇਤੀ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਭੂਮੀ, ਪਾਣੀ ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਅਨੁਕੂਲ ਉੱਚ ਉਤਪਾਦਨ ਤੇ ਲਾਭ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਪਜਾਊ ਦੇ ਕੁਸ਼ਲ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਵਾਢੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੇ ਕੁਸ਼ਲ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਵੱਖ ਵੱਖ ਫਸਲਾਂ ਲਈ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਲਾਹੇਵੰਦ ਮੰਡੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਤੇ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ

ਡਾ.ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ

ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਅਤੇ ਭੂਮੀ ਤੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਘੱਟ ਜੋਖਿਮ ਵਾਲੀਆਂ ਆਧੁਨਿਕ ਤਕਨੀਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਖਰੀਦ ਹੋਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੌਸਮੀ ਅਤੇ ਨਾਸ਼ਵਾਨ ਫਲ, ਸਬਜ਼ੀਆਂ, ਫੁੱਲ ਆਦਿ ਖੇਤੀ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਵਾਢੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ, ਮੰਡੀਕਰਨ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਹੂਲਤਾਂ (ਸਟੋਰ, ਗਰੇਡਿੰਗ, ਪੈਕਿੰਗ, ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ, ਵੇਆ-ਵੁਆਈ ਆਦਿ), ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ

ਸਿਖਲਾਈ ਕਿਸਾਨ-ਮਾਰਕੀਟ-ਖਪਤਕਾਰ ਸਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਲਾਹੇਵੰਦ ਮੁੱਲ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਧੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ। ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਖੇਤੀ ਉਦਯੋਗ ਦੀ ਤਕਰੀਬਨ ਨਾਂਹ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸਹਾਇਤਾ ਕਾਰਨ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਖੇਤੀ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਨੀਤੀਆਂ ਘਟ ਰਹੇ ਮੁਨਾਫੇ ਅਤੇ ਧੀਮੀ ਪੈ ਰਹੀ ਪੇਂਡੂ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੇ ਵਧੇ ਦੀ ਦਰ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜਾਂ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਆਮਦਨ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਪੇਂਡੂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀ ਆਧਾਰਿਤ ਉਦਯੋਗ ਲਾਉਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ਜੋ ਖੇਤੀ ਉਤਪਾਦਾਂ ਤੇ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਨੂੰ ਕੱਚੇ ਮਾਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਾਂਗ ਵਰਤਣ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਤਪਾਦਕਤਾ, ਉਦਯੋਗ, ਮਾਰਕੀਟ ਅਤੇ ਬਰਾਮਦਕਾਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਲਾਭਦਾਇਕ ਇਕਸੁਰਤਾ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗੀ।

ਫਸਲੀ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਵਾਤਾਵਰਨਕ ਖੇਤਰ ਅਨੁਸਾਰ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ ਵੱਖਰੇ ਵਾਤਾਵਰਨਕ ਖੇਤਰ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਉਪ ਪਹਾੜੀ ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ ਤੇ ਕੰਢੀ ਖੇਤਰ (ਮੀਹ 800 ਤੋਂ 1300 ਮਿਲੀਮੀਟਰ ਤੋਂ ਵੱਧ), ਕੇਂਦਰੀ ਪੱਧਰੇ ਇਲਾਕੇ (ਮੀਹ 400-800 ਮਿਲੀਮੀਟਰ), ਗਰਮ ਤਪਦੇ ਦੱਖਣ ਪੱਛਮੀ ਖੇਤਰ (ਮੀਹ 400 ਮਿਲੀਮੀਟਰ ਤੋਂ ਘੱਟ) ਅਤੇ ਨਦੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ 40 ਫੀਸਦ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਖਾਰੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਅਤੇ ਕਈ ਜ਼ਮੀਨਾਂ

ਵਿੱਚ ਕਲਰ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਭੂਮੀ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਤੇ ਗੁਣਵਤਾ ਵੱਖ ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਫਸਲੀ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਨੀਤੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬਣਾਉਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਨੀਤੀ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਫਸਲੀ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਯੋਜਨਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਅਪਣਾਈ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗੀ ਜਦ ਤੱਕ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ (ਵਿਨਾਸ਼ ਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਵਿਨਾਸ਼ ਉਤਪਾਦਾਂ ਵਾਸਤੇ) ਦਾ ਸੁਧਾਰ ਤੇ ਆਧੁਨਿਕੀਕਰਨ ਅਤੇ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਵਾਸਤੇ ਕਿਸਾਨ ਪੱਖੀ ਲਾਹੇਵੰਦ ਕੀਮਤ ਨਿਰਧਾਰਨ ਵਿਧੀ ਵਿਕਸਤ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 25 ਖੇਤੀ ਉਤਪਾਦਾਂ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ (ਐਮਐਸਪੀ) ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਮਾਰਕੀਟ ਇੰਟਰਵੈਸ਼ਨ ਸਕੀਮ ਤਹਿਤ ਮਿਥੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫਸਲੀ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਪਣਾਉਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਮਤਾਂ 'ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਤੇ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਭੁਗਤਾਨ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਕਾਂ ਦੇ ਲਾਭਕਾਰੀ ਮੰਡੀਆਂ ਤੇ ਸੁਪਰ ਮਾਰਕੀਟਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਪੈਦਾ ਕਰਨੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਲੋੜਾਂ ਹਨ।

ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਝੋਨੇ ਦੀ ਥਾਂ ਹੋਰ ਫਸਲਾਂ (ਬਾਸਮਤੀ, ਮੱਕੀ, ਕਪਾਹ ਆਦਿ) ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਕਿਸਾਨ ਫਿਰ ਝੋਨੇ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਵੱਲ ਮੁੜ ਆਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਤੋਂ ਵੀ ਕਾਫੀ ਘੱਟ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਵੇਚਣੀਆਂ ਪਈਆਂ। ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਭਾਅ ਵਿੱਚ ਅਸਥਿਰਤਾ (ਕਦੇ ਆਲੂ, ਪਿਆਜ਼ ਤੇ ਟਮਾਟਰ ਦਾ ਭਾਅ ਦੋ ਰੁਪਏ ਤੇ ਕਦੇ 50 ਰੁਪਏ ਕਿਲੋ) ਨੇ ਵੀ ਫਸਲੀ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਪਣਾਉਣ ਨੂੰ ਸੱਟ ਮਾਰਦੀ ਹੈ।

ਲੋੜ ਹੈ, ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ 'ਕੀਮਤ ਸਥਿਰਤਾ ਫੰਡ' ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਜੇ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਭਾਅ ਸਿੱਧੇ ਮੁੱਲ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਘਾਟ ਪੂਰੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸਾਨ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੱਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਲਾਹੇਵੰਦ ਭਾਅ ਮਿਲਣ। ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬਾ ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਨੀਤੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਖੇਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰਿਤ ਆਰਥਿਕਤਾ ਬਾਰੇ ਠੀਕੇ ਮੁੜ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਕੇ ਠੋਸ ਭਵਿੱਖਮੁਖੀ 'ਉਤਪਾਦਨ ਤੋਂ ਮੰਡੀਕਰਨ ਤੱਕ ਜੋਖਿਮ ਮੁਕਤ' ਨੀਤੀ ਬਣਾਉਣਗੇ? ਕੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਲਾਹੇਵੰਦ 'ਕੀਮਤ ਨਿਧਾਰਨ ਵਿਧੀ' ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਮੰਡੀਕਰਨ ਵੱਲ ਲੋੜੀਂਦੀ ਤਵੱਜੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ?

ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਲੰਗਾਹ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ

ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ-ਸਾਬਕਾ ਅਕਾਲੀ ਮੰਤਰੀ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਲੰਗਾਹ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਰਾਹਤ ਦਿੰਦਿਆਂ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ (ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ) ਪ੍ਰੋਮ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅੱਜ ਬਲਾਤਕਾਰ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਠੋਸ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਲੰਗਾਹ ਖਿਲਾਫ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਵਿਭਾਗ ਪਠਾਨਕੋਟ ਵਿਖੇ ਤਾਇਨਾਤ ਇੱਕ ਮਹਿਲਾ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਉੱਤੇ ਸਿਟੀ ਪੁਲਿਸ (ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ) ਵਿਖੇ 28 ਸਤੰਬਰ, 2017 ਨੂੰ ਧਾਰਾ 376 (ਬਲਾਤਕਾਰ) ਤੇ ਹੋਰ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਲੰਗਾਹ ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ ਕਰੀਬ 10 ਵਜੇ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲਾਂ ਸਮੇਤ ਅਦਾਲਤ ਪੁੱਜੇ। ਕਰੀਬ ਦੋ ਘੰਟਿਆਂ ਤੱਕ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਬਹਿਸ ਚਲਦੀ ਰਹੀ। ਜੱਜ ਨੇ ਦਲੀਲਾਂ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ ਆਪਣਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਮਹਿਲਾ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਲੰਗਾਹ ਸਾਲ 2009 ਤੋਂ ਉਸ ਦਾ ਜਿਨਸੀ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਇੱਕ ਅਸ਼ਲੀਲ ਵੀਡੀਓ ਵੀ ਵਾਇਰਲ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿੱਚ ਭੂਚਾਲ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਲੋਕ

ਸਭਾ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਵੀ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਘਟਨਾ ਬਾਅਦ ਸ੍ਰੀ ਲੰਗਾਹ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ

ਦਲ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਨੇ ਵੀ ਪੰਥ ਵਿੱਚੋਂ ਛੇਕ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਸ੍ਰੀ ਲੰਗਾਹ ਰੂਪੌਸ਼ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਪੇਸ਼ਗੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਰੱਦ ਹੋਣ ਬਾਅਦ 4 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਤਮ-

ਸਮਰਪਣ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਵੀਡੀਓ ਵਾਇਰਲ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਸਿੱਖ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਉੱਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਠੋਸ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਧਾਰਾ 295ਏ ਵੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜੋੜੀ ਗਈ ਸੀ।

ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਸਬੰਧਤ ਔਰਤ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਮੁੱਕ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦਬਾਅ ਪਾ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਲੰਗਾਹ ਖਿਲਾਫ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਵਾਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਵੀਡੀਓ ਵਿੱਚ ਵੀ ਆਪਣੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਸ੍ਰੀ ਲੰਗਾਹ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚੋਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਫਲ ਹੋ ਗਏ। ਇਸੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਅੱਜ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਲੰਗਾਹ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 376 (ਬਲਾਤਕਾਰ) ਅਤੇ 295ਏ (ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਠੋਸ ਪਹੁੰਚਾਉਣ) ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਲੰਗਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਨਿਆਂ ਮਿਲਣ ਦਾ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਲਾਹਾ ਲੈਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਝੂਠਾ' ਫਸਾਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਜਲਦੀ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਮਿਲਣਗੇ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਕੋਲੋਂ ਵੀ ਇਨਸਾਫ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਗੇ।

ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੀ ਸੀਮਾ ਨੰਦਾ ਬਣੀ ਡੈਮੋਕਰੈਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸੀਈਓ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ- ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੀ ਸੀਮਾ ਨੰਦਾ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਡੈਮੋਕਰੈਟਿਕ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸੀਈਓ ਦਾ ਚਾਰਜ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਹਰ ਫਰੰਟ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ।

ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਧੜਾ ਬਠਿੰਡਾ 'ਚ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਬਜ਼ਿੱਦ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ- ਅਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਦੀ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਵੱਲੋਂ ਖਹਿਰਾ ਧੜੇ ਦੀ 2 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿੱਚ ਬੁਲਾਈ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਪਾਰਟੀ ਵਿਰੋਧੀ ਐਲਾਨਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਧੜਾ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਬਜ਼ਿੱਦ ਹੈ। ਖਹਿਰਾ ਧੜੇ ਵੱਲੋਂ 2 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਹੀਲਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਸਮੁੱਚੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਬੜੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਖਹਿਰਾ ਧੜਾ ਇਸ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ 'ਚ ਪਾਰਟੀ ਦੇ

ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਧਾਇਕ ਤੇ ਲੀਡਰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪੱਥਾਂ ਭਾਰ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਹੈ ਜਦਕਿ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਰੋਧੀ ਗਰਦਾਨ ਕੇ ਪਾਰਟੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਆਗੂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਤਹਿਸੀਲ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਵੀ ਸਰਗਰਮ ਹਨ। ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਵੱਲੋਂ 13 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਸੂਬਾ ਪੱਧਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ

ਕਰਨ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਸਿਸੋਦੀਆ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਖਹਿਰਾ ਧੜੇ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਸੱਦ ਲਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸ੍ਰੀ ਖਹਿਰਾ ਨੂੰ ਬੌਤੋਰ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਆਲਟ ਹੋਈ ਸਰਕਾਰੀ ਕੋਠੀ ਵਿੱਚ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿਧਾਇਕ ਕੰਵਰ ਸੰਧੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਗਵਿੱਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੱਜ ਵੀ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਆਗੂ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਗਲਤ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਵਾਲੰਟੀਅਰਾਂ ਦੇ ਦਬਾਅ ਕਾਰਨ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚੋਂ ਲਿਫਾਵਾ

ਕਲਚਰ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਨੇ ਸੁਖਪਾਲ ਖਹਿਰਾ ਦੀ ਥਾਂ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦਾ ਆਗੂ ਲਾਉਣ ਉਪਰ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਮੋਹਰ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਲਿਫਾਵਾ ਕਲਚਰ ਕਿਵੇਂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਨੇ ਡਾ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਬਿਨਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਹਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ।

ਆਪ ਦਾ ਕਾਟੋ 'ਕਲੇਸ਼: ਸਿਆਸੀ ਇਲਾਜ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਆਪ ਹੀ ਅਧਰੀਗ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ

(ਸਫਾ 17 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਲੀਡਰ ਚੁਣਕੇ ਸਿਆਣਪ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲਿਆ ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਸਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਵੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਜਾਰੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਨਿਗਾਹ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਿਆ। ਅਖੀਰ ਉਸਨੇ ਵੀ ਖੁੰਦਕ ਖਾ ਕੇ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਫੂਲਕਾ ਬੇਦਾਗ ਇਮਾਨਦਾਰ ਅਤੇ ਗੈਰਤਮੰਦ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਉਪਰ ਸੰਦੇਹ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣਾ ਸਿਆਣੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਫੂਲਕਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਲੀਡਰ ਬਣਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚੰਗਾ ਫੈਸਲਾ ਸੀ।

ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਲਿਖਿਆ ਇਮਾਨਦਾਰ ਅਤੇ ਤੱਥਾਂ ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਫੂਲਕਾ ਦਾ ਬਦਲ ਵਿਲੱਖਣ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਸਿਆਸੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਆ ਕੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਵਿਧਾਨਕਾਰ ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ ਉਸਦਾ ਤਜਰਬਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਕੁਝ ਗਲਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਵਜਾਹ ਹੀ ਬਿਆਨਬਾਜੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਫਿਰ ਵੀ ਇਤਨੀ

ਸਜਾ ਦੇਣੀ ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣਾ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮੰਦਭਾਗਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਿਆਸੀ ਪੜਚੋਲਕਾਰ ਕਿਆਸ ਅਰਾਈਆਂ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਝਾੜੂ ਦੇ ਤੀਲੇ ਇਕੱਠੇ ਰੱਖਣੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹਨ। ਖਹਿਰੇ ਦਾ ਬਦਲ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਅਨਾੜੀ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਵਰਕਿੰਗ ਦੀ ਅਜੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਘੁਗੀ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਛੇਤੀ ਹੀ ਅਣਡਿਠ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਖੀਰ ਉਹ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਅਲਵਿੰਦਾ ਕਹਿ ਗਿਆ।

ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਕਿਸੇ ਉਪਰ ਇਤਬਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਉਹ ਇਕ ਗਲਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਗਾਤਾਰ ਗਲਤੀਆਂ ਕਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਉਭਰਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਭਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਹੀ ਸੀ। ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਦਸ ਸਾਲ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਗਰਿਫਤ ਵਿਚ ਆ ਗਈ ਸੀ। ਇਸਦਾ ਵੀ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਲਾਹਾ ਲਿਆ। ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾ ਕੇ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਏ ਨੂੰ ਬਿਨਾ ਸਬੂਤਾਂ ਤੇ ਹੀ

ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਸੌਦਾਗਰ ਤੱਕ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ। ਅਜੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਠੰਡਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਲਿਖਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਏ ਤੋਂ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗ ਲਈ, ਜਿਸ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਬੁਰਾ ਮਨਾਇਆ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਅਜੇ ਤੱਕ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਤਾਂ ਮੁਆਫੀਨਾਮੇ ਸਮੇਂ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਵਿਰੁਧ ਸਖਤ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਰਤੀ ਸੀ। ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਇਸਦਾ ਹੀ ਬਦਲਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਮੁਆਫੀਨਾਮੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਗਰਾਫ ਹੀਰੋ ਤੋਂ ਜੀਰੋ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਅਜੇ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਸਥਾਪਤ ਹੋਣਾ ਸੀ ਪ੍ਰੰਤੂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪਿਆ।

ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਜਿਸਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲਾਉਣ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਵੀ ਉਸ ਉਪਰ ਹੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਵੀ ਬਾਕੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਗੀਰ

ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਆਪ ਹੁਦਰੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਪਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਰਕਰ ਨਿਰਾਸ਼ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਸੱਪ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਕੋਹੜ ਕਿਰਲੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਬਣੀ ਪਈ ਹੈ। ਨਾ ਉਹ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਛੱਡ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਭਵਿਖ ਬਾਰੇ ਸਮਰਥਕ ਪਰਵਾਸੀ ਭੈਣਾਂ ਅਤੇ ਭਰਾ ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਡੁੱਬੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਕ ਆਸ ਦੀ ਕਿਰਨ ਜਿਹੜੀ ਨਿਕਲ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਹ ਹੀ ਡੁੱਬਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਭੁਚਾਲ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰੇ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਤੇ ਆਇਆ ਹੈ ਵੇਖੋ ਅੱਗੋਂ ਕੀ ਕਰਵਾਣ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਤੋਂ ਰੈਫਰੈਂਡਮ ਵਰਗੇ ਸੰਜੀਦਾ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨਬਾਜੀ ਤੋਂ ਦੁੱਖੀ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਹਿ ਕਨਵੀਨਰ ਡਾ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਦੀ ਟਿਪਣੀ ਨੇ ਬਲਦੀ ਉਪਰ ਤੇਲ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਖਹਿਰਾ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਲੀਡਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹੱਥ ਧੋਣੇ ਪਏ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਕਰਕੇ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਨਅਤੀਕਰਨ ਦੇ ਰਾਹ ਕਿਉਂ ਨਾ ਐ ਸਕਿਆ ਪੰਜਾਬ?

(ਸਫਾ 19 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਨਹੀ, ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਦੌੜ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। ਉਦੋਂ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਪੂਲ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਟ ਅਗਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ।

ਪੰਜਾਬ ਅਜਿਹੀ ਪਹਿਲ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਜ, ਨੈਨੋ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸੁਖਬੀਰ ਦੀ ਨਾਕਾਮੀ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਸੀਸ ਹੀ ਸਾਬਤ ਹੋਈ। ਇਹ ਕਾਰ ਹੁਣ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦ ਰਿਹਾ। ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਕਾਰ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਨਾਕਾਮ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਉੱਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੀਮਤ ਜਿਹੇ ਵਸੀਲੇ ਰੋੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਬਚ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਰਜਾ ਜਾਂ ਉਤਸੁਕਤਾ ਫੂਡ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਇਕਾਈਆਂ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀ ਕਮਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਹੱਥ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ, ਇਹ ਭਾਵੇਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਹਨ ਜਾਂ ਅਕਾਲੀ, ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸਨਅਤੀ ਇਕਾਈਆਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇੰਨੇ ਬੇਕਾਰ ਹਨ ਕਿ ਨਤੀਜਾ ਮਾੜੇ ਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਕਲਿਆ। ਬਠਿੰਡਾ ਤੇਲ ਸੋਧਕ ਕਾਰਖਾਨਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਬਿਜਲੀ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਇਸ ਦੀਆਂ ਉਮਦਾ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਬਾਰੇ ਨਿਰਪੱਖ ਪੁਣਛਾਣ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਤੋਂ ਕੁੱਝ ਖੱਟਿਆ ਵੀ ਹੈ। ਜੇ ਕੁਝ ਖੱਟਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਛੋਟਾਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਵੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਇਹ ਪੁਣਛਾਣ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ

ਕੇਂਦਰੀ ਕਰਾਂ ਵਿੱਚ ਛੋਟ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸਨਅਤ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਗਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬੱਦੀ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਫਰਮਾਸਿਊਟੀਕਲ ਇਕਾਈਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਸਨਅਤੀ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਪਛੜ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪ੍ਰਚੱਲਿਤ ਸਿਆਸੀ ਬਹਾਨਾ ਸਰਹੱਦੀ ਸੂਬੇ ਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸਨਅਤ ਨਾ ਆਉਣ ਦਾ ਅਸਲ ਕਾਰਨ ਮਾੜਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਹੁਣ “ਸਰਲ ਤੇ ਸੌਖੇ” ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਕੋਣ ਤੋਂ ਕਰਵਾਏ ਸਰਵੇਖਣ ਰਾਹੀਂ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੁਕਾਮੀ ਸਨਅਤਕਾਰ ਮੀਡੀਆ ਵਿੱਚ ਮਿਥ ਕੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਲਗਵਾ ਕੇ ਇਹ ਜਚਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਨਅਤ ਡੁੱਬ ਰਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਸਰਕਾਰੀ ਛੋਟਾਂ ਲੈਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਸਭ ਕਾਸੇ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵਿੱਤੀ ਘੜਮੜ ਹੈ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਮੁਨਾਫਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀਆਂ, ਉਹ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਸਨ। ਸਾਲ-ਦਰ-ਸਾਲ ਸਰਕਾਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ 'ਤੇ ਪੈਸਾ ਰੋੜ੍ਹ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਹਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਨਅਤ ਖਾਤਰ ਕਰ ਚੋਰੀ ਅਤੇ ਸਨਅਤੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਰਮੀ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਰਾਂ, ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਛੋਟਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਸੂਬਿਆਂ ਨਾਲ ਬਰ ਮੋਚਣ ਲਈ ਤਿਆਰੀ ਕੱਸਣ ਦੀ ਥਾਂ ਖਾਸ ਹਿਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਬੱਜਟ ਅਤੇ ਸਨਅਤੀ ਨੀਤੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਵਜ੍ਹਾ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਹੀ ਬਿਲਡਰ ਕਰ ਛੋਟਾਂ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੰਡੀ ਮੁਖੀ ਅਰਥਚਾਰੇ ਵਿੱਚ ਜਿਹੜੇ

ਕਾਰੋਬਾਰ ਮੁਕਾਬਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਣੀ ਨਾਕਾਮੀ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਅਜਿਹੇ ਨਕਾਰਾ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਸਿਰ ਬੋਝ ਚਾੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਹਿਤ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਉਹ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਫੈਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਵਾਤਾਵਰਨ ਕਰ ਲਗਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹਰ ਰੰਗ ਦੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਨਅਤਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦਿੱਤੀ ਸਗੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਿਹੜੀਆਂ ਦਰਿਆਵਾਂ, ਨਹਿਰਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਜਲ ਸਰੋਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਫਿਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਨਾਲ ਖਿਲਵਾਤ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਤੇ ਰਾਹਤ ਕਾਰਜਾਂ ਉੱਤੇ ਪੈਸੇ ਰੋੜ੍ਹਨੇ ਪਏ।

ਤਜਰਬੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਸੂਬੇ ਦੇ ਰੋਲ ਬਾਰੇ ਹੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਅਝਿੱਕੇ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਵਿੱਤੀ ਇਮਦਾਦ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣਿਆਂ ਨੂੰ ਵੰਡ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਝਿੱਕੇ ਖਤਮ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਘਟਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਨਾ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਫ਼ਸਰ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਨਤੀਜਾ ਹੈ: ਘੁਟਾਲੇ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਖੁਦ ਹੀ ਦੋ ਵੱਡੇ ਘੁਟਾਲਿਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ: ਇੱਕ ਘੁਟਾਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਇੰਪਰੂਵਮੈਂਟ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ 32 ਏਕੜ ਵਧੀਆ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਬਿਲਡਰ ਨੂੰ ਛੋਟਾਂ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿੱਚ ਸਿਟੀ ਸੈਂਟਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ 1144 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਓਰੋ ਨੇ ਯੂ-ਟਰਨ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਸ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖ ਕੇ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਨਿਰਪੱਖ ਰੋਲ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਅਤੇ ਨੇਮਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਚੱਲਦੀ ਤਾਂ ਘੁਟਾਲੇ ਹੋਣੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਪੁਲੀਸ ਅਤੇ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਾਲ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨੇਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੁਸਕਦੇ ਨਹੀਂ। ਲੁਧਿਆਣਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਸਾਬਕਾ ਐਸਐੱਸਪੀ ਨੇ ਐਫ਼ਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਹੁਣ ਕਿਤੇ ਜਾ ਕੇ ਬੋਲਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਖ਼ਦਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨਾਲ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਹਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਕਸਰ ਪੁਲੀਸ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਸਨਅਤ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਮੁਆਫ਼ਕ ਮਾਹੌਲ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਵਸਥਾ ਲਾਗੂ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਕੋਲੋਂ ਆਪਣਾ ਰੋਲ ਸੀਮਤ ਕਰਨ, ਬਾਕਾਇਦਾ ਨੇਮ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਖਦੇਤਨ ਦੀ ਤਵੱਕੋ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਇਹੀ ਕੁਝ ਹੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਜਾਂ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀਆਂ ਦਾ ਮਸਲਾ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪੱਧਰਾਂ ਉੱਤੇ ਪੈਸੇ ਬਟੋਰਨ ਦੀ ਰੀਤ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਵੇਗੀ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਬਿਲਾਵਲ ਭੁੱਟੋ ਦੀ ਖੋਸ਼ਕਦਮੀ

(ਸਫਾ 10 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਪੋਲਿੰਗ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਬਾਹਰ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਫ਼ੋਜੀਆਂ ਦੀ ਤਾਇਨਾਤੀ 'ਤੇ ਵੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਹੈ।

ਪੀਪੀਪੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਆਗੂ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਸੀ: “ਸਾਲ 2008 ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਸਿਖਰਾਂ 'ਤੇ ਸੀ, ਤਦ ਸਿਰਫ਼ 70,000 ਫ਼ੋਜੀ ਜਵਾਨ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਿਹਤਰ ਅਮਨ-ਅਮਾਨ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਹੁਣ 4 ਲੱਖ ਦੇ ਕਰੀਬ ਜਵਾਨ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ; ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝ

ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਜਾਂ ਇਹ ਵੀ ਆਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਮਝੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।”

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਰਾਸ਼ਟਰ ਅਤੇ ਮੁਲਕ ਵਜੋਂ ਇਸ ਵੇਲੇ ਚੁਰਾਹੇ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। 2018 ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਇਸ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਕੋਈ ਰਾਹ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਮੁਰਤਜ਼ਾ ਸੋਲੰਗੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ, “1977 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਸਤ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਮੈਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਹੈ ਕਿ ਪੀਐੱਮਐੱਲ-ਐੱਨ ਅਤੇ ਪੀਪੀਪੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ-

ਗੀਆਂ। ਜੇ ਪੀਟੀਆਈ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਕਾਇਮ ਕਰ ਵੀ ਲਈ, ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ ਰਾਹ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਸੁਖਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।”

ਜਿਹੜੀ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਸਰਕਾਰ ਕਾਇਮ ਕਰੇਗੀ, ਪੀਪੀਪੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵੱਡੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ। ਜ਼ਾਹਿਰਾ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਲਾਵਲ ਭੁੱਟੋ ਸੰਸਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਕਲਾ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਮੁਖਾਲਿਫ਼ ਧਿਰ ਵਿੱਚ ਬੈਠਣਾ ਵਧੇਰੇ ਪਸੰਦ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਪੀਟੀਆਈ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਗੱਠਜੋੜ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਕਰੀਅਰ ਲਈ ਕੋਈ ਵਧੀਆ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਗੁਆਚੀ

ਸਾਖ਼ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਪੰਜ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਸਾਲ 2023 ਦੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਵੀ ਰਹੇਗੀ।

ਅਜਿਹਾ ਸਭ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੱਚੀ ਵਿਰਾਸਤ 'ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਟੋਕ ਰੱਖਣੀ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਟੀਮ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਾਚੇ-ਤਾਇਆਂ ਦੀ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਬਦਨਾਮੀ ਹੀ ਖੱਟੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਸਮੁੱਚੇ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਭੁਗਤਣਾ ਪਿਆ ਹੈ।

ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਇਕਮਿਕਤਾ ਤੋਂ ਤੋੜ ਵਿਛੋੜਾ

(ਸਫਾ 4 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਖਰਚ ਵੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਹਾਈ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ, ਸ਼ੂਗਰ, ਕੋਲੈਸਟਰੋਲ, ਹਾਰਟ ਅਟੈਕ, ਬਰੇਨ ਸਟ੍ਰੋਕ ਆਦਿ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤ ਵਿੱਚ ਲੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਮਾਨਸਿਕ ਤਣਾਅ, ਗੰਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਰੀਰਕ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਘਟਣਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਰਬੀ ਵਾਲੇ ਭੋਜਨ ਪਦਾਰਥ ਖਾਣੇ ਅਤੇ ਵਿਹਲੇ ਰਹਿਣਾ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਆਦਤ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਵਾਧੂ ਚਰਬੀ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਈ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਢੰਗ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਤਿਆਗ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਗੁੜ ਦਾ ਸ਼ਰਬਤ, ਸ਼ਕੰਜਵੀ, ਸੱਤੂ, ਚਾਟੀ ਦੀ ਲੱਸੀ, ਅੱਧਰਿਤਕਿਆ ਦਹੀ ਆਦਿ ਨੂੰ ਹੁਣ

ਕੋਲਡ ਡਰਿੰਕਸ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾੜਾ ਪਾ ਗਏ ਹਨ। ਭੱਠੀ ਦੇ ਦਾਣੇ ਮੱਕੀ ਦੇ ਫੁੱਲੇ, ਮੁਰਮਰੇ, ਹੋਲਾਂ ਖਾਣ ਅਤੇ ਗੰਨੇ ਚੂਪਣ ਨਾਲ ਦੰਦਾਂ ਦੀ ਜੰਮ ਕੇ ਕਸਰਤ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਲਗਪਗ ਤਿਆਗ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਨਰੋਏ ਅਤੇ ਅਨੋਖੇ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਲੱਖ ਡੀਗਾਂ ਮਾਰੀਏ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਕਿਰਤ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਕਿਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨਹੀਂ ਉਸਾਰ ਸਕੇ ਜੋ ਹਰ ਸਮਾਜ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਬੁਨਿਆਦ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਹੱਥੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹੱਤਕ ਸਮਝਦੀ ਹੈ। ਟੀ.ਵੀ., ਮੋਬਾਈਲ ਅਤੇ ਆਵਾਜਾਈ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਨੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਉਤਾਰ ਚੁੱਕਣ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ।

ਇਹ ਵੀ ਸਾਡੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਸੰਤਾਪ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਹੀ ਮਾਅਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਿਹਨਤ ਦੀ ਥਾਂ ਬਣਾਉਣੀ ਮਿਹਨਤ ਕੇਂਦਰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰੈਸ਼ਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਪਾਰੀ ਆਮ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਇਸ ਨਸ਼ਜ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦੇ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਦੇਸੀ ਜੜੀਆਂ ਬੂਟੀਆਂ ਦੇ ਅਖੌਤੀ ਚਮਤਕਾਰੀ ਨੁਸਖੇ ਪੇਟੈਂਟ ਕਰਕੇ ਬੜੇ ਮਹਿੰਗੇ ਮੁੱਲ ਵੇਚਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਹੱਥੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਹਲੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖ ਨਾਲੋਂ ਤੰਦਰੁਸਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਬੱਚਤ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਤਣਾਅ ਕਿਉਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ? ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਸ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਮੱਥੇ ਰਗੜੇ

ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਈਕਲ ਚਲਾਉਣ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਹੱਤਕ ਸਮਝਣ ਲੱਗੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਹੋਲਬ ਕਲੱਬ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਸਾਈਕਲ ਦੇ ਪੈਡਲ ਮਾਰਨਾ ਸ਼ਾਨ ਦੀ ਗੱਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਿਆ ਹੈ। ਪੜ੍ਹੀ ਲਿਖੀ ਤਹਿਜ਼ੀਬਯਾਫ਼ਤਾ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਉੱਚੀ ਹੱਸਣ ਨੂੰ ਮੁਰਖਤਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਟੋਲੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ ਬਣਾਉਣੀ ਹਾਸੇ ਹੱਸਣਾ ਰੁਤਬੇਦਾਰੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅੱਜ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀਏ, ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਇਕਮਿਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰੀਏ ਅਤੇ ਸਾਡੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਬਰ ਦੀਆਂ ਉਡਾਰੀਆਂ ਹੋਣ, ਪਰ ਸਾਡੇ ਪੈਰ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਰਹਿਣ।

ਕਿਤੇ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਉਖੜੇ ਸਾਡੇ ਪੈਰ ਮੁੜ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਨਾ ਲੱਗਣ।

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਉਜੜਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨ

ਨਿਰਮਲ ਸੰਧੂ

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਜਾਂ ਕਹੋ ਕ੍ਰਪੂਬੰਧ, ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵੀ ਮੱਤ ਮਾਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਅਜਿਹੀ ਸਰਕਾਰ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕਰਜ਼ੇ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਰਜ਼ੇ ਚੁੱਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਆਇਆ ਸੂਬਾ, ਤੇਲ ਸੋਧਕ ਕਾਰਖ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਵਿਆਜ-ਮੁਕਤ ਕਰਜ਼ਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ 'ਸਿਆਣੇ' ਸੌਦੇਬਾਜ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਰਸਾਇਲ ਵੱਲ ਖੱਕਣ ਵਿੱਚ ਰੋਲ ਨਿਭਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫਿਲਹਾਲ ਸਹੀ ਸਨਾਖ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ।

ਜਿਸ ਸੂਬੇ ਸਿਰ 2.11 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਹਰ ਸਾਲ 24,870 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਕਰਜ਼ਾ-ਚੁਕਾਈ ਲਈ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹੋਣ, ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਤੇਲ ਸੋਧਕ ਕਾਰਖ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਵਿਆਜ 1250 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਵਜ਼ਾਰਤ ਨੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 2007 ਵਿੱਚ ਐਚਪੀਸੀਐਲ-ਮਿੱਤਲ ਐਨ-ਰਜੀ ਤੇਲ ਸੋਧਕ ਕਾਰਖ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਛੋਟਾਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀਆਂ ਜਾਣ।

ਕੂਟਨੀਤੀ ਵਾਂਗ ਸੌਦੇਬਾਜ਼ੀ ਵੀ ਕਲਾ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਅਤੇ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਚੰਗੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸੜਕਾਂ, ਬਿਜਲੀ ਜਾਂ ਤੇਲ ਸੋਧਕ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਵਰਗੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਸੌਦੇ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਫਿਰ ਵੀ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਮੁਹਾਰਤ ਦੀ ਮੁਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਅਜਿਹੇ ਸੌਦੇ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਰੁਕਦੇ ਨਹੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਵਿੱਤੀ ਅਸਰ ਪੈਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ, ਆਜ਼ਾਦ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਪਰਖ ਸਕਣ। ਸੜਕ ਉੱਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਲਾਂ ਬੱਧੀ ਰੋਡ ਟੈਕਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਟੌਲ ਖਰਚੇ ਵੀ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਹ ਖਬਰ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਏ ਅਜਿਹੇ ਸੌਦੇ ਕਿੰਨੇ ਖਰੇ ਅਤੇ ਘੁਟਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ-ਪਬਲਿਕ ਭਾਈਵਾਲੀ ਰਾਹੀਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਹਨ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਸਦਾ ਸ਼ੱਕ ਹੀ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡਾ ਸਿਆਸੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਲੈ-ਦੇ ਕੇ ਕੰਮ ਕਢਵਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ; ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਫੰਡ ਮਿਲਣ ਵਾਲਾ ਸਮੁੱਚਾ ਢਾਂਚਾ ਗ਼ੈਰ-ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਹੈ; ਲੋਕ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਗ਼ੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲਾਲਚ ਤੇ ਅਨੈਤਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੀ ਛੱਡੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸਾਡੇ ਵਪਾਰਕ ਘਰਾਣੇ ਅੰਤਾਂ ਦੇ ਬਦਨਾਮ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਲੇ ਵਿਚ ਸਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਤੇਲ ਸੋਧਕ

ਕਾਰਖ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਵਸੀਹ ਰਿਆਇਤਾਂ ਨੂੰ "ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਘਪਲਾ" ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸੱਤਾ ਵਿੱਚ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਵੀ ਉਹੀ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਦੋਂ "ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੀ ਲੁੱਟ" ਆਖਿਆ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਹੀ ਸਨ ਜਾਂ ਹੁਣ ਸਹੀ ਹਨ। ਕੈਪਟਨ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਾਅਵੇ ਮੁਤਾਬਿਕ, ਜੇ ਇਹ ਘੁਟਾਲਾ ਸੀ ਤਾਂ ਹੁਣ ਇਸ ਨੂੰ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਦਫ਼ਨ ਕਿਉਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ? ਫਿਲਹਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਆਜ਼ਾਦ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਅਧਿਐਨ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕੇ ਕਿ ਤੇਲ ਸੋਧਕ ਕਾਰਖ਼ਾਨੇ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕੋਈ ਫ਼ਾਇਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਹੈ? ਜੇ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿੰਨਾ? ਅਤੇ ਤੈਅ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤਹਿਤ ਜੋ ਕੀਮਤ ਸੂਬੇ ਵੱਲੋਂ ਤਾਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਕੀ ਉਹ ਮਿਲ ਰਹੇ ਲਾਭਾਂ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ?

ਤੇਲ ਸੋਧਕ ਕਾਰਖ਼ਾਨੇ ਦੇ ਲਾਭਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨਵੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਬਾਰੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰਦਿਆਂ ਸਿਹਰਾ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਸਜਾਉਣ ਲਈ ਹਫ਼ਤਾ-ਦਫ਼ਤੀ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਹਵਾ ਵਿਚ ਤੀਰ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਪਤਾ ਇਹ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਖ਼ਾਨੇ ਦਾ ਸਿਰਫ਼ 20 ਫ਼ੀਸਦ ਸਟਾਫ਼ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਹੈ। 2007 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਜਿੰਨੀਆਂ ਵੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਬਣੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਕਾਰਖ਼ਾਨੇ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸਿਖਲਾਈਯੁਕਤ ਕਾਮੇ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੁਕਾਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਹਾਇਕ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਤੇ ਇਮਦਾਦ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਤੇਲ ਦੀ ਕੰਟਰੋਲ-ਮੁਕਤੀ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਵੱਲੋਂ ਪਰਮਾਣੂ ਸਮਝੌਤਾ ਤੋੜਨ ਪਿੱਛੋਂ ਇਰਾਨ ਉੱਤੇ ਲਾਈਆਂ ਅਮਰੀਕੀ ਬੰਦਸ਼ਾਂ ਕਾਰਨ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਕੀਮਤਾਂ ਵਧੀਆਂ ਹਨ; ਜਿੰਨੇ ਵਜੋਂ ਕਾਰਖ਼ਾਨੇ ਦਾ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਵੀ ਵਧਿਆ ਹੈ। ਉਧਰ, ਵਿੱਤੀ ਨਿਘਾਰ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਹਾਸ਼ੀਏ ਉੱਤੇ ਪੁੱਜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਇਕ ਤੱਬ ਹੀ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਪਰ ਕੈਪਟਨ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮਸਲੇ ਉੱਤੇ ਯੂ-ਟਰਨ ਲੈਣ ਪਿੱਛੋਂ ਕਾਰਨ ਕੀ ਹੈ, ਅਜੇ ਤੱਕ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਕੁਝ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹੈ।

ਅਜਿਹਾ ਸਿਰਫ਼ ਹੁਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਸੈਕਟਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਚੁਸਤੀ ਦਿਖਾਈ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਬਰਮਲ ਪਲਾਂਟ ਲਾ ਰਹੀਆਂ ਤਿੰਨ ਬਿਜਲੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਮਿੱਥੇ "ਅਸੀਮ" ਖਰਚਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯਕੀਨੀ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਲਈ ਬਾਕ-ਇਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਬਿਜਲੀ ਵਾਲਾ ਸੂਬਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਤਹੁ ਹੋਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੋਲੀ ਦੇਣ

ਵਾਲਾ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਚੁਣਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਅੱਗੇ ਤੋਰਨ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਗਈ। ਕਾਂਗਰਸ ਲੀਡਰ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਨੇ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਮੁੰਦਰਾ ਬਰਮਲ ਪਲਾਂਟ ਅਤੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਾਸਨ ਬਰਮਲ ਪਲਾਂਟ ਉੱਤੇ ਲਾਏ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਖਰਚਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨੁਕਤਾ ਉਭਾਰਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਤਾਂ ਵਾਧੂ ਬਿਜਲੀ ਵਾਲਾ ਸੂਬਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਉੱਚੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਕਾਰਨ ਪੀਐੱਸਪੀਸੀਐੱਲ ਦੇ ਪੱਲੇ ਹੋਰ ਕਰਜ਼ਾ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਮੁੱਚੇ ਉਤਰੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬਿਜਲੀ ਦਰਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਘਰੇਲੂ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪਹਿਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫ਼ਤ ਬਿਜਲੀ ਅਤੇ ਘਰੇਲੂ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਉੱਤੇ ਸਬਸਿਡੀ ਦੇ ਕੇ ਇਸ ਨਾਲ ਪੈਣ ਵਾਲਾ ਸਾਰਾ ਭਾਰ ਸਨਅਤ ਉੱਤੇ ਲੱਦ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਸਨਅਤਾਂ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਪੰਜ ਰੁਪਏ ਫੀ ਯੂਨਿਟ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਬਿਜਲੀ ਮੁਫ਼ਤ ਹੈ। ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣ ਦੀ ਵਾਰੀ ਹੁਣ ਘਰੇਲੂ ਖਪਤਕਾਰ ਦੀ ਹੀ ਹੈ।

ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਜਦੋਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਸੱਤਾ ਸੰਭਾਲੀ ਸੀ ਤਾਂ ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਤੇਲ ਸੋਧਕ ਕਾਰਖ਼ਾਨੇ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮੁੜ ਪੜਤਾਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਵਾਪਰਿਆ ਸਗੋਂ ਖਾਲੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਵੱਡੇ ਦਿਲ ਵਾਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤੇਲ ਸੋਧਕ ਕਾਰਖ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀਆਂ ਛੋਟਾਂ 'ਤੇ ਮੋਹਰ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਏ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਾਨੂੰਨ, ਸੁਖਾਲਾ ਕਾਰਜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਕਈ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ੱਕ ਵਾਲੇ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਬਾਰੇ ਪੁਣਛਾਣ ਅਤੇ ਫਿਰ ਕਾਰਵਾਈ ਵੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਫਰਵਰੀ 2017 ਵਿਚ ਉਤੀਸਾ ਨੇ ਪਾਰਾਦੀਪ ਤੇਲ ਸੋਧਕ ਕਾਰਖ਼ਾਨੇ ਤੋਂ ਕਰ ਛੋਟਾਂ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈਆਂ। ਗੁਜਰਾਤ ਨੇ ਐੱਸਆਰ ਤੇਲ ਸੋਧਕ ਕਾਰਖ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਵਿੱਤੀ ਛੋਟਾਂ ਤੋਂ ਹੱਥ ਪਿਛਾਹ ਖਿੱਚ ਲਏ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਫ਼ੈਸਲੇ 'ਤੇ ਮੋਹਰ ਲਾਈ। ਅਜਿਹੇ ਸਮਝੌਤੇ ਪਾੜ ਸੁੱਟਣ ਲਈ ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਵਰਗਾ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਦਰਕਾਰ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਨੂੰ "ਭਿਅੰਕਰ, ਇਕਪਾਸਤ" ਸਮਝਦਾ ਹੋਵੇ ਜਿਹੜੇ "ਕਦੀ ਵੀ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ"। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਬੇਪ੍ਰਵਾਹ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਲਕੀਰ ਦੀ ਫਕੀਰ ਹੈ। ਜੇ ਪਿੱਛੇ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਸੇ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪੈਸੇ ਬਾਰੇ ਫਿਕਰ ਕਿਸ ਨੂੰ ਹੈ? ਆਪਣੇ ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ ਇੰਜ ਉਜਾੜਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੋਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮਾੜਾ ਸੌਦਾ ਇਸ ਦੇ ਆਪਣੇ

ਬੰਦੇ, ਕੇਂਦਰੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਅਰੁਣ ਜੇਤਲੀ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਝੋਨੇ ਦੀ ਖਰੀਦੋ-ਫਰੋਖਤ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਫੰਡ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਮਸਲਾ ਪੁੱਠਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਸੀ ਅਤੇ ਸੂਬੇ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸ ਵਕਤ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਇਸ ਸ਼ਖ਼ਸ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਬਲੈਕਮੇਲ ਅੱਗੇ ਗੋਡਿਆਂ ਪਰਨੇ ਹੋ ਗਏ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਜਿਤਵਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਹਰ ਗੀਲਾ ਵਸੀਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਦੋਂ "ਪੰਥ ਰਤਨ" ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸੀ ਗੱਡੀ ਰੋੜ੍ਹਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ।

ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੱਖਵਾਦੀ ਹਿੰਸਾ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਕੋਈ ਕੇਂਦਰੀ "ਰਣਨੀਤੀ" ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕੇ। 31 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਬਾਬਤ ਮੁੜ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਰਨ ਲਈ ਉਹ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਸਰਬ ਪਾਰਟੀ ਵਫ਼ਦ ਲੈ ਕੇ ਗਏ।

ਐਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਜੀਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਕਾਲੇ ਪਨ ਨੂੰ ਚਿੱਟਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਕੈਪਟਨ ਇਕ ਖਾਸ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕੇਸ ਲਿਜਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਕ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਬਣਦਾ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਪੂਰੀ ਜੁਰਅੱਤ ਨਾਲ ਮੋਰਚਾ ਮੱਲਣ ਦੀ ਥਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੁਖਾਲਾ ਰਾਹ ਚੁਣਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਹ ਹੈ: ਖਾਲੀ ਖਜ਼ਾਨਾ ਭਰਨ ਲਈ ਨਵੇਂ ਟੈਕਸ ਲਾਉਣੇ; ਬੱਸਾਂ ਦੇ ਕਿਰਾਏ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਦਰਾਂ ਵਧਾਉਣੀਆਂ; ਬਰਮਲ ਪਲਾਂਟ, ਪੇਂਡੂ ਸਕੂਲ ਤੇ ਸੁਵਿਧਾ ਕੇਂਦਰ ਬੰਦ ਕਰਨੇ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਉੱਤੇ ਕਟੌਤੀ ਲਾਉਣੀ। ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਤਤਕਾਲੀ ਟੀਚਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਕੋਈ ਆਰਥਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਦੇਣ ਜੇਗੇ ਪੈਸੇ ਜੁਟਾਉਣ ਲਈ ਜੁਗਾੜ ਕਰਨਾ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਮ ਵਾਂਗ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਗੱਡੀ ਰਿੜ੍ਹਦੀ ਰੱਖਣਾ ਹੈ; ਭਾਵ ਪਰਨਾਲਾ ਉੱਥੇ ਦਾ ਉੱਥੇ।

ਇਮਰਾਨ ਦੇ ਹਲਫ਼ਦਾਰੀ ਸਮਾਗਮ 'ਚ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਸੱਦਣ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ

ਲਾਹੌਰ- ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਇਮਰਾਨ ਖ਼ਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਸਮੇਤ ਸਾਰਕ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਖ਼ਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤਹਿਰੀਕ-ਏ-ਇਨਸਾਫ਼ (ਪੀਟੀਆਈ) ਲੰਬੀ 25 ਜੁਲਾਈ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ 116 ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤ ਕੇ ਕੌਮੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਧਿਰ ਬਣ ਕੇ ਉਭਰੀ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹੋਰਨਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲੈਣੀ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੱਲ੍ਹ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ 11 ਅਗਸਤ

ਨੂੰ ਹਲਫ਼ ਲੈਣਗੇ। ਪੀਟੀਆਈ ਦੇ ਇਕ ਆਗੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਤਹਿਰੀਕ-ਏ-ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ ਕੋਰ ਕਮੇਟੀ ਸ਼੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਸਮੇਤ ਸਾਰਕ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਲਦ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।" ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਤਰਜਮਾਨ ਫ਼ਵਾਦ ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਨੂੰ

ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸ਼੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਨੇ ਕੱਲ੍ਹ ਸ਼੍ਰੀ ਖ਼ਾਨ ਨੂੰ ਟੈਲੀਫ਼ੋਨ ਕਰ ਕੇ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਜਿੱਤ ਦੀ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਤੇ ਉਮੀਦ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਅਤੇ

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੁਵੱਲੇ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਇਕ ਨਵਾਂ ਅਧਿਆਏ ਜੋੜਨ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ। ਇਮਰਾਨ ਖ਼ਾਨ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ੁਭਕਾਮਨਾਵਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਵਿਵਾਦ ਗੱਲਬਾਤ ਰਾਹੀਂ ਸੁਲਝਾਏ ਜਾਣ। ਜਿੱਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਤੇ ਆਪਣੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਮਰਾਨ ਖ਼ਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਰਮਿਆਨ ਬਿਹਤਰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਸੁਭ ਹੋਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ 'ਜੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਤਿਆਰ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆਵਾਂ 'ਚ ਘੁਲਿਆ ਜ਼ਹਿਰ

ਬਿਆਸ ਦਰਿਆ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਮੱਛੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਜਲ ਜੀਵ ਮਰੀ ਹੋਈ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮਿਲਣੇ ਅਫ਼ਸੋਸਨਾਕ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਤੋਂ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਪ੍ਰਤੀ ਸਰਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਅਵੇਸਲੇ ਹਨ ਸਗੋਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਲੰਘਣਾਵਾਂ ਉਪਰ ਬੇਕਿਰਕੀ ਨਾਲ ਪਰਦਾਪੋਸ਼ੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਲੰਘਣਾਵਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਸਾਬ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੀਡੀਆ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਗੋਬਿੰਦਪੁਰ ਨੇੜੇ ਪਿੰਡ ਕੀਤੀ ਅਫ਼ਗਾਨਾ ਸਥਿਤ ਖੰਡ ਮਿੱਲ ਦੇ ਰਸਾਇਣ ਦਰਿਆ ਬਿਆਸ 'ਚ ਚਲੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀ ਵਿਸ਼ੈਲਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਤਿੰਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ - ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਤੇ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕੰਢਿਆਂ 'ਤੇ ਮਰੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਦਿਸਣ 'ਤੇ ਸਬੰਧਿਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪੁੱਜ ਕੇ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਮੱਛੀਆਂ ਦੇ ਮਰਨ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਮੀਡੀਆ ਕੋਲ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਖੰਡ ਮਿੱਲ ਦੇ ਬਾਇਲਰ ਵਿੱਚ

ਧਮਾਕਾ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਸ਼ੀਰਾ ਲੀਕ ਹੋ ਕੇ ਦਰਿਆ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਪਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਆਕਸੀਜਨ ਘਟ ਗਈ ਅਤੇ ਮੱਛੀਆਂ ਤੇ ਹਰ ਜਲ ਜੀਵ ਸਾਹ ਘੁਟਣ ਕਾਰਨ ਦਮ ਤੋੜਨ ਲੱਗੇ। ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਜੋਂ ਸਪਸ਼ਟ-ਬਿਆਨੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹੋਰਨਾਂ ਵਿਭਾਗਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ ਦੇ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਾਣੀ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਪੂਰਾ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ। ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਛੁਪੀ ਹੋਈ ਨਹੀਂ ਕਿ ਖੰਡ ਮਿੱਲ, ਫਾਰਮਾਸਿਊਟੀਕਲ ਯੂਨਿਟਾਂ ਅਤੇ ਰੰਗਾਈ ਸਨਅਤ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਨਦੀਆਂ-ਨਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਸਾਇਣਕ ਤੇ

ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਪਾਣੀ ਛੱਡਣ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਆਮ ਹੀ ਵਾ-ਦਸਾ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਵਾਕਫ਼ ਹੀ ਹਾਂ। ਬਿਆਸ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਦਰਿਆ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਬਚਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਪਾਣੀ ਘੱਟ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਿੰਧ ਡੌਲਫਿਨਜ਼ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਘੜਿਆਲ ਵੀ ਛੱਡੇ ਗਏ ਸਨ। ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਸਾਇਣਕ ਤਰਲ ਰੋੜ੍ਹਨੇ ਜਾਂ ਰੁੜ੍ਹਨ ਦੇਣੇ ਜਲ ਐਕਟ, 1974 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਫ਼ੌਜਦਾਰੀ ਤੇ ਦੀਵਾਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਖੰਡ ਮਿੱਲ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਦਰਿਆ ਵਿੱਚ ਸ਼ੀਰਾ

ਵਹਿ ਜਾਣ ਨੂੰ ਹਾਦਸਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਹਾਦਸਾ ਵਾਪਰਨ 'ਤੇ ਸਬੰਧਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ? ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ੀਰੇ ਦਾ ਵਹਾਅ ਰੋਕਣ ਲਈ ਅਸਰਦਾਰ ਕਦਮ ਫ਼ੌਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੁੱਕੇ? ਜੇ ਇਹ ਹਾਦਸਾ ਵੀ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਵਾਤਾਵਰਨ ਮੰਤਰੀ ਓ.ਪੀ. ਸੋਨੀ ਨੇ ਘਟਨਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਵਣਜੀਵਨ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਫੈਕਟਰੀ ਮਾਲਕਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਵਣਜੀਵਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਕੀ ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਵੇਗੀ? ਇਸ ਹਾਦਸੇ ਤੋਂ ਸਬਕ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਨਦੀਆਂ-ਨਾਲਿਆਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸਥਿਤ ਹੋਰਨਾਂ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਦੇ ਰਸਾਇਣ ਭੰਡਾਰਾਂ ਤੇ ਜਲ-ਸੋਧਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗੰਭੀਰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਫੈਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਸਨਅਤੀ ਇਕਾਈਆਂ ਵੱਲੋਂ ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਅਣਸੋਧਿਆ ਪਾਣੀ ਛੱਡਣਾ ਆਮ ਰੁਝਾਨ ਹੈ। ਫੜੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਕੁਕਰਮ ਨੂੰ ਹਾਦਸਾ ਦੱਸ ਕੇ ਛੁੱਟ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਬੰਦ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

For the best possible price and highest profit, call a Business Professional.

As the **President of Mission Peak Brokers, Inc.** and also a **Commercial Real Estate Broker**, I offer you guidance that is based on extensive experience in Sales. Acquisition and Financing of Commercial Real Estate and the purchase of businesses.

Mission Peak Brokers, Inc. is a leading **Business Brokerage** firm based in the San Francisco Bay Area providing the services required for the sale and acquisition of main street retail business opportunities and commercial real estate as well as an all-inclusive assistance with the business and commercial loan process.

We are here to secure your objectives through a standard of aggressive diligence, measurable integrity and the highest standard of excellence **knowing our client's satisfactions is our ultimate goal.**

CALL A PROFESSIONAL AND GET THE BEST POSSIBLE PRICES AND HIGHEST PROFITS

I am a top rated Business and Commercial Real Estate broker with vast experience in Sales.

Acquisition and Financing of Commercial Real Estate.

GET TOP DOLLAR\$

FOR YOUR COMMERCIAL PROPERTY

CALL TODAY

(510) 366-6130

hssidhu@gmail.com

www.missionpeakbrokers.com

**Harpreet "Harry" Sidhu, CBB
Broker/president**

BRE Lic #1433114

Broker Lic # 01792260

